

EIBARKO KANTUAK

SARRERA

Esku artian dakazun liburuaren sortze prozesuan bi prozesu uztartu dituduguz, bata kantuen bilketa eta bestia kantuen armonizaziñua. Kantuen bilketarako hiru abiapuntu nagusi erabili doguz. Lehenengua Jose Luis Perez Sarasketak gidatutako taldiak bildu zittuan kantuak. Bigarrena abiapuntu bibliografikua izan da; ahoz jaso ezin izan doguna liburu eta aldizkarixetan batu dogu. Azpimarratzekuak dira Juan San Martin, Toribio Etxebarria, R. M. Azkue eta Aita Donostiaren lanak, "Eibarko antxiñako jolas eta kantuak" ikerketia eta "Revista Eibar"ren jasotako informaziñua. Azken abiapuntua, eta garrantzitsuena, lekuko edo barriemoillien ahotik jasotako kantuak eta kontuak izan dira. Horretarako Panasonic RQ-L309 grabaillua eta BASF FE I zintak erabili doguz. Barriemoille barrixen izenak barriemoilliek eurok emon deskuez gehixenetan, eta kaleko jende ugari elkarrizketatu badogu be, ez dogu nahi beste barriemoille topatu ahal izan basarri giruan. Bilketa 1999-11-08 eta 2000-05-05 bittartian gauzatu da. Aukera izan dogun guztixetan eibarrerazko ortografia erabili dogu, nahiz eta eibarreraz sortutako kantu gitxi egon; orduko modia gipuzkeraz idaztia zan, jasoagua zalakuan.

Kantuen armonizaziñorako abiapuntuak antzerakuak izan dira. J.L. Perez Sarasketaren taldiak, Enrike Monterok batez be, egindako lana jaso dogu, baita liburuetako partiturak be. Azkenik bildutako grabaziñuetako kantuak armonizaziari ekin detsagu. Horretarako armonizaziño orokor eta oiñarrizkua erabili da, melodixak ulerterrazago egittiarren. Doiñu esparrua nahiko zabala da, koplak, tanguak, habanerak, tradizio kantuak eta pasodobliak, bestiak beste, tartekatu diralarik.

Liburuaren bukaeran kantuen inguruko jakingarri eta kontuak bildu doguz, halan kantuen bittartez gure herriko pasadizo eta pertsonaixak ezagutzen lagunzeko asmoz.

Kantu batzaillia: Mikel Sangroniz

Kantu armonizataillia: Mireia Otzerinjauregi.

1. ARRATEKO KANTUTEGIXA

1. Arrateko zelaiko (1)
2. Arrateko zelaiko (2)
3. O hau egunaren alegria
4. Mendingian izateko zerua bezela
5. Zelai zabal-zabal
6. Ama birjiña Arratekoa
7. Birjiña Arrateko
8. Horren jaiotza eder
9. Aldatza igaro ta
10. Harri artean lore
11. Aintza ta aintza
12. Pozez beterik
13. Agur ene ama
14. Guazen Arratera
15. Agur lagun maiteak

2. HERRIKO JAIXETAKO KANTUAK

GABONETAKO KANTUAK:

16. Harzak, harzak
17. Gabon gabonete
18. Agillando
19. Astelehena, martitzena
20. Gabon gabian
21. Urtebarri
22. Hiru Errege datoz
23. Erregen
24. Erregiak datoz

SANTA AGEDA:

25. Santa Ageda Herrikoia
26. Santa Ageda
27. Ertzilen ustez falta diranak.

ARATOSTIAK:

28. Koko-moko
29. Eguen zuri

SAN JUAN JAIXETAKUA:

30. San Juan kantua

SAN ANDRES:

31. San Andresi gorazarrea

3. UMIEN KANTUAK:

SEHASKAKUAK:

32. Lobatxua lo ta lo
33. Dingilingi-maña
34. Dingilin-dangulun
35. Aska txikian
36. Hasi goiko kaletik

UMETXUAK ALAITZEKO:

37. Txalo-pin-txalo
38. Lehelengotxu hori
39. Atxia-motxia

OROIMENA TA KONTAKETA LANTZEKO:

40. Jolastu gaitezen danok
41. Paradisuko atean
42. Behin joan nitzan merkatura
43. Zenbat diran, hamar diran
44. Egun batian ikusi nuen
45. Ez da gauza erreza
46. Han urriñ etxe poxpola

BESTELAKUAK:

47. Txantxulario Kamiñok
48. Aittitta ta amama
49. Asto gaxua
50. Agarra ta pinchame
51. Txakur famatua
52. Hor goiko hariztitxu baten
53. Txarri txiki bat

KATEKESI TA ESKOLAKUAK:

54. Andre Maria
55. Goizeko seirak
56. Goazen, goazen mendira
57. Ya no comeremos pan
58. Qué bonito es el colegio
59. ¿Sabes mi querido amigo?
60. La fiesta de la flor
61. Sobre esta cima

DON POLIREN KANTUAK:

GIMNASIAKUAK:

62. Gaztetasunak
63. Haurtxo danok alkaturik
64. Pozez beterik

TUBERKULOSUEN PABILLOIA ERAIKITZEKO ESKE KANTUAK:

65. Iaz bezela
66. Gaixoentzako eskatzen degu
67. Loratxuen edertasunak

4. KIROL KANTUAK:

68. Txiribiri
69. Gallo
70. Biribilketa
71. Pantalla
72. Randas
73. Eibarren himnua
74. Goazen, goazen guztiok
75. Venid al pueblo de Eibar
76. Con el cráneo
77. Bat eta bi
78. Vamos al frontón
79. Bizkarrian fardela

5. POLITIKA ETA GERRA KANTUAK:

80. Harek ziran garrak eta suak
81. Makiña bat kintxal burdiñ
82. Si vas al monte Oriamendi
83. Beruak, beruak
84. Hoy dia 1º de Mayo
85. Trabajador
86. A aquel que roba un pan
87. Esos burgueses
88. Millaz gaiñera bederatzirehun
89. Ha llegado el día
90. Trágala, trágala
91. Gerrako gure ibillerak
92. Se van los eibarreses
93. Glorioso Euskadi
94. Eusko gudariak
95. Himno de las juventudes socialistas
96. España patria querida
97. A luchar
98. Eibarko Cara al sol
99. El treinta de noviembre

- 100. Euskotarrak gara
- 101. Rataplan
- 102. Jeiki-jeiki
- 103. El Liberal

6. ERROMERIXAKO KOPLAK:

- 104. Alzola goiti dago
- 105. Dieciseis años tenía
- 106. Erromeria1
- 107. Erromeria2

7. PERTSONAIERI EGINDAKO KANTUAK ETA HIMNUAK:

- 108. Homenaje a Calbetón
- 109. Muguruzaren omenez
- 110. Jose Antonio Gisasola
- 111. Mendibururen omenaldia
- 112. El Che valiente
- 113. Himno a Eibar
- 114. Pil-pil
- 115. Kerizpeko himnua

8. EIBARKO KALE KANTUAK:

- 116. Kontu barri bat
- 117. Arragueta kalia
- 118. Suite eibartarra
- 119. A mutil kopetillun
- 120. Esaten dute bada
- 121. Eibar tiene su entrada
- 122. Zerutxo
- 123. Hiru gizon ilustre
- 124. Plaentxiatarren iriarena
- 125. Bertso berriak automobil zaharrari
- 126. Petra ta Maria
- 127. Goinen tangua

128. Bart arratsian
129. Han veniro
130. Nere amak pentsatzen zuen
131. Tenemos en Mondragón
132. Intxaurra nuez
133. Eufi, eufi
134. En Eibar se ha formado
135. Maritranposa
136. Ez det esango
137. Ermeren burua
138. Elgeta maleta
139. Mateo Altzu
140. Hamalau oillo dauzkat
141. Maria Titilitaña
142. Oxabia
143. Goaziak Paitxo
144. Sei baso
145. Gaur forjariak
146. Ardurabakuen aeroplanua
147. Eibarko herria
148. Tallarrari zortzikua
149. Aunque ustedes nos ven
150. Afiladoriena

151. Plaentxiko konparsen kantua
152. Las chicas eibarresas
153. A la entrada de Güernika
154. Chinito, ¿qué vendes tú?
155. Ardautxo baltza
156. Mendiko umia naiz ta
157. Agur esanda banua ni
158. Goizetik tabernan
159. Zatozte bada
160. Arraindunena
161. Donostiako herri txikia
162. Tira, tira mutillak
163. Libertadia
164. Antonio y Txurrualde
165. Ontzi txiki batian
166. Bizkaixan baztar baten
167. Ez dizut irikiko
168. Duan, duan
169. Gure amama
170. Cuando bailo contigo
171. Ederrena zerala
172. Aurreku
173. Txomin eta Bartolo
174. Juega por mi gallo
175. Ze politak diran
176. Kolore txuri-gorri
177. Hoy en día las mujeres
178. Ladrillo
179. Maitasun tratua Eibarko plazan

9. BERTSUAK

180. Bertso zaharrak Eibarko festeri
181. Eibar langille
182. Eibarren egin dute
183. Indalezio Sarasketa, "Eibarko Txikiya"
184. Aratusteko dantzariak
185. Eibarko mendiletaiña gogoangarria
186. Arraguetari
187. Eibarko mendigoizale gazteari. Ikasi
188. Langille ikaslaria
189. Kalamuatik bertso berriak
190. Eibar euskalduna
191. Gallastegi txapeldun
192. Gora bihotzak
193. Indaleki Ojangureni
194. Patxikori kantak

10. KANTUXKAK

1. ARRATEKO KANTUTEGIXA

1. Arrateko zelaiko (1)
2. Arrateko zelaiko (2)
3. Oi hau egunaren alegria
4. Mendan izateko zerua bezela
5. Zelai zabal-zabal
6. Ama birjiña Arratekua
7. Birjiña Arrateko
8. Horren jaiotza eder
9. Aldatza igaro ta
10. Harri artean lore
11. Aintza ta aintza
12. Pozez beterik
13. Agur ene ama
14. Guazen Arratera
15. Agur lagun maiteak

Arrateko Amaren kantutegixa Euskal Herriko aberatsenetakua da. Guk hemen kantu zaharrenak eta ezagunenak bildu doguz, baiña makiña bat gorazarre eta bertso kanpuan geratu dira.

Arrateko kantutegiaz gehixago jakittekko, ikus V.V.A.A.: Arrate, Centro Unesco de San Sebastián, 1998. Horretaz gain, Juan San Martin, Antzinako Eibar, Ego Ibarra, Eibar, 1993. Eta Izagirre,E.,Lizarralde, M. eta Narbaiza, A.: Eibarko idazlien eta idazlanen antologixia, Eibarko Udala-Euskara Batzordea,2000.

1. ARRATEKO ZELAIKO (1)

Arrateko zelaiko
bai floridadea;
handixek gora dago
zerura bidea.

Aldatza igaro ta
zelai landa baten
Birjiña ta Semia
atsegin hartutzen.

Lirio berdez jantzirik
dago Arraten altaria;
haintxen kantatzen dabe
ederki Salbia.

Heguak balirade
argizarizkuak,
urtuko lituzkela
eguzki beruak.

Bai eta hausi bere
ipartxo senduak,
bai eta hausi bere
ipartxo senduak.

Zerura noa ni ta
nork nahi du etorri?
Orain etorri jataz
hiru mandatari.

Atzo etorri jataz
hiru mandatari,
uso zuri eder bat
aingeru polit bi.

-Uso zuri ederra
zeruan ze berri?
-Zeruan berri onak
orain eta beti.

-Zer dakazu bada
zeruko gauzarik?
-Olibo adartxo bat
Birjiñak emanik.

-Birjiñak emanik ta
noizko izentaturik?
-Erramu egunerako
bai seiñalaturik.

-Erramu urrin da ta
igar ez baledi,
hori igartzen bada
beste bat ekarri.

-Zeruan asko dagoz
olibo adarrik,
olibo adarrik eta
lirio lorarik.

Lirio lorarik eta
Santu ta Santarik;
ez dala igartuko
zeruko gauzarik.

Aita San Pedro dago
zeruan giltzari.
Ai!, Jaunak egin banindu
giltzaren jabe ni.

Atiak ereteko
aita neuriari,
lehenengo aitari ta

hurrengo amari.

Handik eta aurrera
mundu guztiari,
handik eta aurrera
munduko guztiari.

Testu jasotzaillia: Don Poli Larrañaga.

Doiñua: Aita Donostiak eraturako bost doiñuak

2. ARRATEKO ZELAIKO (2)

Arrateko zelaiko
bai floridadea;
handixek gora dago
zerura bidea.

Nere Ama Birjiña
kontzesiñokoa,
arren, mobitu zazu
neroren gogua...

Zeruko jardín eder
loraren artian
egon beharko degu
egunen batian.

Noiz etorriko ote da
egun eder hori?
Bai, etorriko jaku
orduren batian.

Testu jasotzaillia: Don Poli Larrañaga

3. OI HAU EGUNAREN ALEGRIA

Oi hau egunaren alegria
sortu zana Eibarko lurrian
Irailaren zortzigarrenian,
Birjiña arkitu zebanian
pastore pobre batek mendian
ta Arriartian, Arriartian,
jarririkan,
Arriartian, Arriartian,
jetxirik zerutik
beti izateko, beti izateko,
gure artian, gure artian.

Hemen, hemen, hemen da arkitzen
Birjiña txit eder bat Arriarte baten:
-Señora zertan dago jesarririk hemen
pekatari tristiak billa banengiye?.

Atozte Arratera jentia
aldapan bada ere nekia
adoratzen birjiña santia.
Izanik bada hau gure jabia
emango digu bere grazia
bai alkantatzeko, alkantatzeko,
zerutikan
alkantatzeko, alkantatzeko
bihar degun guztia,
baldin bagatoz, baldin bagatoz,
umildadiaz, umildadiaz.

Hemen, hemen, hemen da arkitzen....

Nekez heltzen bagera ere hona
aldapa handi hoietan gora,
hemen arkitzen degu Ama ona
gure jabetzat etorri zana
ezin gehiagoko zoriona
da Jesusen ama, Jesusen ama.

Testuaren jasotzaillia: Don Poli Larrañaga. Mendigoitxi Basarrixan topatua.
1710eko koplak dira.

4. MENDIAN IZATEKO ZERUA BEZELA

Mendian izateko zerua bezela
Jesusek esan uben beria zuela,
Amari esanikan arren zetorrela
Arriarte batetik Eibar gordetzera.

Zorioneko Arriartia, zorioneko mendia,
zorionian degu honera etortzia.

Apenas esan zion Birjiña Amari
etorri behar zuela mundukuegatik,
erantzun bide zion bihotza idirikik:
-Guazen Seme maitia, mendira bertatik.

Zorioneko Arriartia, zorioneko mendia,
zorionian degu honera etortzia.

Ea bada Señora Arriartekua
eman bihar diguzu betiko gogua
honera etortzeko..

.....

magal zabal horretan bizi ohi gazala.

Zorioneko Arriartia, zorioneko mendia,

zorionian degu honera etortzia.

Testuaren jasotzaillia: Don Poli Larrañaga. Mendigoitxi basarrixan topatua.
1784ko koplak dira.

5. ZELAI ZABAL-ZABAL

Zelai zabal-zabal ermita eder Eibarkoan
nork kantatu alegere ezta faltatzen koruban

Ai mendi alegere
zorionekua,
Jesusek Amarekin
beretzat egiña
zenian jarririkan
harrien artian
agertu izan ziran
Eibarko lurrian.

Ematen baditugu
neke-izerdiak,
aldapa gogorretan
ondo penatuak,
horregatikan ere
gora heldu ezker
konsolatzen gerade
zelai zabalian.

Konfesatuko degu
Señora guria
ezin ukaturikan
guziok egia,
Adanen pekatuba
mantxatu gabia,
Amaren sabelian
sortu ziniana.

Jaungoikuaren Ama
zu izatekotzat
eskojitu zinduzan
Aita eternoak;

frutu bedeinkatuba
zure sabelian
Jesus gure maitia
sortuba izan zan.

Mariñel fraka-luze
Arrate-zaliak,
hemen etorri dira
ontziak zeresat,
itxaso zabalian
balegoz bezela
ermitan paratzeko
bere pozgarritzat.

Obligaturik bada
guztiok batetan
eskatu bihar degu
bihotz guztitikan
Amak alde batetik,
libratu daiezala
tormentu guztitik.

Batek. Zelai zabal-zabalian, ermita eder Eibarkoan.

Guztiok. Bai ta bai bai ta bai, bai baita bai.

Batek Nork kantatu alegere ez da faltatzen koruban.

Guztiok. Nork kantatu alegere, ez da faltatzen koruban.

Batek. Bai.

Guztiok. Bai ta bai.

Batek. Bai

Guztiok. Bai ta bai; ez da faltatzen koruban

Testu jasotzaillia: Don Poli Larrañaga. Mendigoitxi basarrixan topatua.1785eko kantua.

6. AMA BIRJIÑA ARRATEKUA

Ama Birjiña Arratekua
arkaitz arteko loria,
aingeruakin hastera noa
esaten Ave Maria.

Ama Birjiña Arratekua
pekatarien Ama,
zeruko lora ederrez
jantzirik zaudena;
graziak ematera
nator ni Zugana.

Guxtiz peligro haundixan
bizi gerade hemen,
guardatu gaizuz Ama,
zerurako, arren,
gero egon gaitzen
alkarrekin hantxen.

Zure paraji hau
prestatu zanian,
lau pausuan aguro
zeuk igo zenduan.

Don Polik Iragorriko Jorgeri entzuna.
Doiñua: Don Poli.

7. BIRJIÑA ARRATEKO

Birjiña Arrateko
Zeruko lorea,
zuri ta enkarnada,
graziaz betea.

Arrateko zelaiko
bai floridadea!
Hantxe kantetan dabe
ederki Salbea.

Lirio loraz dago
Arraten altarea.
Handixek gora doa
zerura bidea.

Zerura gura neuke
zerura boladu
aingeruak baleidakez
heguak prestadu.

Testua: Aita Omaetxebarriak argitaratua.

8. HORREN JAIOTZA EDER

Horren jaiotza eder
mirariz betia,
dator zelebrazera,
Birjiña Maria,
herri askotatikan
jende txit noblia,
aldapa haundi hoietan
harturik nekia.

Ea bada, Birjiña,
graziaz betia,
ez beza arren faltatu
berorren grazia,
bada zoro bezala
denpora guztia
eman degu ofenditzen

.....

.....
gure huts egitia
gutziz handiago da
miserikordia
honezaz betia
dudarikan ez degu
hau alkanzatzia.

Norgana juango gera
Birjiña amandria
ofenditu ezkerro
berorren Semia?
Horregana ezpada
bada jabia
ta Zu pekatarian
Ama txit maitia

Testua: Don Poli Larrañagak jasoa.

9. ALDATZA IGARO TA

Aldatza igaro ta
zelai landa baten,
han dago Jesukristo
mezia esaten.

San Pedro ta San Paulo
mezia erasoten,
hamaika milla aingeru
koruan kantatzen.

Aita San Frantziskua
organua joten,
hamabi apostoluak
mezia entzuten.

Arraten altarea
erramuz jantzirik

lirio zuririk eta
lirio gorririk.

Haintxe kantaten dabe
Salbea ederki,
neu bere haraxe noa
ikasi ahal banegi.

Gabean Salbea ta
goizean mezia;
Birjiña Arrateko
zeruko loria.

Salbeko kantua.

10. HARRI ARTEAN LORE

Harri artean lore agertu zerana,
Gure harri bihotzak
bihurtu zugana.

Negar dagizun bihotz
ez usterik galdu,
jaso begiok gora
Arrate mendiruntz,
hango eguzki izpiak
malkoak ikutuz,
negarra lore txuri
bihurtuko dizu.

Zuri begira daude
zelai ta gaillurra
Zuri eguzkirik sortzean
dizuten agurra,
Baiña ororen gaindik
zugana dihoaz
gure bihotz gaixoen
maitasun oiñak.

Lore bat erne dakust
zure aldarean
margoz apaindutako
lurrontzi batean,
Jaunak gorputz hartzian
Piztu zuen lorea
Gorde lirain ta txuri
zure magalean.

Zuri itxasoak ere
urrundik murmurra,
zuri, gabaz, illargiak
arpegi xamurra.

Musika: Juan Bautista Gisasola

11. AINTZA TA AINTZA

Aintza ta aintza
ama maite maitia,
Aintza ta aintza
gure Zaindaria,
Arrate goian
harri artian
azaldutako loria,
Aintza ta aintza
Ama maitia.

Guraso zaharren siñismenagaz
koro bat degu apaindu
eibartar danok nahi degulako
Erregin Bera aitortu
hortxe betiko, laga nahi degu
guk guztiok bihotz bana,
orain da beti izan zaitezen
gure zaindari ta Ama.

Berbak: Eugenio Urroz.

Doiñua: J.B. Gisasola

12. POZEZ BETERIK

Pozez beterik kristau zintzoak
goazen danok Arratera
han dadukagun zeruko Ama
bihotzetik agurtzera.

Arrateko gañean
izar bat bezala
guri argi egiten
dirudi zaudela,
siñismenean sendo
bizi gaitzela
Jesusi erregutzen
beti ari zera,
beti ari zera.

Berbak: Jose Ventura (Errebaleko komentuko Bikarixua)
Doiñua: J.B. Gisasola

13. AGUR ENE AMA

Agur, Ene Ama,
Arratetik zatozena!
Gure herri dana
Zuregana bihurtzera.

Zure Semean eskerrak
Iritxi gagizuz;
Danok zerura jun gaitezen
Ama egizu.

Agur, agur Ama,
Gure bihotza zarana!
Gure herri dana
Guk dakargu zuregana.

Zure Semean...

Arrateko Ama,
Gure Amarik onena!
Gure herri dana
Hartzu eta zaindu Ama.

Zure semean...

Ama, har gaitzazu!
Zure umeak gara-ta,
Gure herri dana
Zaindu eta gorde Ama.

Zue Semean...

Zure begi horrek
Itzuli zazuz gugana!
Gure herri dana
Bihurtu, arren! zugana.

Zure Semean...

Berbak: Don Poli Larrañaga
Doiñua: J.B. Gisasola
R. Eibar, 1959ko abuz.-ira.9.or.

14. GUAZEN ARRATERA

Guazen Arratera
Amari lagundutzero
Guazen bihotz guztitik
Agur laztan bat emotera.

Zure semeak pozez
Gera guztiok elkartzen,
Eta gure bihotzak
Dautsaguz oso eskintzen.

Eibartarrok dakartsugu
Zuretako bihotz bana,
Zurekin bizi gaitezen
Zurekin betiro, Ama.

Baratz lili zuriak
Maite dittuzu, ene Ama,
Ta gogo gazte garbiak
Zuretzat dira onenak.

Zure oiñetan erne,
Zure kerizpean hazi,
Izotzak galdu ez nadiñ
Ama behin ere ez itxi.

Arrateko Ama laztana
Etzaitez gurekin ahaztu,
Jesus maitia ikusi daigun
Zeruan danok egizu.

Egillia: Don Poli Larrañaga.
R. Eibar, 1989ko abuz,-ira.2.or.

15. AGUR LAGUN MAITEAK

Agur, lagun maiteak
Neska eta mutil,
Ta hemen neri entzuten
Zaudeteno berdiñ.
Arrateko Ama Birjiñ,
Zeruko Erregiñ,
Bertso berri batzuek
Nahi nituzke egiñ.

Mendian loratxoak
Zuri eta gorri.
Nork jarri dizu, Ama
Koroi eder hori?
Krabelin bat, krabelin bi
Arraten hamabi.
Lorarik ederrena
Zu duda gaberik.

Zeru zelai beltzean
Izar bat da ageri,
Zure buru inguruan
Bada gehiagorik.

Izartxo bat, izartxo bi
Arraten hamabi.
Izarrik ederrena
Guretzat Zu beti

Pago itzalpe batean
Harrizko iturri.
Nork eman dizu, Ama,
Jantzi apaiñ hori?
Iturri bat, iturri bi,
Arraten hamabi.
Ur garbi nahi duenak
Eskatu Amari.

Belardi zabalean
Bildotsak ugari.
Aurreko zelai hartan
Gehiagorik dabil.
Bildostxo bat, bildostxo bi,
Arraten hamabi.
Bildotsik politena
Zure seme hori.

Pago zabal azpian
Artzai txistulari,
Nork eman dizu Ama
Danbolintxo hori?
Artzaitxo bat, artzaitxo bi,
Arraten hamabi,
Txistulari artean
Zu zara Erregiñ.

Arrateko bidean
Azitaiñ aldetik
Harrizko gurutze bat
Dago antxiñetik.
Han kredo bat, han kredo bi
Nahi dunak hamabi.

Laguna topatzeko
Ez da gauza hoberik.

Jende mordoia dator
Bide zabaletik.
Nork piztu dizu, Ama,
Kandela apaiñ hori?
Mordoxka bat, mordoxka bi,
Arraten hamabi.
Zu zera gure Ama
Ta gu zure herri.

Agur, Ama maitea,
Agur bihotzetik.
Amaituzera noa
Oingo bertso honekin.
Agur, Ama, agur t'erdi,
Ez ahaztu gurekin.
Bihotzaren erdian
Zaitugu guk beti.

Egillia: Felix Markiegi, "Latsurregi".

2. HERRIKO JAIXETAKO KANTUAK

GABONETAKO KANTUAK:

16. Harzak, harzak
17. Gabon gabonete
18. Agillando
19. Astelehena, martitzena
20. Gabon gabian
21. Urtebarri
22. Hiru Errege datoz
23. Erregen
24. Erregiak datoz

SANTA AGEDA:

25. Santa Ageda Herrikoia
26. Santa Ageda
27. Ertzilen ustez falta diranak.

ARATOSTIAK:

28. Koko-moko
29. Eguen zuri

SAN JUAN JAIXETAKUA:

30. San Juan kantua

SAN ANDRES:

31. San Andresi gorazarrea

Jaixetako kantu tradizional gehixenak gabon ingurukuak dira. Honek kantuok Eibarren ezezik inguruko herrixetan be antzera kantatzen ziran.

Euskal Herriko toki askotan Olentzeroren inguruko antxiñako kantuak badagoz be, Eibarren ez dogu halakorik topatu.

Santa Ageda bezperan kantatzeko ohitura be oso zabaldua eguan, Agiñagako San Romanen batez be. Alkatiaren eta parrokuaren baimena bihar izaten zebe kantuan aritzeko.

Aratostietan koadrillek kantu barrixak sortzen zittuen urtero-urtero, baiña horrek kantuok gero kale giruan kantatzen ziranez urtietan zihar, Eibarko kale kantuen atalian sartu doguz.

Beraz, atal honetan eguen zuri eguneko kantu tradizional bi sartu dittuguz.

16. HARZAK, HARZAK

Harzak, harzak mutil pitxer erdi arda
guazen poliki poliki etxera
Gabon gaba zelebratzera
aitaren da amaren onduan
ikusiko dek ama barrez da
aita ere bai txit kontentuz.
Baita nik ere zelango tragua
lehelengo esanda Jesus...
lehelengo esanda Jesus...
Bixigu erriaren hazurra ondo txupatuko dogu.

Eragixok mutil, eragixok mutil
aurreko danboliñ horri
gaztaiñak erre artian,
gaztaiñak erre artian
tirin-tarran, tirin-tarran
plin, plaun, plust!
Pasau deigun Gabon gaba kontentuz...
pasau deigun Gabon gaba kontentuz.

Barriemoillia: Juanito San Martin.

17. GABON GABONETE

Gabon Gabonete
errez errezete
Jesus jaio da ta
jo daigun krixkete.
Kris-kris, kris-kris.

Barriemoillia: Juanito San Martin

18. AGILLANDO

Agillando, agillando,
bizkaitarrak Durangon,
zazpi gaztain da zortzi intxaur.
Aingeruak gara,
zerutik gatoz,
*boltzia badogu, baiña
eskian gatoz.

*Una limosnita
Por amor de Dios.

Barriemoillia: Juanito San Martin

19. ASTELEHENA, MARTITZENA

Astlehena, martitzena,
eguztenian,
zozuak kantatzen dau
Manuelxonian.
Ogixa jan ta hil,
artua jan ta piztu,
biba Manuel txistu!

Barriemoilliak: Juanito San Martin eta Ernesto Gorosabel
Manueltxo Jesus Haurrari esaten jakon.

20. GABON GABIAN

Gabon gabian ohittutzen dogu
Guztiok afari ona,
Bixigu, lebatz, makillau saltsan
Bakotxak berak ahal duna,
Gero txurrun-plin-plat
Ardua eta pattarra,
*Katuak hartu ta
Zabu-zabuka.

*Katua= mozkorra

Barriemoilliak: Margarita Murgizu eta Maritxu Gantxegi.

21. URTEBARRI

Urtebarri eguna
ezta egun txarra:
kortara jausi jaku
gure zapai zaharra .

Urte Barria hastian kalez kale kantatzen zan.
Gaur egunian be oso zabaldua.

Urtebarri, barri
txarri belarri,
daukanak ez daukanari
zaria bete madari.

Baserriz baserri mutikuak eskian. Zaria saskia edo otzara da.
Barriemoillia: Juanito San Martin

22. HIRU ERREGE DATOZ

Hiru errege datoz
Oroien artetik:*

Meltxor eta Kaxpar
Bidian azkar-azkar.
Baltasar Errege
Han zan hura bere;
Erregien Errege
Bisittatzera.

*Oriente aldetik izan leike.

Eibarren gaur egun galdua. Manuel Lekuonari esker gorde da.
Ikus Anuario de Eusko Folklore, 1930,144 orr.

23. ERREGEN

Erregen, Erregen,
Mari montaña,
zazpi intxaur ta zortzi gaztaiña.
Euren gaiñian lau sagar

Atsuak altzua zabal-zabal.

Barriemoilliak: Juanito San Martin eta Isabel Irulegi.

24. ERREGIAK DATOZ

Erregiak datoz
etxe honetara
ikatz a erostera
txanpon batena.

Ate txokoan
Oillar bi
Batak bestia
Dirudi.

Etxe hontako
Etxeko andriak
Ama Birjiña
Dirudi.

Ama Birjiña!
Ama Birjiña!
Zu zera
Zeruko erregiña!

Barriemoilliak: Margarita Murgizu eta Maritxu Gantxegi.

25. SANTA AGEDA HERRIKOIA

Santa Ageda, Ageda
Bihar da Santa Ageda,
Bihar da Santa Ageda eta
Gaur da bezpera gaua.

Bihar da Santa Ageda,
Gaur tantaiarekin gera,
Libertadia gurekin degu

Ibilitzeko bakian.

Santa Iageda, Iageda
Bixar da Santa Iageda,
Lotsa gerala etorri gera
Jauna berorren aurrera.

Bedeinkatua izan dadilla
Etxe hontako jendia
Pobre ta umillak izan arren
Badake borondatia.

Lekamendi ta Bolingo
Erdi-erdixan Katalan,
Etxe txikiak ei dira baiño
Hamen badago zer eman.

Etxe hontako nagusi jaunak
Urre gorritz du bizarra,
Urre gorritz du bizarra eta
Zidar labraduz espalda.

Boltsan daraukaz diru bi
Batak bestia diruri.
Etxe hontako dama gaztiak
Krabelintxua diruri.

Etxe hontako etxeko andria
Leku oneko alaba,
Bidian esaten etorri gera
Limosnagillia zerala.

Hor goixan dago hagia
Lukainkaz bete-betia,
Lukainkatxo bat emonagatik
Ez da hustuko hagia.

Etxeko andra mondrongo
Hik ez don asko emongo,
Hik emondako lukainkiakin
Ez gaittun asko beteko.

Etxe hontako "Margaritia"
Etxekoandre bikaiña,
Berak bakarrik balio du ta
Hamar "emakumek" aiña.

Kura-parroko mondrongo
hik ez dok asko emongo,
hik emondako limosniakin
ez juagu asko edango.

* Bildutako koplak batu eta "popurri" bat egin dogu.

26. SANTA AGEDA

Gabon etxeko nagusi ta txiki
zahar eta gazte batera
Alkate Jaunan baimenaz gatoz
Zueri agur eittera,
Lehenauko zaharren antzera
Bagatoz zeuen etxera
Santa Agedaren gorazpen aintzak
Euskeraz abestutera.

Eibarren dagoz gauza ederrak
oso ederki egiñak:
izkillu-olak, gizon haundiak
mutil indartsu gordiñak;
andra eder ta bikañak
neskatxa politt apañak,
udabarriko lili ta lora
diran lakoxe berdiñak.

Hill arteraño Jaungoikozale
garbi-garbia izan zan,
orbandu gura ez ebalako
bularrak ebai eutsezan;
ziñopa eginda hil zan;
orain dago zeruetan.
Bere antzeko garbizaliak
gu ere izan gaitezan.

Eibar euskaldun herri maittiau
ospetsua da benetan,
bertako seme jator zintzuak
daukaguz goien munduan.
Pelotarien artian
Migel dogu gaillurrian:
Pozez beterik ikusten dogu
mutill hau gure herrian.

Zorioneko izango al da
Etxe hau beti-betiko;
bizi garen arte guzian
dogu goguan eukiko,
Maitagarria dalako
ta orain belutu orduko,
Agur! egiñik amaitzen goiaz
Beste batera juateko.

Egillia: Kepa Enbeita "Urretxindorra".

27. ERTZILEN ARABERA FALTA DIRANAK:

Eibar euskaldun herri maite hau
Ospetsua da benetan:
Izkillu edo armagiñan gaur
Goienengua Europan.
Hau ez diñogu olgetan,
Ezpada ziur benetan;
Egia da ta eibartar danok

Benetan poztu gaitezan.

Goraldu daigun danok batera
Eibarko alkate jauna,
Berau dalako herri ta erbeste
Askok be ontzat daukate.
Bihotz oneko gizona,
Zintzua eta zuzena,
Opa deusagu orain ta gero
Bakiagaz osasuna.

Etxeko andre maitagarria
Eta zeu zertan ari zara?
Eskupeko hori luzatukozu
Baldin lehengua bazara.
Plazentziagaz Bergara,
Nagusi jauna zeu zara;
Bidian esaten etorri gara,
Gizon on bat zariela.

R. Eibar, 1996ko Sanjuanak, 6. orr.

28. KOKO - MOKO

Koko-moko
Zaria bete moko,
Gibel-gibel
Afarittarako,
Dirua baneuka
Patrikarako.

Barriemoillia: Rosario Alzerreka.

29. EGUEN ZURI

Eguen Zuri eguna,
Jaungoikuak berak egiña
Eskola-mutillak ibilteko
Limosna on baten billa.
Hor goian, goian goldia
Haren gaiñian belia
Etxe hontako nagusi jauna
Nekazari langillia.

Santu hau bittartez dala
Ezin izango okerrik,
Orain bagoaz hemendik eta
Agur danori egiñik.

Emongo bozu emoizu,
Bestela ezetz esaizu,
Ate ondoko haiziak hartzen
Amak ez gaittu bialdu.

Barriemoillia: Juanito San Martin.

30. **SAN JUAN SOÑUA**

Egun zoragarri hau heldu da berriz.
Pozan pozez bihotzak beterik.

Mendietako baserrietan
kaleko plaza danetan
San Juan suak piztutzen dira
Gau zoragarri honetan.

Hau da eguna zoragarria
kontsolatzeko mundu guztia.

Ez da iñun gizonik
San Juan dan baizen
Oso goitar ta haundirik
Arkitzen.

Hau da eguna zoragarria
kontsolatzeko mundu guztia

Amagandik iñoiz jaio da gizona
ez dago zeruan halakorik.

Ama semeagandik
zu jaio ziñan
mirariz beterik donian.

Poztu gizonak, abestu herriak
San Juanen egun miragarrian.

Igaz ere San Juan zan, eta
aurten ere San Juan Bautista.

Mendietako baserrietan....

31. EIBARKO ZAINDARI ANDRES DONEARI ERESERKIA

Ospatu zagun Andres Donea
ospatu zagun benetan
lagun deiola gure herriari
premi eta beharretan.

Izan dadilla gure zaindari
gizaldi ta gizaldietan,
gero betiko bere ondoan
izateko zeruetan.

Hiru urtean ibilli ondoren
Jesusekin bat lanean
Ebanjelioa zabaldutzea
Eratu zaio akaian.
Hantxe bizia Kristoren alde
Ejearen aginpean
kementsu ematen ikusten degu
gurutze gogor batean.

Doiñua: Tomas Garbizu
Berkak: Miguel Lasa

3. UMIEN KANTUAK:

SEHASKAKUAK:

32. Lobatxua lo ta lo
33. Dingilingi-maña
34. Dingilin-dangulun
35. Aska txikian
36. Hasi goiko kaletik

UMETXUAK ALAITZEKO:

37. Txalo-pin-txalo
38. Lehelengotxu hori
39. Atxia-motxia

OROIMENA TA KONTAKETA LANTZEKO:

40. Jolastu gaitezen danok
41. Paradisuko atean
42. Behin joan nitzan merkatura
43. Zenbat diran, hamar diran
44. Egun batian ikusi nuen
45. Ez da gauza erreza
46. Han urriñ etxe poxpola

BESTELAKUAK:

47. Txantxulario Kamiñok
48. Aittitta ta amama
49. Asto gaxua
50. Agarra ta pinchame
51. Txakur famatua
52. Hor goiko hariztitxu baten
53. Txarri txiki bat

KATEKESI TA ESKOLAKUAK:

54. Andre Maria
55. Goizeko seirak
56. Goazen, goazen mendira
57. Ya no comeremos pan

- 58. Qué bonito es el colegio
- 59. ¿Sabes mi querido amigo?
- 60. La fiesta de la flor
- 61. Sobre esta cima

DON POLIREN KANTUAK:

GIMNASIAKUAK:

- 62. Gaztetasunak
- 63. Haurtxo danok alkaturik
- 64. Pozez beterik

TUBERKULOSUEN PABILLOIA ERAIKITZEKO ESKE KANTUAK:

- 65. Iaz bezela
- 66. Gaixoentzako eskatzen degu
- 67. Loratxuen edertasunak

Ba al dago gauza ederragorik, sehaska kulunkatuz, umiari kantuan ari jakon ama edo amandriari entzutia baiño?

Begira sasoi batian zenbat kantu eder egitten zan gure herrixan; batzuk tradiziozkuak, bestiak katekesietan edo eskolan ikasittakuak. Gaixak danetarikuak: umetxuari lo eragitteko, jolastxuak egitteko, hitz jokuak, animalixak barra-barra, kristautasuna, lora eta arbolen egunak, eske kantuak...Orainguan be Don Poli aipatu bihar dogu, Arrateko Amaren alde lan haundixa egin bazeban be, ez zan txikixagua izan umien alde egindakua, eta gaiñera euskaraz. Gaixuen alde be jo ta ke ibilli zan. Kanpuan geratu dira bere antzerki eta operetako kantuak.

Kantuxkak atalian umien jolasetako kanta gehixago ageri dira.

32. LOBATXUA LO TA LO

Lobatxua lo ta lo
orain zeuk eta nik gero
zeuk gura dozun ordu batian
biok egingo dogu lo.

33. DINGILIN-DINGILIN MAÑA

Dingilin-dingilin maña
Bihar Santa Maña*
Etzi Domunu Santu
Gure umia zuluhan sartu.

Aitta dolorez,
Ama negarrez,

Abadia kantuan
Errialen pozez.

Salamankara baniñoiala
Bidian nuen pentsatu
Estudiante tunante baiño
Hoba nebala ezkondu.

Ezkondu nitzan ba; ezkondu nitzan
Bai niri ondo damutu...
Praka beltzetan hari txurixa
Etxat geroztik faltatu.

Santa Lua,Santa Lua
Santa Lu ermitañua!
Gure umiari eragixozu
Ordu-bi-terdiko lua.

*Santamaña, Santa Marina, bere ermita Zaldibarrerako bidian dago.
Barriemoilliak: Mariasun Angera eta Juanito San Martin.

34. DINGILIN-DANGULUN

Dingilin-dangulun eragidazu
Laster hasiko nazaizu,
Laster hasi-ta ongi lagundu
Mesede izango dezu.

Dingilin-dangulun eragiozu,
Iñure Gollibarkua,
Lotxua lo egizu eta
Biok jango dogu ollua!

Dingilin-dangulun eragidazu
laster lotarako nazu
hara ta are lastertxuago
lepuan banarabixu.

Batzailliak: J.S. Martin, T. Etxebarria eta "Eibarko antxiñako jolas eta kantuak."

35. ASKA TXIKIAN

Aska txikian umia dago
Ama emaiozu titia,
Aitta mozkorra tabernan dago
Pikaro jokularia.

Barriemoillia: Paz Gisasola

36. HASI GOIKO KALETIK

Hasi goiko kaletik beheko kaleraño
Ez dago ederragorik gure Unaitxo baiño.
Unaitxo gure laztana, ez egin lorik basuan,
Azeritxuak eruan ez zaitzan bildotsa zarialakuan.

Barriemoillia: Juanito San Martin.

37. ATXIA MOTXIA

Atxia motxia perolipan
Nere semea errotan
errotara nindoiala
topau neban asto bat,
kendu netsan buztan bat,
ipiñi netsan beste bat:
errota txikiak klin-klan.

Atxia motxia perolipan,
Nere semea errekan;
Errekara nindoiala
Topau neban erbi bat,
Kendu netsan begi bat,
Ipiñi netsan berri bat:
Erreka txikiak plist-plast.

Barriemoillia: Juanito San Martin

38. TXALO PIN TXALO

Txalo-pin txalo
Txalotxo txalo
Katutxua mispilla
gaiñian dago
Badago, bego,
bego, badago,
Zapatatxo barrieri
begira dago.

Barriemoillia: Juanito San Martin

39. LEHELENGOTXU HORI

Lehelengotxu hori, punta bihatz hori,
Beste guztien artian txikixa don hori.
Laralalala-laranlaralalera,
Laralalala-laranlaralala.

Bigarrentxu hori, punta bihatz hori,
Beste guztien artian nagixa don hori.
Laralalala.....

Hirugarrentxu hori, punta bihatz hori,
Beste guztien artian luzia don hori.
Laralalala.....

Laugarrentxu hori, punta bihatz hori,
Beste guztien artian bixkorra don hori.
Laralalala.....

Bosgarrentxu hori, punta bihatz hori,
Beste guztien artian lodixa don hori.
Laralalala.....

Barriemoillia: Maritxu Gantxegi.

40. JOLASTU GAITEZEN DANOK

Jolastu gaitezen danok soka jokoan,
Soka jokoan,soka jokoan
Haurtxo euskaldunari dagokion eran
Dagokion eran, eusko hutsean.
Bat eta bi, hiru, lau eta bost
Hamar gehiagokin dira hamabost.

Bikoak ugari egiñaz alai gabiltza,
Alai gabiltza, alai gabiltza,
Euskera entzunez beti jolas guztitan
Jolas guztitan, une danetan.
Bat eta bi, hiru, lau eta bost
Hogei gehiagokin dira hogeita bost.

Nik baiño biko gehiago eiten baituzu,
Eiten baituzu,eiten baituzu,
Marama apain polit bat izango dezu,
Izango dezu, erosten badezu.
Bat eta bi, hiru, lau eta bost
Ehun gehiagokin dira ehun da bost.

Barriemoillia: Maritxu Gantxegi.

Doiñua: "Neska zaharrak joaten dira Madalenara". Gerraurreko katekesietan ikasittakua.

41. PARADISUKO ATEAN

Paradisuko atean
Aberedanak batean.
Pozez zebiltzan beren izenak
Adanengandik hartzean,
Paradisuko atean,
Aberedanak batean.

-Ia orain kukurruku,
Zuk izena nola dezu?
-esango dizut berehalaxe,
oillarra esan didazu.
-Ondo dago kukurruku,
zuk izena horla dezu.

-Nola da, berriz, zurea?
Kurrin-kurrinka nerea.
-Esango diot berehalaxe
Neria, jauna, urdea.
-Ondo dago jaun urdea
horrelaxe da zurea.

-Etorri hona kakari,
nola esan dizut nik zuri?
-Esango dizut berehalaxe,
oilloa esan dit neri.
-Ondo dago kakakari
horlaxe esan dizut zuri.

-Ea zu lepo-gizena
Nola da zure izena?
-Esango diot berehalaxe,
neria esan dit zezena.
-Ondo da lepo-gizena,
horla da zure izena.

-Esne ta adardun gurea
nola dezu zuk zurea?
-Esango diot berehalaxe,
behia da, Jauna, nerea,
-Esne ta adardun gurea,
horla dezu zuk zurea.

-Belarriluze mukitzu
Zuk izena nola dezu?
-Ai neri jauna, ahaztu, ahaztu.
Ahaztu egin zait, barkatu.
-Ondo dago jaun mukitzu
Astua zera gaurtik zu.

Paradisuko atean....

Barriemoilliak: Margarita Murgizu eta Maritxu Gantxegi.
Aita Labordak katekesian irakatsia.

42. BEHIN JOAN NINTZAN MERKATURA

Behin joan nitzan merkatura
Erosi neban txori txiki bat,
Txori txiki horrek txiruliruli
Ai zer gaba pasa neban nik!

Behin joan nitzan merkatura
Erosi neban txarri txiki bat
Txarri txiki horrek kurrink-kurrink-kurrink,
Txori txiki horrek txiruliruli,
Ai zer gaba pasa neban nik!

Behin joan nitzan merkatura
Erosi neban katu txiki bat.
Katu txiki horrek miau-miau-miau,
Txarri txiki horrek kurrink-kurrink-kurrink,
Txori txiki horrek txiruliruli,
Ai zer gaba pasa neban nik!

Behin joan nitzan merkatura
Erosi neban txakur txiki bat,
Txakur txiki horrek txau-txau-txau,
Katu txiki horrek miau-miau-miau,
Txarri txiki horrek kurrink-kurrink-kurrink
Txori txiki horrek txiruliruli,
Ai zer gaba pasa neban nik!

Barriemoilliak: Margarita Murgizu eta Dolores Tolosa.
Katekesian ikasittakua.

43. ZENBAT DIRAN HAMAR DIRAN

Zenbat diran hamar diran
Zenbat diran ikusi,
Oillua kakaritzen dago
Oillarra hari ikasten,
Txakurtxua josten eta
Arratoitxua labretan,
Txindurrixa barriketan,
Kakalardua ametsetan,
eperra nabotan,
idixa dantzan,
astua danbolin jotzen,
honen erdi-erdian
zorrixa barrez ittotzen.

Batzaillia: Aita Donostia. Maritxu Bergaretxeri jaso zetsan.

44. EGUN BATIAN

Egun batian ikusi nuen
Tximutxa gitarra jotzen,
Haren onduan txoraturikan
Arkakusua dantzatzen,
Eltxua, berriz, dotore jantzitta
Errepreskuak serbitzen,
Haien onduan bi zorri haundi
Barrez eztulka ittutzen.

Barriemoillia: Salvador Marzana.

45. EZ DA GAUZA ERREZA

Ez da gauza erreza
Kiri-kiri-ken, kiri-kiri-ken
Ez da gauza erreza
Ama gezurtatzen,

Kiri-kiri kendu,
Dena jakiten du,
Kiri-kiriki
Zelan badakik?.
Kiri-kiriko, ko-ko-ko
Hatz txikiñak esaten dio,
Kiri-kiriko, ko-ko-ko
Dan-dan-dana esaten dio.

Eskola igesi
Kiri-kirikaiz, kiri-kirikaiz,
Eskola igesi,
Hortik joaten banaiz,

Kiri-kiri kendu
Dena jakiten du...

Eztia ontzitik
Kiri-kiriket, kiri-kiriket
Eztia ontzitik
Hatzaz osten badet,

Kiri-kiri kendu
Dena jakiten du.....

Kaiera igari
Kiri-kiriket, kiri-kiriket
Kaiera igari
Ihes eiten badet,

Kiri-kiri kendu
Dena jakiten du...

Otoitzak eiteke
Kiri-kiriken, kiri-kiriken,
Otoitzak eiteke
Banaiz lotaratzen

Kiri-kiri kendu
Dena jakiten du...

Mutillok burrukan
Kiri-kirika, kiri-kirika,
Mutillok burrukan
Ibiltzen bagara,

Kiri-kiri kendu
Dena jakiten du...

Barriemoillia: Maritxu Gantxegi.
Don Felix Markiegirekin katekesian ikasittakua.

46. HAN URRIÑ ETXE POXPOLA

Han urriñ etxe poxpola, ola,ola,
Tximiñitik gora kea dariola, ola,ola,
Gaintxoan arbola, zelai erdian
Erreka pol-pola etxe atarian,
Tralala, tara, tralala
Dana txiki-txiki-txikia horra.

Jo atetxoko txiliña, ola, ola
Sutonduan kuzkur lo-lotan mitxiña, ola, ola
Sutan danboliña gaztaiñ erretzen,
Lapikua gal-gal babak egosten
Tralala.....

Badator etxeko andrea,ola, ola
Begotxoak ñir-ñir, ahoan irria, ola, ola
Zuri-zuri illea ta burzapia,
Zuri-gorri umea jaio berria
Tralala....

Magaltxoan estutzen du, ola,ola
Urrumakatzen du, urrumakatzen du, ola, ola
Gure txikitxo egizu lo-lo,
Lo-lo txikitxo bat apapa gero
Tralala.....

Barriemoilliak: Margarita Murgizu eta Maritxu Gantxegi.
Aitta Labordak katekesian irakatsia.

47. TXANTXULARIO KAMIÑOK

Txantxulario Kamiñok
Ez dauka dirurik,
Hiru alaba dittu
Ezkondu gurarik.
Laugarrena semia,
Kapote zaharrakin,
Konejua dirudi
Bere bizarrakin.

Barriemoilliak: Juanito San Martin eta Eugeni Ubera.

48. AITTITTA TA AMAMA

Aittitta ta amama
Egurretan ziran
aizkoria galdu ta
hasarratu ziran.

Aittittak amamari
Kopetatik tira!
Amamak aittittari
Praketatik tira!

Barriemoillia: Juanito San Martin.

49. ASTO GAXUA

Al ikullu ya no vuelve
Mi buen astua, no vuelve no;
Ya no brinca de poxa
Cuando cabeza tocar alguno;
Arrayua suerte txarra
Con tripako miña poner hizo.

Bihotzeko asto gaxua
Malkos tiraba cuando murió.

Y agora te hace dos años
Juxtu-juxtuak ayer cumplió
Que las tripako miñas
Al pobre burro le agarró,
Con su arrantza fuerte
Una noche me despertó.

Bihotzeko...

Levantarme enseguida
Y al ikullu marché yo

Con ojos de bixigu triste
Como hablando mirar hizo,
Echaba unos suspiriyuas
De muy adentro se le salió.

Bihotzeko...

Estirar la pata
Como harrikoskorra se endureció
Y yo con mucha pena
Le dije: Asto gaxua adiós.
Hacer un abujero grande
Y tierra encima le puse yo.

Bihotzeko...

Barriemoilliak: M. Angera, J. Arrieta eta D. Tolosa.

50. AGARRA TA PINCHAME

Agarra ta pinchame
Tiene un conejo,
Txikixa dala baiña
Se pone tieso.
Hasta los gatos
Usan sombrero
Y los ratones
Chaqueta y pantalones.

Barriemoillia: Laura Gorrotxategi. Aittari ikasittakua.

51. TXAKUR FAMATUA

Txakur famatua da
Izena du Blanco
Ez dauka mingaiñarik
Artuak jateko.
Egunian bi libra
Emon balitzakoz
Puskarikan ez zuen
Jan barik utziko.

Artuakin bakarrik
ez dala kontentu
auzora jua eta
oilluak jan ditu;

janaririk onenak
ezagutzen ditu
arrautzak beretzako
billatzen baditu.

Bildots bat auzuan da
Beste bi etxian,
Hirurak jan zittuan
Denbora gutxian;
Gaiñera ardiari
Segitu atzian,
Gaizki egiten zuanik
Berak etzekian.

San Prudentzio eguna
Zelebratu zuan
Bakillaua genduan
Beratzen pozuan,
Gu akordatu gabe
Guztia jan zuan,
Kazara juan gabe
Peskan egin zuan.

Barriemoilliak: Joakin Gorrotxategi eta Eugeni Ubera

52. HOR GOIKO HARIZTITXU BATEN

Hor goiko hariztitxu baten,
Kukuak umiak egin dittu aurten.
Kukuak egin da amilotxak jan,
Hori gure kukuaren zoritxarra zan.

Barriemoillia: Juanito San Martin

53. TXARRI TXIKI BAT EROSI NEBAN

Txarri txiki bat erosi neban
Bizimoduan sartzeko;
Hiru pezeta pagatu neban
Jenero ona zalako.
Ate zuloatik irten zirautan,
Ez det ikusi gehiago.

Aita Donostiak bildutako kantua. Juanito Gisasolak kantau zetsan 1919xan. Iraegi bere osabiari ikasi zetsan.

54. ANDRE MARIA ERREGIÑA

Andre Maria erregiña
Kaiolan dago txoriña,
Txiu-txiuka alaitzen ditu
Bai ekaitzaren ortotsa
Bai bihotzaren mingotsa,
Andre Maria erregiña.

Berriemoillia: M. Murgizu

55. GOIZEKO SEIRAK DIRA

Goizeko seirak dira
Jaikitzeko ordua da
Eguzkia badator
Dana argi ta dana poz.
Jaiki zaite goizago
Lan erdia egiña dago,
Ogezulo, ogezulo
Beti beti zaude zu lo
Ez dakik egunsentian
Zein pozgarri dan argia?
Hor nun dagon Bartolo
Gau ta egun beti lo.
Egon bai, dagola
Da gu jan da gu aberats.

Barriemoillia: M. Gantxegi. Gerra aurreko katekesian ikasittakua.

56. GOAZEN GOAZEN MENDIRA

Goazen, goazen mendira,
Goazen hegaz mendi gaiñera,
Hantxen gure gogoak
Gorutz bihurtuko dira.
Goazen, lagun lastana,
Osasungarri da mendia ta
Poza ta atsegiña lagun ditugula.

Bizkor-bizkor, ariñ-ariñ
Aingeruak bezela,
Igo deigun neke gabe
Zelai gaiñetara.

Goazen, goazen mendira,
Jun gaitezen gero Donokira*.

*Zerura

Barriemoillia. M. Gantxegi. Mercedes Kareagarekin ikasittakua.

57. YA NO COMEREMOS PAN

Ya no comeremos pan
En las colonias de Arrate
Ya no comeremos pan
Porque nos vamos a marchar.
Después de estar alegres
Venimos licenciados,
A ver a nuestros padres
Parientes y hermanos,
Después de estar alegres
Venimos al ver
Que somos licenciados
De Arrate.

Para mi hermano
Le traigo una esquila,
Para mi hermana
Un pañuelo de seda,
Para mis padres
Les voy a regalar
Txin-pum-fuego
Un beso y un abrazo
Para nunca separar,
¡Jamás!

Barriemoilliak: J. Arrieta, M. Murgizu, D. Tolosa, Justina Orozko, Julia eta Luzia Larreategi.

58. QUE BONITO ES EL COLEGIO

Qué bonito es el colegio
Visto desde un aeroplano,
Qué bonito es ver caer
Una bomba sobre él
Que lo deje todo plano.
Y la madre Maria Asunta
Siempre nos repite igual,
Señoritas, señoritas
Que las voy a castigar.

Barriemoillia: Aurora Albeniz.
Aldatzekuen kantua.

59. ¿SABES MI QUERIDO AMIGO?

¿Sabes mi querido amigo
donde está la alegría?
En el alto de Isasi,
En la Escuela de Armería.

Nos enseñan a limar,
Nos enseñan geometría,
Y un manco de la legión
Nos enseña la instrucción.

Barriemoillia: Jose Mari Kruzeta

60. LA FIESTA DE LA FLOR

La flor que embellece a la planta
Como la virtud al hombre,
Delicados en las flores
Y la pureza del alma.
Mirar la rosa fragante y pura,
Ver el jacinto de suave olor,
Nos causa pena ver maltratadas
Flores tan bellas que Dios creó.

Barriemoillia. Paz Gisasola

Doña Petrak eta Doña Apoloniak eskolan irakatsitakua. 1915 inguruan.

61. SOBRE ESTA CIMA

Sobre esta cima que solo era
Por techo el cielo, por fondo el mar,
A la amorosa madre natura
Hacemos todos fecundo altar.
Que de este tierno y frágil arbusto
Que nuestras manos van a ofrecer
Y de la sombra que será un día
Bosque aromoso y fresco vergel.

Barriemoillia: Paz Gisasola.

Fiesta del arbol egunian kantatutakua. Hau be 1915 ingurukua izango da.

62. GAZTETASUNA

Gaztetasunak eta garbitasunak
Dute laguna zorientasuna.
Zuzenak diralako geure buruko asmoak
aurpegia barria, barruan berriz
bihotz alaia ipintzen digu Jainkoak.
Trainlara-lara

Don Poliren kantuen barriemoilliak: M. Murgizu, D. Tolosa, M. Gantxegi, Juanita Arrieta, Julia eta Luzia Larreategi, Pepita Mendikute, M.A. Zulaika, Teresa Mendiguren, Antonina Etxebarria, Marina Bazterra, Pilar Hernando, J. Kareaga eta R. Alzerreka.

63. HAURTXO DANOK ALKARTURIK

Haurtxo danok alkarturik
Jolastutzera orain goaz, bai!.
Zoriontasuna ta poztasuna
Lagun degula.
Txori politak bezain ederki
Abestuaz, alaituaz.
Zabaltzia nahi genduke
Zeueri gure poztasuna,
Bihotz guztiak beterik
Pozez ta atsegiñez.
-Nahi badezute, -guk behintzat bai,
-jolas honetan, -horixe bai
Alkarturik jolas daigun.
Nahi badezute, -guk behintzat bai.
-abestietan, -horixe bai
alkarturik abes deigun.

64. POZEZ BETERIK

Pozez beterik kantatzen
baita ere dantzatzen
atsegiña zabaltzen
nahi degu izan bizitzen.
Ez bihotz gogorrik
ez iñor gaiztorik
ez degu nahi ez
gorrotogarririk.

Abestu beldur gabe,
Abestu bihotzetik
Aurkitzen geralako
Zeruko ama birjiñak
Gorderik.

65. IAZ BEZELA

Iaz bezela aurten be
Hemen gatoz gu eskian
Idorberri estalpe bat
Laster bukatu nahian.
Eibarko jentian bihotza
Beti izan da errukiorra,
Haren ahalegiñen etxea
Izango da maitekorra.

Emon ahal dezun guziok
Gaixuentzat dalako,
Emon esku zabalakin
Premiña degulako.

66. GAIXOENTZAKO ESKATZEN DEGU

Gaixoentzako eskatzen degu
Ezer eman nahi badezu,
Esker zintzuak hartuko dezuz
Baldin ematen badezu
Gaixuentzako eske gatoz
Itxaropen osoakin.....

Bakoitzak apur bat emonda,
Danon artean bildu logera
Ez degu uste lan honetan
Akatsik egongo dana.

67. LORATXUEN EDERTASUNAK

Loratzuen edertasunak
Apaintzen ditu toki guziak
Da alaitasunez beterik
Poztu gure bihotza.

Garbi ta lirain
Dauden bitartian
Maitasun ederrak dira,
Baiña zimeldu ezker
Errukiaz begiratzen dira.

Loratzuen edertasunak....

Lora gazte, lora mardul
Eta bikaiñak,
Zimeldu nahi ditu gaitzak,
Betiko hondatuaz.
Horregatik, euron alde
Gatoz errukian billa,
Ezeizu ezer ukatu
Emateko atsegiña.

4. KIROL KANTUAK:

- 68. Txiribiri
- 69. Gallo
- 70. Biribilketa
- 71. Pantalla
- 72. Randas
- 73. Eibarren himnua
- 74. Goazen, goazen guztiok
- 75. Venid al pueblo de Eibar
- 76. Con el cráneo
- 77. Bat eta bi
- 78. Vamos al frontón
- 79. Bizkarrian fardela

Eibarren gehixen egitten ziran kirolen kantuak bildu dittuguz. Hemen be fooballa da nagusi, antxiñako taldietatik hasi (Txiribiri, Gallo..), Txantxazelaiko koadrillekin jarraitu (Randas, Pantalla..) eta azken urtiotako Bombonerakuen kantuekin amaitzeko.

Bestelakuak be badira, esate baterako pelotarixena, txirrindularitzakua eta mendigoizaliena.

68. TXIRIBIRI

Txiribiri por aquí,
Txiribiri por allá,
Partidos por aquí,
Partidos por allá.

Txiribiri por aquí,
Txiribiri por allá,
Nadie le ha podido igualar,
Porque son los campeones
Del distrito de Bergara.

Txiribiri por aquí
Txiribiri por allá,
Nadie le ha podido igualar.

Barriemoillia: Luziana Larreategi. Txiribiri mende hasierako Eibarko talde apal bat zan.

69. EIBARKO GALLO FOOTBALL TALDIA

De extremo derecha
Juega San Martín,
Cuando coge la pelota
Es el niño de postín.

Casimiro Errasti
Es nuestro capitán,
Corre mucho y chuta mucho
Y siempre mete un goal.

De delantero centro
Juega Sarasketa,
Cuando coge la pelota
Pobre guardameta.

De interior izquierda
Juega Gabilondo,
Batzuetan gaizki baiña
Beste batzuetan ondo.

De extremo izquierda
juega Basarri,
cuando coge la pelota
ibiltzen dala gaizki.

Egillia eta barriemoillia: Juanita Arrieta.

70. BIRIBILKETA

Txoriak hegetan dute
Aiseatzeko zoramena,
Eibarren ere badegu
Bizi garenok pozaren itsumena;
Gora gure alaitasuna
Jario degula jolasian,
Gora gure gaztetasuna
Lanian bezala jolasian;
Aurrera mutillak pakian jo alai
Iñoren kalterik ez degu nahi!

Doiñua: Juan B. Gisasola
Berkak: Fabian Loidi. Igeldoko apaiza.
Eibarko football taldiri eskaiña.

71. PANTALLA

Ez dala oindiñik sortu
Eibarko herrian
Pantallako koadrilla
Apurtuko dunikan.

Eiten degu musian
Ta fooballian,
Ez dago ze esanikan
Atletismuan.

Iñor baldin badago
Herrixan barruan
Guri apurtutzia
Uste duenikan.

Mantenemos el reto
Zazpi egunian
Jokatzeko hiru gauzak
Datorren hillian.

Ez da harrokeria
Orain dijuana
Gure koadrillak dittu neskak
Alfan bihargiñik aiña.

Os debeis de enterar
Gure neskatillak
Edozeiñentzat ez daude
Pantallako mutillak.

Por de pronto queremos
Dotia dutenak
Eta gitxien jota
Bost milla duro bat.

(Ahora digan las madres:)
-Honek bai mutillak
Fiñ eta alegriak,
Ta jaiotzatik dira
Eibarko semiak.

Lo merecen un premio
Horren aitta ta amak
Egittiarren
halako semeak.

A gusto se enterarían
Oingo ezkonbarriak
Nola egitten diran
Holako semiak.

Orain dabixazela
Materixal txarrak
Gu eskerrak gerra aurretik
Gerala egiñak.

Bizi bedi Eibarko herria
Zabal zazu aurrera bidia.

Egillia: Danel Zenarruzabeitia
Barriemoilliak: Danel Zenarruzabeitia eta Iñaki Garaizabal
Doiñua: Eibarko herria.

72. RANDAS

Los del Pantalla dicen
Que a la copa hay que darle brillo
La copa se la han llevado
Los de color amarillo.

Corriendo y jugando
Siempre ganando.

Corriendo y jugando
Siempre ganarán,
A nadie le tienen miedo
Aunque venga el Huracán.

Corriendo.....

Son las once (de) la mañana
Ha comenzado el partido
Nuestros grandes delanteros
Siete goles han metido.

Corriendo...

Egillia: Felipe Solagaistua.
Barriemoillia: Ernesto Gorosabel.

73. EIBAR K.E.REN HIMNUA

Eibarko futbol taldeak
Apala bezain trebeak
Guztioi garaipena eskaintzeko
Borrokatuko du.

Gure herriko jendeak
Betidanik du esaten
Eibarrek ez duela sekula
Atzera egiten.
Gorria eta urdiña
Dira guretzat
Garaipenaren koloreak.
Mutillen ahalegiña
animatzeko
dira eibartarron txaloak.

Pil-pil dago Ipurua
Garaipena lortu arte
Ez dugu etsiko.

Eibarko futbol taldeak....

Gure herriko jendeak....

Gorputz eta arima
Talde ta zaletu
Eibartar denok
Aurrera goaz.

Atzean sendo
Aurrean zorrotz
hamaikakoa
garaipenaren billa.

Ipuruan zaletuok
Taldearekin bat eginda
Bultza dezagun
Beti Eibar.

Eibarko futbol....

Gure herriko.....

Guk, bihotz emango dugu
Eibar beti aurrera!!

Egillia: Miren Olabe

74. GOAZEN, GOAZEN GUZTIOK

Goazen, goazen guztiok
Goazen beti aurrera,
Eibartarrak ez duela egitten
Sekula atzera.

Goazen, goazen guztiok
Goazen beti aurrera,
Hau dela jokua, ostikoz jo ta
Golak egitera.

Eibar, Eibar, aurrera!!!

Atzian zauden jokalaria
Bota erdira,
Erdilariak hartu ta gero
Beste ertzera.
Ez deizuela baloia galdu,
Eraman aurrera,

Aurrelariak ostikoz jo ta
Golak sartzera.

Eibar, Eibar, aurrera!!!

Egillia: Bernardo Alberro
Barriemoillia: Jon "Potxo" Romarate.

75. VENID AL PUEBLO DE EIBAR

Venid al pueblo de Eibar,
que el valle no tiene rival
que tiene lindas chicas,
y un clima casi tropical

Todo el que veranea,
nunca más se quiere marchar,
porque todo lo que le rodea
le produce un gran bienestar.

Somos de Eibar, somos la hostia,
¡Viva la madre que nos parió!

Barriemoillia: Jon "Potxo" Romarate.

76. CON EL CRANEO

Con el cráneo
de un recién nacido
los eibarreses
juegan un partido.

Eibar por aquí,iiii,
Eibar por allá, aaaa.
Eibar, Eibar, Ja-ja-ja-ja.

Con el agua
De lavar los platos
Los eibarreses
Hacen el gatzato.

Eibar por.....

Barriemoillia: Jon "Potxo" Romarate.

77. BAT ETA BI

Bat eta bi
GACiak irabazi
Hiru ta lau
Orbeak galdu dau.
Orbeak egiñ eban
Ahalegiñ guztia
Baiña GACiak irabazi
Haxe karrera.

Barriemoillia: Julia Arregi.

78. VAMOS AL FRONTON

Vamos al frontón,
Vamos sin tardar,
Que los pelotaris
En la cancha están.
Ya van a empezar
Con el cara o cruz,
Por ver si le toca
Al rojo o azul.

Barriemoillia: J.R. Orozko

79. BIZKARRIAN FARDELA

Bizkarrian fardela ta eskuan makilla
Aldatzan gora doaz mutil talde pilla,
Tabernak utzi eta haiziaren billa,
Ohittura eder hori zabaldu dadilla.

Zakurrak zaunka eitten du baserri batian,
Aittona zaharra dago ataiko atian,
Belaun gaiñian dauka semiaren semia,
Hori bai benetako euskaldun jendia.

Barriemoillia: Juanito San Martin. Eulogio Etxeberria, "Kerido"ri ikasittakua.

5. POLITIKA ETA GERRA KANTUAK:

80. Harek ziran garrak eta suak
81. Makiña bat kintxal burdiñ
82. Si vas al monte Oriamendi
83. Beruak, beruak
84. Hoy dia 1º de Mayo
85. Trabajador
86. A aquel que roba un pan
87. Esos burgueses
88. Millaz gaiñera bederatzirehun
89. Ha llegado el día
90. Trágala, trágala
91. Gerrako gure ibillerak
92. Se van los eibarreses
93. Glorioso Euskadi
94. Eusko gudariak
95. Himno de las juventudes socialistas
96. España patria querida
97. A luchar
98. Eibarko Cara al sol
99. El treinta de noviembre

100. Euskotarrak gara

101. Rataplan

102. Jeiki-jeiki

103. El Liberal

Politika eta gerra kantuen artian jatorriz eibartarrak ez dira hiruzpalau baiño izango, baiña oso garrantzitsua begittandu jaku aspaldiko kantu honek berreskuratzea. Zaharrenak karlistadetakuak dira, gero errepublika garaikuak eta azkenik gerra zibillekuak datoz.

Eibar historikoki oso lotua egon da politikian, batez be Errepublikaren aldarrikapenaren ondoren. Honek kantuok batez be kalia umiek ikasi eta kantatzen zittuen, eta ez zebe jakitten alderdi batekuak ala bestekuak ziran. Esate baterako, geuri abertzaliek kantau deskuez sozialisten kanturik gehixenak, baita anarkistenak be, eta sozialistek kantau deskuez umetan ikasitako falangisten edo karlisten kantuak. Alderdi guztixetako kantuak sartzen saiatu gara.

Saill honetako aipagarrixena Pepe Bolunbururen Gerrako gure ibillerak da, zalantza barik.

Egille honek berak be Patxikori izeneko kantua egin zeban, baiña musikarik lortu ez dogunez, Bertsoak atalian sartu dogu.

Sozialisten inguruko kantuen gaiñian gehixago jakiñ ahal izateko, ikus Himnos dedicados a la clase obrera, cantados por los orfeones socialistas. Imprenta de Pedro Orue, Eibar. Ez dakigu data zehatza, 1912kua izan leike. Udal Artxibuan dago.

80. HAREK ZIRAN GARRAK ETA SUAK

Harek ziran garrak eta suak,
harek ziran kaiñonazuak!
Karlistetako jeneral faltsua,
Mutillak utzita ihesi dijua.
Tarrapatatapatatan
Karlosen banderia,
tarrapatatapatatan
urak eraman dau.

Barriemoilliak: Juanito San Martin eta Enrike Bernedo.

81. MAKIÑA BAT KINTXAL BURDIN

Makiña bat kintxal burdin
Bota diote Eibarri,
Kaltia franko egin diote
Herri politt horri.
Ia zenbat bonba erori
Begiratuaz bedorri,
Karlita hoiien relijua
Merke ta ugari.

Barriemoillia: Alberto Larrañaga

82. SI VAS AL MONTE ORIAMENDI

Si vas al monte Oriamendi
No pises las margaritas,
Que están regadas con sangre
De los mártires carlistas.

Qué guapa eres, qué bien te está
La boina blanca y la colorada.

Barriemoillia: Justina Orozko
Oriamendiko burrukia, 1837-03-15/16xan izan zan.

83. BERUAK, BERUAK

Beruak, beruak, beruak
Los carlistas en el monte.
Akaben, akaben, akaben
A los liberales van a matar.

Ya viene la guardia civil
El ataque contra gorriak,
Qué tiroteos: Pum! Pum!
Qué cañonazos: Pum! Pum!
Muera el gobierno: Pum! Pum!
A cañonazos.
Y los carlistas ya triunfarán,
Y los carlistas ya vivirán.

Barriemoillia: Justina Orozko

84. HOY DIA 1º DE MAYO

Hoy día primero de Mayo
Abandonamos las labores
Pues los trabajadores
Guardan su fiesta
Más popular.
Vayamos tras la redención
Por la senda de la unión,
Y a nuestro esfuerzo titánico
Se hundirá el burgues tiránico.
En este día de placer,
Nuestro grito ha de ser:

Viva el primero de Mayo, ¡Viva!
Viva se oiga a doquier.

Los proletarios reunidos aquí,
Nuestros anhelos mostramos así,
Y pronto el día dichoso vendrá
En que lo ansiado así, logrado será,
Sí será, sí será.

Barriemoillia: Maritxu Gantxegi.

85. TRABAJADOR

Trabajador
Que afanoso te explota el burgués
Con tu sudor
Aumenta capital e interés*,
Mientras que tú
Trabajando siempre sin cesar
Tan sólo ves
La miseria que existe en tu hogar.

No desoigas la voz socialista
que te llama a pelear,
el Partido Socialista Obrero
con sus programas nos redimirá.

*vive holgando y gritando al placer

Barriemoilliak: Maritxu Gantxegi eta Dolores Tolosa

86. A AQUEL QUE ROBA UN PAN

A aquel que roba un pan
Le llaman el gran ladrón,
Y el que roba un capital
Le llaman el gran señor.
Le llaman ladrón
De la sociedad.

No te recuerdas pichona
Cuando estabas bajo el puente
Me decías suspirando:
-Tápame que viene gente.

Barriemoilliak: Ernesto Gorosabel eta Imanol Ortiz de Zarate

87. ESOS BURGUESES

Esos burgueses, esos egoístas,
Que solo ofenden a la humanidad,
Serán barridos por los anarquistas
Al noble grito de la libertad.

Rojo pendón, no más sufrir,
La explotación ha de sucumbir,
¡Levántate, pueblo ideal,
al grito de la revolución social!

Barriemoillia: Jose Mari Kruzeta.
Anarkisten kantu hau jostundegixan ikasi zeban Jose Mariren amak.

88. MILLAZ GAIÑERA BEDERATZIREHUN

Millaz gaiñera bederatzirehun
Hogeitamaikagarren urtian,
Errepublikak sortua degu
Españiako partian,
Ez det nik uste izango danik
Guztontzako kaltian.

Errege edo morroi beltz hori
Egiña degu bialdu
Berriz honantza agertzen bada
Ez aterikan zabaldu.

Barriemoillia: Imanol Ortiz de Zarate

89. HA LLEGADO EL DIA

Ha llegado el día
La corona ya cayó,
Dar vivas a Franco,*
El gran campeón,
Que expuso su vida
Y su corazón.

Damaso Berenguer,
Tirano general,
Huye, huye, huye,
Sinvergüenza,

Farsante y traidor.
Muerte de miles
De pobres inocentes
Que por ti cayeron
En tierras de Annual.

-Márchate Alfonsito,
Alfonsito márchate,
Que los españoles
Ya no te quieren ver,
-Y eso es muy triste
yo ya me marcharé
Los hijos a cuestras,
Maleta en la mano,
El chico y el burro
Que es Berenguer.

Barriemoillia: Imanol Ortiz de Zarate

90. TRAGALA, TRAGALA

Trágala, trágala,
Trágala, trágala,
Tú carlistón,
Tú que no quisiste
La constitución.

En realidad
no queremos rey,
Solo un presidente
Que gobierne bien.
Abajo el clero
Curas y frailes,
Que mueran todos
Los clericales,
Abajo el clero
Conspirador,
Y libertad
Al pueblo productor,
Tú que quisiste
La constitución.

Barriemoilliak: Dolores Tolosa, Justina Orozko, Salvador Marzana, Imanol Ortiz de Zarate
eta Marina Bazterra.

91. GERRAKO GURE IBILLERAK

Oraintxe kontatuko dizuet
gure gerrako historia:
egin genduan bizimodu bat
gutziz ikaragarria,
denbora dana pasatu degu
hegazkiñen igesian;
purga beharrik ez degu izan
gerra denbora guztian.

Guregatikan ez dute esango
balientiak geranik,
zaratatxo bat entzun orduko
hasitzen giñan igesik;
gu geran baiño azkarragorik
oraindik ez da ikusi,
Kiputxaneko Periko* berriz
danon artian nagusi.

Eibar aldetik urten genduan
antxitxiketan Deustura,
Deustutik berriz estu ta larri
joan giñan Cabezónera
Cabezóndikan Borinesera
Borinestikan Navara,
Navatik berriz Candasera ta
sartu ginduzten barrura.

Izugarrizko bizimodua,
jarri digute oraintxe,
ondo neurtuta daukagu ura,
ogirikan ez sobrante,
eskabetxeko sardiña latak,
txorizo ta txokolate;
berriro ere "kalabazia"
haziko jaku bastante.

*Kiputxaneko Periko kojua zan.

Egillia: Pepe Bolunburu.

92. SE VAN, SE VAN

Se van los eibarreses*,
Se van, se van, se van, se van
Se van al campo
Donde se pelea.
Era mi morena
la que me miraba.

Mirame, remirame
Chin-chin de amor.
Yo te remiro porque eres muy bella
Y tienes que venirte conmigo a la guerra.

Contigo a la guerra no, no, no, no,
No quiero ir
No quiero ir contigo a la guerra
Porque se come mal
y se duerme en la tierra.

En la tierra niña no, no, no, no,
No dormirás,
Tu dormirás en un lecho de flores
Con cuatro eibarreses
Que te hablen de amores.

*se van las eibarresas.
Barriemoilliak: Juanita Arrieta, Dolores Tolosa eta Julia Arregi.

93. GLORIOSO EUSKADI

Glorioso Euskadi emporium de heroísmo
Pueblo viril de hazañas portador,
Tus gestas del Sollube, Jata y Bizkargi,
Arxanda, Irun, Lemona y Mondragón
Llenaron por los ámbitos del mundo
El gran valor de tu fiel corazón.
Tu eres Euskadi, nobleza y sentimiento
Patria querida, mi orgullo y mi ilusión.
Si martir te conserva tu abversión al fascismo
El socialismo vindicará tu honor.

Barriemoillia: Salvador Marzana.

94. EUSKO GUDARIAK

Eusko gudariak gera
Euskadi askatzeko,
Gerturik daukagu odola
Bere aldez emateko.

Irrintzi bat entzunda
Goiko tontorrian
Goazen gudari danok
Ikurriñan atzian.

Goazen aterik ate
Baserririk baserri
emanaz askatasuna
laster degu
laster degu geurekin.
Goazen hara aldera,
Goazen alkarrekin
Euskadi askatzera
Faszistaren bendetik.

Barriemoillia: Salvador Marzana

95. HIMNO DE LAS JUVENTUDES SOCIALISTAS

Hijos del socialismo, somos la fuerza del porvenir,
Contra el capitalismo sabremos vencer o morir.
Luchamos por la buena causa, por la revolución social,
Debemos combatir sin tregua, hasta que triunfe la igualdad.

Injusticias, privilegios que al hombre hacen sufrir,
Ya se acaban, los vamos a suprimir,
Que la lucha final que comienza
Es el grito de la revolución
Si es preciso que sangre vertamos,
Será por nuestra emancipación.
Juventudes socialistas, ¡Adelante!

Barriemoillia: Maritxu Gantxegi.

96. ESPAÑA PATRIA QUERIDA

España patria querida,
Tierra en donde yo nací,
Te ofrezco alegre mi vida
Y no pienso más que en ti.

Por la dignidad de España
Y por el triunfo alcanzar,
Venimos del campamento
Con paso alegre y marcial.

Marchar, marchar, marchar.....
Sembrando paz y amor.

Barriemoillia: Enrike Bernedo

97. A LUCHAR

A luchar o vencer
O triunfar o morir,
Por la España Imperial,
Por la España Inmortal,
Nada importa el morir
Si es por nuestro ideal,
Nuestra patria triunfará.

Las banderas que siempre van delante
Y nos guían hasta el porvenir, ¡Franco!, ¡Franco!,
Con fusiles de honor y de victoria,
A España hemos de ver construir, ¡Franco!, ¡Franco!

Barriemoillia: Enrike Bernedo

98. EIBARKO CARA AL SOL

Cara al sol que me pongo morena
Y el flecha no me va a querer,
No me importa que el flecha no me quiera
Si me quiere un eibarrés.
El eibarrés me compra caramelos
Y me lleva al cine cuando quiero.
¡Gora Euskadi a vencer,
fuera Franco, su hija y su mujer!*

* ¡Aupa escobas y a barrer,/ que yo me caso con un eibarres!

* Gora Euskadi askatuta / Jaungoikua ta Lege Zaharra!

Barriemoilliak: Rosa Mari Arizmendi, Leire Narbaiza eta Libe Betolaza.

99. EL TREINTA DE NOVIEMBRE

El treinta de Noviembre en Euskadi
Nuestra grandiosa ofensiva comenzó
Y los bravos gudarís de Euzko Indarra
Cantaban su himno de valor.
Mientras que en el campo enemigo
Llenos de crímenes y horror
Huyen en plena desbandada
Ante el empuje arrollador.

Canciones de victoria
Se escuchan sin cesar
Y los bravos gudarís
Suelen exclamar:
-Queípo de LLano
prepara tu Caproni*,
Euskadi libre al fin podrá vencer
Porque defiende las tres cosas más grandes,
La justicia, la igualdad y la libertad.

iCamarada, camarada!, ya te llama
el clarin proletario a pelear,
y no dejes que tu cuerpo se decaiga
por el bien de toda la humanidad,
y es tu deber el engrosar
las filas rojas que entran luchando por la libertad.

*Caproni: hegazkin mota bat zan.
Barriemoilliak: Salvador Marzana eta Enrike Bernedo.
Euzko Indarra batalloikuen kantua zan.

100. EUSKOTARRAK GARA BIHOTZ- BIHOTZETIK

Euskotarrak gara
Bihotz-bihotzetik
Aitortzen degula
Geure ama Euskadi,
Jaungoikua eta
Lege Zaharra,
Gora Euskadi,Gora Euskadi
Bizi bedi beti.

Barriemoillia: Maritxu Gantxegi. Batzokixan Serafin Lakasak irakatsitakua.

101. RATAPLAN

Rataplan,
Gure mutil taldea, rataplan,
Gudara dijoa,
Berekiñ eskillua sorbaldan
Darama.
Horra turutan hotsa,
Tara-taratarara-taratarara,
Turutaren hotsean
Gora-gora ikurriñ maitia,
Rataplan,
Gure mutil taldea,rataplan.....

Goazen azkar gure aberrian
Etsaia zapaltzera,
Mingarri da etsaiak hiltzea,
Baiña aberri da aurrena,
Ranpan-pan eta ranpanplan,
Ranpan-pan eta ranpanplan.

Barriemoillia: Maritxu Gantxegi.
Felix Markiegirekin katekesian ikasitakua.

102. JEIKI, JEIKI

Jeiki, jeiki* euskotarrak
Laster dator eguna.

Sorkaldetik agiri da
Argi gozo biguna
Bere aurrian bildurtuta
Igesi doa illuna.

Jeiki, jeiki euskotarrak
Eta batu gaitezen!
JEL-argia alde orotan
Hasi zaigu zabaltzen,
Ekin bai beti gau ta egun
Bihotz danak berotzen.

*jagi, jagi.
Eibarren oso ezaguna.
Jatorrizko kantua XV. mendekua da. Gerora jeltzaliekin moldatu zeben.

103. EL LIBERAL

¡El Liberal, El Liberal!
Leer la última hora
Que trae el Liberal,
Información mundial.

Soy, señores, la chavala
Que ahora vendo El Liberal,
Vendo al día muchos miles
y gano siempre un buen jornal*.
Traigo noticias
De todos los países,
Y partes de la guerra
Que causan sensación:
Gobierno en crisis,
El crimen de Granada,
Los toros de esta tarde
Y un robo en la estación.

¡El Liberal, El Liberal!
Leer la última hora
Que trae El Liberal,
Información mundial.

Dice El Liberal ahora **
Que el conde no sabe qué hacer
Que las cosas se complican
Tanto que no podrá volver.
Los unos dicen.
Que no tengamos miedo
España está tranquila
Por eso sube el pan.
Los otros dicen:
-la guerra nos conviene-,
pero al sonar un tiro

escapan como un can.
El Liberal..

*Porque trae muchas hojas
Y va pidiendo buen jornal,

**Son los acaparadores
Los que explotan la nación,
Y están chupando la sangre
Del pobre trabajador.

Barriemoilliak: Enrike Bernedo, Libe Betolaza eta Julio Lapeira.

6.ERROMERIXAKO KOPLAK:

104. Alzola goiti dago

105. Dieciseis años tenía

106. Erromeria1

107. Erromeria2

Eibarko erromerixarik zaharrena eta ezagunena Arratekoa da, halan da guztiz be antxiña Ixuan, Azittaiñen, Agiñan, Akondian, Salbatoren eta Goimendin be erromerixa egitten zan.

Arrate egunaren bezperan gaupasa egitteko ohitturia gaurkoa dala uste dabena oker dabill. 1657xan Kalahorrako apezpikuak eliza eta ermitetan gaupasa egittia debekatu zeban, baiña 1687xan eibartarrek baimena lortu zeben elizako atiak zabalik lagatzeko, neskak eta mutillak aparte egoteko baldintzapan. Ordutik aurrera debekuak eta baimenak alkarren ondotik datoz. Kontuan izan Arrateko jaixan ezezik(1563 arte abenduaren 8xan, Kontzeziño egunian, ospatzen zan) Gabon gabian be gaupasa egitten zala Arraten. Gaiñera XVII eta XIX. mende bittartian zortzi egunez ospatzen ziran Arrateko jaixak.

Erromerixako koplak Euskal Herri osuan zihar kantatzen ziran, eta trikitilari edo filarmonika joliek tokixan tokiko letrak moldatzen zittuen. Beraz, oso gatxa da esatia koplaren jatorrixa zein dan, nahiz eta gehixenak Bizkaia aldetik etorri.

Atal honetan, lehenengo bi koplez gain, Eibarren batu doguzenekin bi popurri egin dittugu, neurrixaren araberakuak. Antxiñako erromerixetan nahiko arrunta zan erdarazko koplaren bat tartekatzia. Gerra ostian joera hori indartu egin zan.

104. ALTZOLA GOITI DAGO

Alzola goiti dago, bai Mendaro baiño,
mutilla merkeago, bai neskatxa baiño,
Mutilla nahi duenak beretzat erosi,
Arrateko zelaian txanponean zortzi.
Onak baldin badira, eztira garesti;
txarrak baldin badira, probatu ta utzi.
Lau, bost, sei, sardiña-makaillero;
sei, zazpi, ez gabiltza gaizki

Azkueren kantutegittik hartua.

105. DIECISEIS AÑOS TENIA

Dieciseis años tenía
Cuando la vista perdí,
Gloriosa Santa Lucía
Tenga compasión de mí.

Ay de mí, ay de mí
Bostek maite nau ni,
Lau alperrik ibilli
Batek bihar nau ni.

Si supieras lo que has hecho
Engañar a una doncella,
No tienes perdón de Dios
Si no te casas con ella.

Barriemoillia: Lorea Lasa. Bere amandriari ikasittakua.

106. ERROMERIXA (1)

Eperrak kantatzen dau Arrate gaiñian,
Neskarik ederrenak Eibarko kalian.

Arrateko pikuak hiru txorten dittu
Eibarko armeruak ugarrak jan dittu.

Eibarko neskatiak titi biribillak,
Handik beheratuago saiatu mutillak.

Eibarko armeruak txepetxan hankokin,
Mallabin gora doiaz Bizkaiko neskekin.

Eibarko neskatiak pantorrilla motzak,
Pixkat goratuago gaztaña lokotzak.

Azak eta porruak lehengusuak dira,
Eibarko armeruak zelosuak dira.

Eibarko neskatiak elizara sarri,
Elizatik urten da mutilleri zirri.

Eibarko armeruak bigote zaharrekin,
Isasin gora doiaz Bizkaiko neskekin.

Ederra zara baiña ez zara larrosa,
Kolare gorri-zuri mundu engañosa.

Tiriki-tiki-tauki mailluaren hotsa,
Noiz ezkonduko ete da gure neska motza?

Amak eman balestaz hamar hamaseiko,
Ezkonduko nitzala udaberrirako.

Urruku-tuku-tuku ez neri ikutu,
Aita ganbaran da ta sentiduko gaittu.

Aitta ganbaran eta ama sukaldian,
Gure neska mutillak eskillarapian.

Bide labana dago goiko ganbarara,
Galdaran sartu jata neska barragana.

Oraingo neskatillek zer dute merezi?
Errekan jabondu ta lixiban egosi.

Gaztiak entzun dezu beste horrenbeste?
Elgetako kuriak zazpi neska bete.

Aita San Antonio Urkiolakua,
Hamaika basarritar engañautakua.

Arrateko pikuak hamar orri dittu,
Eibarko neskazarrak ugarrak jangoittu.

Maria Manuela Buztingorrikua,
Hamaika buztan gogor bigundutakua.

Ventanas a la calle son peligrosas,
Porque la madre tiene hijas hermosas.

Neuk ikusittakua neure begixekin,
Astua kazuelan belarri bixekin.

Gora begiratu ta laiñoak agiri,
Aurreko mutill horrek tontua dirudi.

Bederatzi andrazkok egin dabe juntia
Zelan hobeto sartu txirtxillan puntia.

Gaztiak esan zebeñ olioñ untauta
Atso zaharrek, berriz, gogor bultzatuta.

Bergaratik harutz joanda Antzuola partian
Gaztañak jan nittuan baserri batian.

Esango nuke baiña esateko lotsa,
Mekaguen la puñeta, hau da neska motza!

Kamisa zaharrak dauka aurrian zulua,
Handik ikusten jako bere mozolua.

Hamar neska-mutillek egin dabe juntia,
Zeiñek lehenago sartu pitilin puntia.

Gabian parrandan da goizian logura,
Etzara oingo gaztiak osasunan gura.

Kuarto erdi eduki ez, lau kuarto gastatu
Gizon andrazalia nekez aberastu.

107. ERROMERIXA (2)

Hau da pandero barrixa,
Bilbotikan ekarrixa,
Bost errial pagatu ta
Erdia urregorrixa.

Lora bat ikusi neban
Erreka baten erdixan,
Haxe hartzera joan eta
Uretara jausi nitzan.

Neskatillatxo zer dezu,
Kolare zuria dezu
Koloria gorritzeko
Metal ura eran behar dezu.

Neure maite polit hori
Kolare txarra daukezu,
Kolare hori mudatzeko
Nerekin lo eñ behar dezu.

Begira nago begira
Goiko kamiño berrira,
Noiz etorriko ete dan
Neure maitia herrira.

Eres chiquita y bonita,
Eres como yo te quiero,
Eres la mejor naranja
Que tiene mi naranjero.

Txikitxua zera baiña
Bazera gehiago haziko,
Hazitzen ez bazera be
Ez deusudala utziko.

Todos dicen que soy fea,
Que yo no me casaré,
Ojitos azules tengo
Algún tonto engañaré.

Zure amak esanda entzun det
Ez zaudela neuretako,
Eskerrak milla mesede
Ezta neu be zeuretako.

Cochina mas que cochina,
Cochina como tu madre,
Con el agua de fregar
Le has hecho sopas al padre.

Ederregia zera zu,
Soluan biharrerako,
Hartizu kaballerua
Kalian pasiorako.

Errosatxuak bost orri,
Klabeliñiak hamabi,
Lagun ona topatzeko
Beti-beti honera etorri.

Tanto que sabes coser,
Tanto que sabes bordar,
Me has hecho los pantalones
Con la bragueta p'atrás.

Neure nobixuan ama
Asto baten jabe dana,
Haretzek ekarrikosku
Etxian falta dan dana.

7. PERTSONAIERI EGINDAKO KANTUAK ETA HIMNUAK:

- 108. Calbetón
- 109. Muguruzaren omenez
- 110. Jose Antonio Gisasola
- 111. Mendibururen omenaldia
- 112. El Che valiente
- 113. Himno a Eibar
- 114. Pil-pil
- 115. Kerizpeko himnua

Atal honetako lehen lau kantuak esker kantuak dira. Hiru lehenak Eibarren alde egindako lana eskertzeko eta laugarrena euskararen alde egindakua. Mende hasierakuak izan arren, gaur egun be nagusi askok gogoratzen dittuez honek kantuoak.

Bosgarren pertsonaia El Che da. Herriko toreatzaille onena ez bazan be, bere izaera eta jatortasunagatik egingo zotsen pasodoblia.

Azken hiru gorazarreak Eibarri, makailluaren kofradixari eta Kerizpe elkartiari eskañitakuak dira.

108. HOMENAJE A CALBETON

Saludemos la noble figura
Del eterno y preclaro varón
Batamosle palmas a porfía
Al insigne don Fermín Calbetón.
Vítorez suenan este día
Día de júbilo y esplendor
El pueblo entero aclama
A su caro hijo y protector.

Gratitud eterna merece
El amor filial ofrecemos
Al hombre que a Eibar protege
En su vital industria armera.
¡Viva! ¡Viva! Sea el grito
Lanzado por nuestro corazón,
Y en prueba de amor infinito
Gritemos, ¡Viva, Viva Don Fermín Calbetón!

Berbak: Nizeto Muguruza

Doiñua: Ildefonso Irusta

109. MUGURUZAREN OMENEZ

Muguruza jauna
Osagille ona,
Langille ta umien
Osasunan zaiña.
Gizon guztientzako
Eredu men-mena
Zure izena
Herriantzako omena
Geroztikuen be
Oroimena.
Hartu ezazu
Opalpen zintzo hau
Zeru goitik,
Nizeto laztana;
Muguruza jauna
Osagille ona.

Berbak: Don Poli

Doiñua: Aita Donostia.

Barriemoille: Margarita Murgizu.

Euzkadi, 1920-10-19xan argitaratua.

110. JOSE ANTONIO GISASOLARI EGINDAKO ERESERKIA

Jose Antonio jauna,
Eibarko seme txit bikaiña,
Bere herrian alde
Laguntzeko beti gertu dana,
Azkenengo eskolak
Egin zittuana,
Bere jaio-auzoa apaindu duana.
Eibarrek goratzen du
Gaur bere izena
Pozkiro esanaz:
Aginako eskolak jaso dittu
Jose Antonio Gisasolak.

Berbak: Don Poli

Doiñua: J.B. Gisasola

111. MENDIBURUREN OMENALDIA

Ikus zazu zerutik
Zure Euskal Herria
Nola datorren gaur zuregana
Pozturik guzia.
Ama euskera pizturikan
Zuk zerutik lagunduaz
Zuri esker emateko
Dago gaur esanaz:
Oh! Euskaldunak,
Esker Jaunari
Eta laztan bat
Gure hizkuntzari.
Agur egiñaz
Mendiburu maixuari
Oiartzuarrari.

Egillia: Don Poli

112. EL CHE VALIENTE

La plaza llena de gente
Que le aplaude y le ovaciona
Por su garbo y majeza
Al CHE valiente!

Sale el toro, y con la capa
Demostrando buena escuela
Prepara su gran faena
Sin miedo ni cobardía,
Con estilo y con salero
Va, y se arrima el gran torero.

...Mientras ella reza y ruega
a la Amatxo de Arrate,
que no le mate!

Muleta con valor OLE!
Templando muy suave al toro,
Se abalanza el matador OLE!
Viendo caer al morlaco.
VUELTAS, OREJAS Y RABO.

Egillia: Aspiazu maisua.

113. HIMNO A EIBAR

En euskaro rincón escondido
hay un pueblo olvidado tal vez
donde impera por ley el trabajo
y es orgullo sin ser altivez.

No detengas tu paso ¡adelante!
postergado quizá por error
con tu santo trabajo mantienes
que en la lucha te sobra valor

Sus blasones son feudos castillos
son sus industrias que existen doquier
es el lema de un pueblo
que los pueblos debieran tener.

Esto es Eibar. Esto es Eibar.

Sus preclaros hijos
enaltecen su plácido hogar,
y en amor que a su suelo demuestran
Eibar viva ¡viva! les hace exclamar.

Berbak: Barragan (Armerixako irakaslia)
Doñua: Miguel Oñate

114. PIL PIL

Zeinen janari goxoa
den bakaillau prejitua,
patatekin nahastua
edo piper gorritua,
pil-pilean berdingabe
nahiz tomatez hornitua;
arrain on asko da baina
zurea da meritua.

Ezagutzen zaittuzte
mundu zabalean,
itsasoak hazia
bere magalean;
gure eskuetara
helden zarenean,
arrain denetan maitatuena
zara beti sukaldean.

Eibarko kofradia
bakaillauan defentsan,
zu nolakua zaren
munduak jakin dezan;
gu gara kofrade,
zutaz harro gaude,
jakietan zu zara
gure errege.

Egillia: Juan Mari Narbaiza

115. KERIZPEKO HIMNUA

Antxunbian txunbian
Fari-faribe,
Antxunbian faribe

Eliu pun pun.

Makakafru txinpun
Txibiri-biri majau
Txibiri-biri txibiri-biri majau
ostras
txibiri-biri.

Majau jamela maskui
Makakafru makakafru makakafru
Angui angui anguibiri-biri
Anguibiri-biri-majau jau jau jau.

Benediti ti ti ti harrapazaitu
Gora Abitxinia
Adis-Abeba
Benichelo soldata la guerra
A combatire
Por la Liberti ti ti ti

Harrapazaitu.

Kerizpe Eibarko soziedaderik zaharrenetakua da.

8. EIBARKO KALE KANTUAK:

116. Kontu barri bat
117. Arragueta kalia
118. Suite eibartarra
119. A mutil kopetillun
120. Esaten dute bada
121. Eibar tiene su entrada
122. Zerutxo
123. Hiru gizon ilustre
124. Plaentxiatarren iriarena
125. Bertso berriak automobil zaharrari
126. Petra ta Maria
127. Goinen tangua
128. Bart arratsian
129. Han veniro
130. Nere amak pentsatzen zuen
131. Tenemos en Mondragón
132. Intxaurra nuez
133. Eufi, eufi
134. En Eibar se ha formado
135. Maritranposa
136. Ez det esango
137. Ermeren burua
138. Elgeta maleta
139. Mateo Altzu
140. Hamalau oillo dauzkat
141. Maria Titilitaña
142. Oxabia
143. Goaziak Paitxo
144. Sei baso
145. Gaur forjariak
146. Ardurabakuen aeroplanua
147. Eibarko herria
148. Tallarrari zortzikua
149. Aunque ustedes nos ven
150. Afiladoriena
151. Plaentxiko konparsen kantua

152. Las chicas eibarresas
153. A la entrada de Güernika
154. Chinito, ¿Qué vendes tú?
155. Ardautxo baltza
156. Mendiko umia naiz ta
157. Agur esanda banua ni
158. Goizetik tabernan
159. Zatozte bada
160. Arraindunena
161. Donostiako herri txikia
162. Tira, tira mutillak
163. Libertadia
164. Antonio y Txurrualde
165. Ontzi txiki batian
166. Bizkaixan baztar baten
167. Ez dizut irikiko
168. Duan, duan
169. Gure amama
170. Cuando bailo contigo
171. Ederrena zerala
172. Aurresku
173. Txomin eta Bartolo
174. Juega por mi gallo
175. Ze politak diran
176. Kolore txuri-gorri
177. Hoy en día las mujeres
178. Ladrillo
179. Maitasun tratua Eibarko plazan

Atal honetan bildu dittugu Eibarren kale giruan kantau izan diran kantuak. Ziur asko ez dira gehixen kantau izan diranak, Eibarren 1.900etik aurrera Ameriketatik pelotarixek ekarritako tango, habanera, bolero eta rantxerak asko kantau izan diralako. Horretaz gaiñ Espaiñiako modako kantuak (gehixen bat irratiz eta pelikulen bidez zabalduak) eta Euskal Herriko tradizio kantu ezagunak, jotak eta bilbainadak be asko kantau izan dira. Herritar askok horren kantuen hutsunia somatuko dabe, baiña eziñezkua zan danak lan honetan sartzia.

Gu Eibarrekin lotura estuena dakenak biltzen saiatu gara, bertakuak diralako, herrixa aipatzen dalako edo pertsonaixa ezagunek kantatzen zebelako.

Era guztixetako kantuak dagoz, parregarrixak, iraingarrixak, eskaerak, mozkorrenak, maitasunezkuak (gitxi), adarra jotzekuak, inguruko eta kostaldeko herrixetakuak... Egixa esan honek kantuok ez dira jende guztixaren gustokuak, baldar eta mozkorren kantuak diralakuan edo, baiña honek dira gure herrixa eta jendia zelakuak izan diran onduen erakusten deskuenak.

Atal honetan, zalantza barik, Ambrosio Atxa "Itxaso" nabarmendu bihar dogu, berak sortu zittualako Eibarko kanturik jator eta ezagunenak. Era berian Trio Lazpita be gogoratu nahi dogu, eurori esker gorde izan diralako Itxaso eta beste askoren kantuak.

Azpmarratzekuak dira, era berian, Antxon Narbaizak Tolosan topau zittuan kopla zaharrak, (Kontu barri bat).

Aratostietako konparsen kantuak be atal honetan sartu doguz, gerora urtietan kale giruan kantau izan diralako. Kaldereruak ez dittugu sartu, zorionez berreskuratuta dagozelako. Kantu gehixenak euskarazkuak badira be, Eibarko euskaraz oso gitxi dagoz, orduko bertsolari ezagunenak eta eredia giputzak ziralako. Euskara ta erdara nahasten daben kantuak be badagoz.

Eibarren aspaldittik egon da kalez kale, tabernetan eta kuadrillako bazkari-afarixetan kantatzeko ohitura, azken urtiotan galduz doiana.

Beraz, animo eta ia herriko antxiñako kantuak eta kaleko giro jatorra berreskuratzen dittugun.

116. KONTU BARRI BAT

Kontu barri bat suzedidu da Errebaleko kalean,
Errebaleko kalean eta andra gazteen artean
Zeloak gora, zeloak behera ,zeloan euren artean,
Ugartek orain aterako dau saltsea bere gainean
Bikarioa dogoa legez alegre eta librea,
andra guztiok beteren beste ha darabile maitea.
Amodioa zoro da beti amoraduen artean,
Ugartek orain probatzen ditu zeloak zertzuk direan.
Barikua soila da legez harik zapatu goizeko,
ordubietan presente dago Bikarioaren aurrean.
Zeloegatik enojaduta haserre zite zanean,
bere boltsearen eskatu jako publiko kale batean.
Haek halanik iragoarren Ugarte beti kalean,
Magdalentxori bentanarako bidea galdu artean.
Falta eztitu adiskideak Ugartek bere aldean,
Ibarrekoak egin ditue bakeak haen artean

San Kristobalgo seinaladuta merienda formatu
San Kristobalez akordatuta Mirabailesen juntadu.
Aldatzetikan Bikarioa ta Matxarirean Ugarte,
Ibarrekoak aldean ditu bere laguntzat han bere
Etxean ondo giaduarren hara orduko hotzitu,
berotu baga meriendea jan ezin leike ziertu
Sua da legez gauza beharra aldean dabe ifini,
hango abarrak argi dakie herri guztiti ageri
Mirabailesko Palazioak hobato dakiz kontuak,
ostera bere egingo dituz bakotxak bere kantuak.

Testuaren batzaille ta moldatzaillia: Antxon Narbaiza
Doiñua: J.I. Lopez de Luzuriaga
Koplaria: Migel Bazterretxea, 1685ean, Untzaga plazan.

117. ARRAGUETA KALIAN

Arragueta kalian
Merianda haundixa
bost atsoren artian
sei azunbre ixa,
Jarri ziradenian
Mozkortuta ixa
Alkarri erakusten, maittia
Tutulu mendixa.

Batak beltza zuala
Bestiak txurixa
Jarrittako tokian
Egin zuten pixa.
Handitxik formatu zan
Eibarko ibaixa
Atzeruzka jausitta, maittia
Itto ziran ixa.

Kolorez gorritturik
Begixa argixa
Orduan egin zuten

Apostu alaixa.
Danak ataiko atian
Illaran jarritta
Nork urriñago egin, maittia
Zutiñikan pixa.

Illaran jarrikan
Egiñ ahalaz pixa
Ikusgarrizkua zan
Haren itturixa.
Kattalin da Manuela,
Petra ta Marixa
Kanpeoi geldittu zan, maittia
Patxika txikixa.

Ataiko ate batetik
Beste alderaiño
Gehiago egongo dira
Zazpi metro baiño.
Patxikatxo gaixua
Txikixa da baiño
Pixa egin zizkigun, maittia
Beste etxeraiño.

Egixa baldin bada
Haura istorixa,
Ederki utzi zuten, maittia
Eibarko herrixa.

Badirudi azken kopia gerora gehittutakua dala.
Egillia: Ambrosio Atxa, "Itxaso".

118. SUITE EIBARTARRA

AI ANTON

Ai Anton, Antontxo zara zu
kuartillo t'erdigaittik ohia saldu dozu
Ama datorrenian,

aitta datorrenian,
etxetik kanpora bialduko zaittu.

BIHAR DA URTEBETE

Bihar da urtebete ezkondu nintzala
egun bat gutxiago damutu zaidala,
ai! hau zorigaiztoko ezkondu biharra
bost aldiz etorri zait begira negarra.

ALPERRIK

Alperrik izango dira
etxian hasarre
ez nabe mudatuko
hiltzen ez banabe,
Hil eginda gero be
arkitzen banabe,
lehengo hitzetan firme
billatuko nabe.

Egillia: J.B. Gisasola.

119. A MUTIL!

A mutil kopetillun, begiak logure,
baietz uste dok baiña ez nok hire gure.

Oraingo mutil zaharrak zer dute merezi?
errekan beratuta, lixiban egosi.

Oraingo mutil zaharrak dute fantasie!
soiñian gerrikoa bestek erosie.

Juanito Gisasolak musikatutako kantu honek guztixak herrikoiak ziran.

120. ESATEN DUTE BADA

Esaten dute bada
Ezkondu, ezkondu
Ez zait neuri sekula
Gogorik berotu
Ai, zer zorioneko
Ezkondu beharra
Bost aldiz etorri zait
Begira negarra.

Bihar da urtebete
Ezkondu nintzala
Egun bat gutxiago
Damutu zaidala,
Nere bodako eguna
Pasatu ezker
Egun onikan zer dan
Ez dakit harrezkero.

Goizian jaiki eta
Moxua garbitzen
Iturriko urikan
Ez det nik gastatzen,
Begietatik behera
Datorren negarra
Muxua garbitzeko
Nahikua da bera.

Nere senarrak ez du
Beste beste egintzarik
Tabernara juan eta
Mozkortu besterik,
Etxera etortzeko
Ai nere bildurra
Noiz hausiko ote didan
Bizkarrian egurra.

Ezkondu nintzarian
Bost gona nituan
Bi gona hausi eta
Bi saldu nituan,
Soñian daukarana
Daukat guztiz zaharra
Berriak egiteko
Bizimodu txarra.

Haur bat sabelian ta
Beste bat besuan
Gizona tabernan da
Ogia auzuan,
Begietatik behera
Negarra musuan
Kontsuelorik ez da
Neretzat munduan.

Ai zer zorioneko
Ezkondu beharra
Geroztik etzait falta
Lana ta negarra,
Posible baldin balitz
Imposible dana
Pozik utziko nuke
Nik nere senarra.

121. EIBAR TIENE SU ENTRADA

Eibar tiene su entrada a dos palmos de la carretera
Elgoibar por San Sebastian y Ermua por Bilbao.

Es una villa industrial, comercial y mercantil
tiene vía con su túnel y mucha Guardia Civil.

Venid, venid y verán, que la ciudad de Eibar, es un pequeño, es un pequeño pueblo industrial!

Tiene Banda Municipal y también tanbolintxeros
el carrito para la basura, "Oxabia" de barrendero

En el centro de la población tiene plaza del Mercado
y la popular "Maria Ondarru" para vender el pescado.

Venid, venid....

La Calle Elgeta-kale, camino para el cementerio
donde se construyen casas de dos pisos y medio.

La Calle Barrenkale, otro punto principal,
donde no puede la gente pasarse sin resbalar.

Venid, venid.....

La Calle Bilbao la Vieja, otro punto muy comentado,
donde el Gobierno alemán ha puesto su consulado.

La Calle Ardanza-kale, otro punto muy servicial,
para todas las personas que se quieren suicidar

La Calle Muzategi, otro punto señorial,
donde vive "Taldonio" con su familia real.

Venid, venid....

Barriemoillia: Juanito Lazpita.

122. ZERUTXO

Eibarren da zerutxo bat
Eibarren da zerutxo bat
Nere oso atsegingarri
Eta batez be maitagarri.
Eibarren da zerutxo bat
Eibarren da zerutxo bat,

Hainbat eibartarren
Dantza leku alaia
Eta neska-mutillen
Maitasun iturria.

Untzagako plazia
Gure gazte-leku berezia
Ez nuke nahi zugandik aldendu
Nere pozen irudia zera.
Untzagako plazia
Gure gazte-leku berezia
Beti zaitut goguan.
Zu lakorik beste bat
Ezin lakorik beste bat
Ezin diteke ba izan
Gure munduan.

Eibarren da zerutxo bat....

Goazen ba, goazen
Gure bihotzak
Alaitutzer.

Goazen Untzagara
Danok jolastera
Soñu ederren
Eragiñagaz
Dantzatutzer
Ta Eibarko herriaren
Bizi-poza erakustera.

Berbak: Pako Larrañaga, "Pakol".
Doiñua: Agustin Zuluaga.

123. HIRU GIZON ILUSTRE

Hiru gizon ilustre itturri bidetik
Mozkor-mozkor eginda Elgetakaletik,
Aulestik heltzen zion Loperi lepotik
Ez muzturrez aurrera erortziagatik.

La esposa decía Iriagaittikan:

-No le puedo sacarle Tocayonetikan.
Porque le gusta mucho napar beltzetikan
No le gustará tanto Urkusuko urikan.

Urkusuko itturrixak baleki berbetan
Zerbait esango leuke astelehen goizetan.

Egillia: Ambrosio Atxa, "Itxaso"

124. PLAENTXIATARREN IRIARENA

Sekula ere ez da sartu izan
plaentxiatarrik zeruan,
nunbait ez zuten meriturikan
irabazitzen munduan,
Kristauarentzat Jaungoikuaren
Justizia da munduan;
kondenaturik arkitzen dira
horiek danok infernuan.

Behin bat San Pedro bultzaturikan
zeruetara sartu zan
da berehala prisa guztian
jende tartian gorde zan;
San Pedro berriz billa zebillen
nunbait azaltzen ote zan,
ahalegin franko egiñagaittik
iñundik agertzen ote zan.

Orduan Pedro Jaunarengana
larri jua zan berehala,
eta esan zion plaentxiatar bat
zeruetan sartu zala
infernurako destinaturik
anima hori zeguala,
jente artean ezkutatu ta
ezin billatu zuela.

Jaunak Pedrori modu honetan
eman zion errespuesta:
-Plaentxiatarra izan ezker
billatzia da erreza:
"Iriarena" danboliñakin
jotzen hastia da bata,
pozik saltoka ekingo dio
zeruan dalakuan festa.

"Iriarena" danboliñakin
jotzen ziranian hasi
plaentxiatarra danen artian
saltoka zuten ikusi,
San Pedro berriz haren ondorik
egin baiño lehen ihesi
harrapatuta zeruetatik
Infernura zuten jaitsi.

Berehalaxe han sartu zuten
bere lagunen onduan
plaentxiatarra kontu kontatzen
danen tartian gertu zan,
Demoniuk ikusirikan
pozturik galdetu zuan,
ia benetan ote ziraden
Karnabalak Infernuan.

Toki hartako berotasunez
ziharo egarritturik
galdetzen zuen:- ez al dok hemen
iñun sagardo tokirik?
berriro neri tokatzen bazait
zeruetara sartzerik,
"Iriarena" jotzeagaittik
ez juat egingo saltorik!

.....
Hau entzutian, plaentxiatarra,
San Pedrogana juan zuan,
Eta esan jotxan:- Parkatu jauna
Damuturik naiz gaurkuan;
Umore oneko dantza zalia
Beti izan nintzan munduan,
Hargatik ezin geldirik egon
" Irikuaren" soiñuan.

Irriparrez da arpegi alaiz
Diño San Pedrok orduan:
-Sosega zaitetz, parkatzen dizut,
Exeri lehengo lekuan;
Zu bezelako gizon alaiak
Behar dittugu zeruan.
Plaentxiatarra, gelditu zaitetz
Betiko neure onduan.

Barriemoilliak: Pedro Arrizabalaga, "Xoxua", Juanito Lazpita eta Juan San Martin.

125. BERTSO BERRIAK AUTOMOBIL ZAHARRARI

Bertso berri batzuek
jartzera naiz hasi,
errukixa hartuta
automobil bati;
herrenka ta zatika
kalian da agiri,
okelia partitzen
karnizerueri.

Sarrittan ikusten da
kale baztarran,
iñora juan ezinda

itxura txarrian.
Okela zahar da gazte
katxarro zaharrian,
ez da giro egoten
bere aldamenian.

Derrigor izan bihar
gizon jakintsuak,
okelak partitzeko
Eibar guztikuak;
Automobil horrek
dittu merituak,
gure lagun Ermere
palaziokuak.

Erremolkian dabil
aspaldi honetan,
lotsaria emanaz
bazter guztixetan.
Herriko alkate jauna,
hartizu benetan!
hori kendutziakin
danon bistatikan.

Automobill hori da,
lan asko eiñdakuak;
bere burua berriz,
ondo pagatua.
Erretiro on batekin
emon deskantsua....
irabazitta dauka
auto gizajuak.

Horra, sei bertso berri
katxarro zaharrari,
dabilelako beti
danon penagarri.
Gogoz eskatzen diot

alkate jaunari,
zaharra erretirau-ta
barrixa ekarri.

Egillia: Joxe Izeta

126. PETRA TA MARIA

Nunbait kantatutzeko
sei bertso berriak,
honek asmatu dittu
nere memoriak.
Mesede egin deixala
autoridadeak
ta bizkor kentziakin
goiko bi etxiak.
Petra ta Maria
bi andra badira,
beren familia
ezta asko hobia,
Eibarren gazte dana
hondatzen doia.

Lehelengo Marianian
gero Petranian
Haintxen ibiltzen gara
gaurik gehienian.
Goizian seiretako
hasi bihar lanian
gu ez gara egoten
umore onian;
ugazaba aurrian
ez genio ederrian,
gu estadu txarrian
tornuaren aurrian
zutiñik egon ezinda
jausi biharrian.

Eibarko alkatiak
agindu eitxen badu
guztiak eiñ deigun
berari erregu,
mesedez egin deixala
bi etxiak kendu
nik bakarrik ez diñot
askok esaten du:
gizonak argaldu,
buru asko ahuldu,
gaitz txarra zabaldu,
osasuna galdu,
ta galdu barik daukanak
kuidado asko hartu.

Bilbon baztartuta
gero Eibarrera,
Horixe izaten da
nesken karrera.
Han pezeta batian
hemen bost hartzera,
garbi diralakuan
gu ibiltzen gera;
noiznahi joaten dira
noiznahi gertatzen dira,
on danak etara
txar danak etxera,
harek barik pasatzia
askoz hobe da.

Bilbora joaten dira
jaiero dozenak
batzuetan mutillak
bestian gizonak,
Bengoak errebitzen ditte
handikan gehienak.
Harek ematen dio
komeni zaiona,

kentzen du erana
baitxa ere lana,
badakigu ona dana
txarrik eztaukana,
da zertan gelditzen da
ezer eztaukana.

Horrek kentzen ezpaditxue
ez dago gauza onik,
nik ez dakat behintzat
esperientzia onik:
bat baiño gehiago
hor ikusten dut nik
medikuz mediku
osatu eziñik,
egon ezin miñik
egun bat bez onik,
sufridu eziñik
eziñ egin lanik,
iñok be ez du esango
hau gizurra danik.

Egillia: Ambrosio Abxa, "Itxaso".

127. GOINEN TANGUA

La quise y yo la quise, tal vez yo la quería
Y le adoraba tanto que se comió un botín,
Me voy al cementerio hacer un piquiliqui
Me sale un muerto vivo con medio calcetín.

Era una noche de día, me quité los calzoncillos
Me quedé mas chiquitito por medio del Matineli,
Y le quedaba amor propio que tanto que la quería,
Cinco por ocho cuarenta, nos fuimos ande Asalguia.

Por eso compañeros me quedo yo en la farra
Me voy al cementerio hacer un piquiliqui,

Me sale un muerto vivo jugando a la pelota
Detras doña Carlota pregunta por "Goin".

Doiñua: Noche de Reyes tangua
Berkak: Emilio Goin Goin
Barriemoillia: Juanito Lazpita

128. BART ARRATSIAN

Bart arratsian tabernatikan
Berandu xamar juanda
Neure andria hasarre zeguan
Neuri atzia emanda.
Konprenituko dezute, noski
Hainbesterañok ez zala,
Bakar-bakarrik lo egin nuen,
Beste ohera juanda!

Goizeko laurak ingurua zan
Oso tenpelo nenguan,
Neure andriak galdetu zidan
Aber orduan nahi nuan.
Errespuesta eman nion nik,
Tokatzen zaidan moduan:
-Nere pittuak behia jo du ta,
Lehen esan bihar zenduan!

Barriemoillia: Roberto Bilbao.
Oso bertso ezagunak Eibarren, ixa nagusi guztixek ezagutzen dittuez, gizonen batez be.

129. HAN VENIRO

Han veniro, han veniro
Bilbotik andra bi
Entre los dos han bebiro
Azunbre bi-txerdi.
Buena erracion es eso
Henbra birentzako;
Vaya un par de puercos
Txarrikortarako.

J.S.M., Eztenkadak, 159.or.

... ez ei zeguan ondo ikusitta andrazkuek edatia.

130. NERE AMAK PENTSATZEN ZUEN

Nere amak pentsatzen zuen
Alaba dontzella zeukala,
Dringilin-dranguluan egiñagaitik
Jaunak barka nazala.

Drink eman da drank hartu
Ez ziran gaizki portatu,
Haiek porruak jorratu
Ta nik dirua kobratu.

Dringilin-dranguluan egiñagaitik
Zulua bere lekuan,
Gorputzari gustua emanez
Diruak egin nittuan.

Drink eman da drank hartu...

Barriemoilliak: Mariasun Angera eta Jose Sarasua. Gonzalo Sarasuari ikasittakua.

131. TENEMOS EN MONDRAGON

Tenemos en Mondragón
Una gran cerrajería
Y Ilegando a Placencia
Cañones de artillería,
También tenemos en Eibar
Una escuela de Armería
Y Ilegando a Durango
Todas Hijas de María.

Barriemoillia: Jose Kareaga.

132. INTXAURRA NUEZ

Intxaurra nuez
Eibarren Martzelo juez,
Mi querida Inozentzia,*
Maltzatic haruntz Plazentzia.

Intxaurra nuez
Eibarren Martzelo juez
Nahi dabenak siñistu eta
Nahi ez dabenak ez.

Tela, tela, tela,
emongotzutela
makilla txiki batekin
burutikan behera.

*Ai señorita Inozentzia
Maltza baiño harutzago Plazentzia

Barriemoilliak: Juan Mari Narbaiza, Joakin Gorrotxategi eta Alberto Larrañaga.

133. EUFI, EUFI

Eufi, eufi,
Los eibarreses, los eibarreses,
Eufi, eufi,
Los eibarreses estamos aquí.

Tenemos un defecto,
Que no nos gusta, que no nos gusta,
Tenemos un defecto,
que no nos gusta el txakoli,
pero las mujeres sí.

Barriemoillia: Ziriako Ortiz de Zarate.

134. EN EIBAR SE HA FORMADO

En Eibar se ha formado
Una nueva sociedad,
Que por rótulo le han puesto
Txapela gorri batela.
En Eibar no se puede,
No se ve más que postín,
Que con los trabajadores
A bailar no quieren ir.
Esas son las chicas postineras
Que cuando bailan dicen así:
-Nosotras no bailamos con obreros,
pero con los de gabardina sí.

Postinera, postinera,
No te des tanto postín,
Que los chicos de mi pueblo
No se han hecho para ti.

Barriemoillia: Libe Betolaza. Berari izebak irakatsi zetsan.

135. MARITRANPOSA MENDIGOITTIKO

Maritranposa Mendigoittiko
Badozu milla grazia,
Mutil gaztiok engaiñatutzen
Gaztetatikan hasia.

Egun batian erromerian
San Pedron giñan alkartu
Oiñak ariñak, gorputz liraiña
Ez giñan asko nekatu.

Izena det nik Juan Bautista,
Ofizios armerua,
Eibarko Arraten jaiua eta
Iraegi apellidua.

Urregorritan zabaldu zala
Beraren esperantzia,
Baiña neskazarran eskillaretan
Utzi behar du bizia.

Barriemoilliak: Jose Kareaga, Juanito San Martin eta J. M. Unzetabarrenetxea.

136. EZ DET ESANGO

Ez det esango, badet esango,
Ez naiz ixilik egongo:
Nere herriko neska gaztiak
Ez dira monja sartuko.

Haiek,hoiek;haiek, hoiek,
Arraguetako neskoiek!

Juan San Martin, Eztenkadak, Kulixka sorta. 88.orr.

137. ERMEREN BURUA

Ermeren burua ta garaunak
Ez dare kondiziuian,
Harrokeriaz esaten dabil:
-Bizi naiz Palaziuan.
Palaziuan bizi da baiña
Bestiak dibersiuian,
Hoba leuke billete zulatzen
Balebill estaziuan.

Egillia: Joxe Gallastegi, "Gallo".

138. ELGETA MALETA

Aquí viene Elgeta
Con el carrito,
En todas las tabernas
Bebo un txikito.
El que tiene un recadito
Que me traiga a mi.
Txikitan bat eta perruan bi,
Errealian dozenerdi.

Yo duermo en mi cuadra
de Bidebarrieta,
aunque se ría la gente
a mí no me importa.
Elgeta maleta
Toca la corneta,
El que tenga una maleta
Que me traiga a mí.

Txikitan...

Barriemoillia: Angeles Oiartzabal.
Eibarren oso kantu ezaguna.

139. MATEO ALTZU

Mateo Alzu etorri da eta
Gaizki esaten hasi da,
Ez dakit nola izan liteken
Pertsona horren klasia;
Iñuzentia ote dan edo,
Harturik nago trazia,
Talentu asko ez dauka baiña
Galanta kalabazia.

Alderen baten hasi balitza
Tamaiña horretako nabua,
Bereinkatua izango zan ba
Haura hazi zan zolua,
Horri atzetik begiratuta
Iruditzen zait globua,
Berorrek ez dau pentsatzen baiña,
Mateok dauka burua!!

Mateo Alzu etorri jaku
Edozer gauza esaten
Baiña neuk ere esan behar diot
Zerbait halakoren baten,
Nere lagunak, begira horri
Samatik gora zer duan

Horren burua ezin eruan
Leike karretilla batean.

Aspaldi hontan Mateo dabill
Orruaz eta ojuka,
Bertso-lanian eingo leukela
Kontrariorik baleuka,
Danok dakigu listua dana
Hori zertarako uka?
Neu be listua izango nintzan
Horren burua baneuka!!

Egillia: Joxe Gallastegi, "Gallo".
Barriemoillia: Juanito San Martin.

140. HAMALAU OILLO DAUZKAT

Hamalau oillo dauzkat
Txabola batian,
Mutillak, jan behar naute
Hara juatian,
Izorrauko ez banabe
Halako batian
Aittakin joan biharko naiz
Ezkondu artian.

Barriemoillia: J.M. Narbaiza. Nikolas Altzuk kantatzen zeban.

141. MARIA TITILITAÑA

Maria Titilitaña, sal al balcón
Porque si tú no sales no sale el sol,
Maria Titilitaña vuelve a salir,
Porque si tú no sales yo he de morir.

Titilitaña, taña, taña
Tú eres la reina,
Tú eres la reina,
Titilitaña, titilitaña
Tú eres la reina
De Frontoi Zahar.

Eibarren oso kantu ezaguna.
Maria Titilitaña Eibarko pertsonaia ezaguna izan zan.

142. OXABIA

-Oxabia primero
Nun dek andria?
-Ganbaran sartuta
Kutxa zaharran.
-Zer ematen diok
Jan da edanian?
-Pozuko ura ta
Porrusaldia.

Barriemoilliak: Joakin Gorrotxategi eta Julia Arregi

143. GOAZIAK PAITXO

Goaziak Paitxo
Goaziak haruntz
Urte bi baño lehenao
etorriko gaittuk.

Brasilen ta Argentinan
Biziko gaittuk ondo,
Baña beti dispuesto
Eibarrera etortzeko.

Ai Maritxu, Ai Maritxu
Urte bi baiño lehenago ezkonduko gaitxun!
Pero el inglés dijo:- fru-fru,
Harrapatu a mi no me la vas a dar tú.

Una noche en París a las tres de la nuit,
Me encontraba borracho perdí
En la gendarmerí.
La guerra se finí, a America partí
Y se quedó mademoisel
Con el enfant petit.

Barriemoilliak: Juanito Lazpita, Lorea Lasa eta Jose Sarasua

144. SEI BASO

Sei baso atara ta
Sei tragan hustu,
Beste sei erateko
Iñor bihar eztu,
Erango leuke baiña
Pagatzia ahaztu,
Holan tabernaria
Eziñ aberastu.

Barriemoillia: Juanito San Martin

145. GAUR FORJARIAK

Gaur forjariak lana utzita
Gatoz guztiok kalera,
labeak oso itzaldurikan
jaikera bat egitera,
maillu, burdin ta gaiñerakoak
botarikan bazterrera;
ez degu nahi guk berriko sartu
lehengo tokira lanera.

Haundi eta txikiak
Alkarrekin nahaste,
Izardia zupatzen
Eduki gaituzte;
Besteren mende beti,
Domeka ta aste,
Nagusiak diruak
Gugatik dituzte.

Oso goizetik lanian hasi
sua eta hauts tartian,
dinbi ta danba gelditu gabe
gutziz illundu artian;
sosegu eta deskantsu gabe
geure buruen kaltian,
horregatikan lanak utzita
gatoz guztiok batian.

Ez badigute guri
Jornalik haunditzen,
Nahiko lan gu ostera
Lanera bihurtzen;
Arrazoiakin dogu
Gehiago eskatzen,
Iñorgatik ez gara
Gu ikaratutzen.

Hiru babarrun jatiagatik
Horrenbeste neke, pena
Erdi ahuldua aurkitutzen da
Forjariaren barrena;
Gure kontura egiñ ohi dute
Nagusiak nahi dutena,
Langilliaren bizkar gizendu
Dute beren boltsa dena.

Gora bai jostaeta,
gora forjariak!
langille trebe zintzo
da maillulariak.
Lurpera ta lurpera
beti nagusiak!
ez dituzte egingo
berak nahi guziak.

Hoiien sakelak bete eziñik
Hamaika izerdi tanto,
Kopetetikan isuri zaigu
Gu tontuak giñalako;
Baiñan orain guk arrazoi ona
Ezagutzen dogulako
Merezi aña eskatzen dogu
Hemendikan aurrerako.

Ez badute entzuten
Arrazoia ongi,
Ematen ezbaigute
Behar aña guri;
Su emango diogu
Geure Fabrikari
Eta nagusiaren
Etxe guztiari.

Egillia: Pepe Artola.

146. ARDURABAKUEN AEROPLANUA

Kanta berri batzuek
dittugu atara,
aitzen emoten gatoz
herri honetara;
Aeroplanuan juateko
asmuetan gara,
bihar urtetzen degu
Ameriketara.

Guk ez degu izango
Gauza hoberikan,
Bihar ondo armozau
Goizian-goizetikan;
Ez degu eramango
Barrutik hotzikan,
Bildur gabe joateko
Lañu gañetikan.

Hamairu lagun gera,
Guztiok argiak,
Ez gaittu bildurtuko
Hotzak eta euriak.
Bizirikan etortzen
Bagera erdiak,
Kontatuko dittuguz
Guk hango berriak.

Bihar urtetzen degu
Guziok aidian,
Ikusiko gaittuzu
Agurka bidian;
Ondo urtetzen besku,
Daukagun idian,
Ez gera etorriko
Beste urte bian.

Anjel Markano jauna
Degu pilotua,
Gazte-gaztetatikan
Estudiatua;
Harek hartzen duanian
Martxa diretua
Laster izango gera
Amerikatuak.

Benito Rejil jauna,
Gizona justua,
oserbaziorako
dago nonbratua,
Austin Etxeberria
Mekanikakua,
Serafin Esnaola
Koziñarakua.

Nueva Yorkera guaz
Lehelengo runbuan,
Handik Brasileraño
Berriz hurrenguan;
gero, Polo Nortera,
hirugarrenguan.
Bazterra billaukogu,
Badago munduan.

Polo Norten ei daude
hain paraje baltzak,
harako egin dittuguz
aproposko galtzak;
Eskuetan harturik
galtzairuzko lantzak;
ez gaittezan han galdu
hotzak edo hartzak.

Izotzez eiñda ei dago
Hango mendi dana,

Hara gora igotzen
Izangou lana;
edukitzen badegu
Edana ta jana,
Esperantza badegu
Llegauko gerana.

Igotzen badegu hango
Mendi tontorrera,
Begiratukou handik
Zer daon bestaldera;
Biderikan ikusten
Badegu aurrera,
Laster llegauko gera
Mundu baztarrera.

Aparatugiñan eñ dogu
urte bixan lana,
hortan gastatu dogu
geure diru dana;
oin berriz biderako
bihar dogu jana,
horregatik eskatzen dogu
errialtxo bana.

Horra, berri-berriak
Guk hamabi bertso,
Esanaz nola diran
Gure paradiso.
Jainkoari eskatzen diogu
Osasuna oso,
Berriz hona etortzeko
Danok animoso.

Egillia: Ambrosio Atxa, "Itxaso."
R.Eibar, 1962ko Sanjuanak, 33.or. J.S.M.
1930eko aratostietan kantautako bertsuak.

147. VALS: EIBARKO HERRIA

Eibarko herria
gutziz da noblia,
han egiten dan lana da
oso ona, enda* berriz ugaria.

Egiten da pistola
eskopeta ariña,
fundizioko bihar
grabauan ere, gauza fiña.

Eibarko semiak
Ein zazue ahalegiña,
ikusi deixen umek
gurasuak egiña.

Eibar zer dezuten
da gauza jakiña,
Gipuzkoa barruko
herririk haundiña.

Egiten da bizikleta,
josteko makiña,
laister egingo degu
automobilla.*

Bizi bedi
Eibarko herria
zabal zazu
aurrera bidia.

Neskatillak ere
oso ikusgarriak
pozik egoten gerade
ikusten euren gerri enda aurpegiak.

Begiak argiak,
musu alegriak,
etxian ere dira
oso langille enda garbiak.

Pentsatzen badu iñok
darela hobiak
ikusi dirazela
gure lau probintziak.

Berak esango du
badittu begiak,
ederrenak dirala
gure neskatilek.

Hizketan goxo enda
kantuan hobiak,
dirudixe brillante
estutxan gordiak.

Munduari
argi egin
zeuen begi
ederrokin.

Berbak: Ambrosio Atxa, "Itxaso".

Doiñua: Andres Garate, "Beltxi".

Urtiekin, industri aurrerapenak zirala ta automobilla gutxitxo zalakuan batzuk kantatzen zeben:

*ere hegazkiña edo *bonba atomikua

* Enda= eta

148. TAILLARRARI ZORTZIKUA

Tallar honetan lagun ugari
hasi gerade lanian,
zer egiten dan ikusitzera
etorri nahi dezunian.

Gerri makurtuta nekatzen
egoten gerade astian,
jaia heltzeko desiatzen
pasatutzeko umorian.

Etxian ondo ikusi nahirik
enda faltatu ez dein jana,
horregatikan egitten dogu
izardiz beterik lana.

Aste pasauta guk etxian
emoten degu pozgarria,
esanaz:- amatxo maitia
hauxe da nik irabazia.

Berbak: Ambrosio Atxa, "Itxaso".

Doiñua: Andres Garate, "Beltxi".

149. AUNQUE USTEDES NOS VEN

Aunque ustedes nos ven
Con estos trajes tan indecentes,
Todos somos hijos de buenas casas
Y de pudientes.
Por eso a nadie echamos
La culpa de nuestro mal,
Es que le tenemos mucho
Cariño al arte musical.

Nosotros por la música
Somos capaz de andar
Desde aquí a la Manchuria
Trailalai sin descansar.
Hacemos competencia
Al mismo tren express

Carretera adelante
Sin cansarnos los pies.

Damos unos conciertos
De grandes ejecuciones
Y para que ustedes vean
Les vamos a tocar
En este mismo instante
Música celestial.

Barriemoillia: Lorea Lasa.
Patxiko Etxaniz eta bere koadrilliak kantau zeбен. Mende hasierako aratustiak.

150. AFILADORIENA

Niñas eibarresas,
Niñas salir al balcón!
Veréis qué bien trabaja
El joven afilador.
La niña decía con gran ilusión:
-Qué triste es la vida del afilador!
Afilar, sssssshhhhhh, sssssshhhhhh!
Afilar, que sea cuchillo,
Que sea navaja, que sea otra cosa cualesquiera
Aunque sea de valor.

Barriemoilliak: Justina Orozko eta Salvador Marzana.

151. PLAENTXIAKO KONPARSEN KANTUA

De Francia venimos,
Hasta aquí hemos llegado
Dos aviadores en un aeroplano.
Si el tiempo no impide,
Tendrán ocasión
De ver esta tarde
Pruebas de aviación.

Barriemoilliak: J.R. Orozko eta D. Tolosa. Eibarren oso kantu ezaguna.
Antxiñako aratostietan kanpoko konparsak be etortzen ziran herrixa alaitzera.

152. LAS CHICAS EIBARRESAS

Las chicas eibarresas
Lloran y tienen razón,
Porque ninguna se casa
De presumidas que son.

Los chicos eibarreses
Tipos aburridos son,
Cuando llega el domingo
No quieren que salga el sol

Para vestir sus gabardinas
Con cinturón de charol.

Barriemoilliak: Angeles Oiartzabal, Dolores Tolosa eta Margarita Murgizu.

153. A LA ENTRADA DE GÜERNIKA

A la entrada de Güernika,
A la entrada de Güernika
hay una piedra muy grande...
el que tropieza y cae, el que tropieza y cae
es señal de que no lo ha visto.

Rica Basaura, Basaura mia
tanto tiempo que no has barrido la cociña
barre, barre, barre sin cesar,
iay! Dandublio, iay! Dandublio
iay! Dandublio, fuma in chu.

El convento era muy grande,
El convento era muy grande
Frailliak txiki-txikixak
Allí adentro había, allí adentro había
Más de mil amak izateko.

Rica Basaura, Basaura mía.....

Egillia: Marino Solaguren.
Barriemoillia: Juanito Lazpita.

154. CHINITO, ¿QUE VENDES TU?

-Chinito, ¿qué vendes tú?,
Que yo te quiero comprar,
Pero dime lo que tú vendes
Para oírte pregonar.
- ¿Otra vez?. Vendo collales,
Blasaletes p'a las señolas,
Cansonsillos amalillos
Pala señoles potlosos;
No me llame mamalacho
Polque si no me malcho.

Egillia: Emilio Goin
Barriemoilliak: Anjel Urdanpilleta eta Juanito Lazpita.

155. ARDAUTXO BALTZA

Ardautxo baltza zer daukak hik,
Larregi edanak ez gauzonik,
Gizonak ipintzen badakik hik
Zutiñik ibilli eziñik.

Barriemoillia: Juanito San Martin. Aittari ikasittakua.

156. MENDIKO UMIA NAIZ TA

Mendiko umia naiz ta
Mendia det maite,
Ez nintzakela biziko
Menditik aparte.
Eta gaur kalia
Bizi banaiz ere
Ez naiz bizi mendira
Begiratu gabe.

Gure baserriko gauzak
Nahi dituenak jakin
Ez dauka beste gauzarik
Etortia gurekin.
Hantxen ikusiko dezu
Begiratu batekin
Pareta haundiak eginda
Urdaiazpikuakin.

Trianlala-lalalabarabaran....

Bost anai izan gera
Bi arrebarekin
Aspaldian ez gera
Egon alkarrekin,
Frantzisko ta Manuel
Bixente ta Juakin
Joxepa ta Maria
Erromualdorekin.

Barriemoillia: Roberto Bilbao.
Eibarren oso kantu ezaguna.

157. AGUR ESANDA BANUA NI

Agur esanda banua ni
Zuk nahi badezu etorri
Amoriozko begi ederrak
Erakustera alkarri.
Gaur hamarretan soltera nintzan
Hamabietan senartu
Ordubi santu goizekuetan
Gelditu nintzan alargun.
Ai, zelako setimentua,
Ai, zer pena bihotzian,
Ordubi santu goizekuetan
Alargun gelditutuzian.

Barriemoillia: Mariasun Angera. Paulo Matxinek Kontxa Zabaletari irakatsi zetsan eta honek Mariasuni.

158. GOIZETIK TABERNAN

Goizian sartu tabernara eta
Ateratzen naiz azkena;
Egun guztian zurrutian ta
Etzait betetzen barrena.

Ai, hau edari zoragarria,
Neri gustatzen zaidana!
Maria Jesus, bihotzekua,
Bete hamaseigarrena.

Hiru ta hiru sei dira eta
Beste seirekin hamabi,
Neskazar baiño hobe genduke
Ardua merke balebil.

Barriemoille: Ziriako Ortiz de Zarate.

159. ZATOZTE BADA

Biba Manuel Beitia
Ta beraren koadrilla.

Txikia izan arren
Izan leikek abilla
Ez zio ikututzen
Arraunakin killa.

Zatozte bada, zatozte bada
Ikusi dezagun bandera
Bilbo horretatik ekarri degu
Erregalua ederra.

Han ziran Santurtze
Abanto-Zierbana
Baiña biktoriosuak
Ondarruakuak.

Barriemoillak: Jose Sarasua, Mariasun Angera, Alberto Larrañaga eta Imanol Ortiz de Zarate.
Eibarren oso kantu ezaguna.

160. ARRAINDUNENA

Alkate jaunak baimenarekin
Bakian gera atera,
Kalerik kale kantuan gatoz
Karnabal zelebratzera.
Urten guztiok balkoietara
Arraindunak ikustera.
Gauza ontxo bat emon leikio
Limosneria bazera.

Karmen kantuan, Joxepa dantzan,
Nikolasaren barria,
Ondo pozikan entzuten gaude
Beste koadrilla guztiak,
Sebastiana be zortzikuetan,
Anitaren komeriak,
Ez dakit zeñek pasauko luken
Karnabal-erdi hobia.

Asko duenak jamoi eder bat
Edo korda bat txorixo,
Solomo zati lodi-lodi bat
Asko estimau leikio,
Beste guztiak txakur txiki bat,
Hori bere ez da prezixo,
Zeuen senarrei tabernarako
Lehenago eman leikio.

Barriemoillak: Miren Areitaurtena eta Maria Bengoetxea, "Txindurri".

161. DONOSTIAKO HERRI TXIKIA

Donostiako herri txikia
Baiña plazia zabala
Hantxen dadukaz alargun batek
Ederrak hiru alabak.

Ondo esanda eskatu nion
Gaztiena behar nebala,

Errespuesta eman ziraden
Mutil pobria nitzala.

-Ni mutil pobria banaiz be ere
Zu panaderan alaba
Ogi berotan jango zeunkela
*Naparrua ta Araba,
Ardo goxotan gutxitxo zeunke
Ondarruako kanala,
Ebroko urakin ezin garbitu
Zure atorra maskala!

Batzaillia: T. Etxebarria
Barriemoilliak: Imanol eta Ziriako Ortiz de Zarate.
*Zeure ta neure jornala.

162. TIRA, TIRA MUTILLAK

Tira, tira mutillak
Formalidadia,
Debara joan behar degu
Txaneltxo batian.

Afaldu neban bapo-bapo,
Goazen bai plazara
Hantxen egingo degu,
Zer? Dantzan?
Gogotik ahal bada.

Barriemoillia: Joakin Gorrotxategi.

163. LIBERTADIA

Libertadia eskatzen diogu
gure herriko alkate jaunari,
eta jendia alegratzeko
apropos gu gerade hona etorri.

Gure herri maitia, alegratu jentia
bixiguak ez du eman aurtengo urtian
antxoak emango du etortzen danian
irabaziko degu aurtengo urtian.

Mutil gaztiak egonagatik
Ondarruako neska gaztiak
Ez diralako ondo pintatzen
Ez da erraza danak ezagutzen.

Gure....

Udabarrian txoriak
Alegre etortzen diranian
Gu ere alegre gatoz
Triste egonagaitik neguan.

Gure herri maitia.....

Barriemoilliak: Juanito Lazpita eta Jose Mari Hernandez, "Tigria".
Eibarren oso kantu ezaguna.

164. ANTONIO Y TXURRUALDE

Antonio y Txurrualde, hijo de Motriko,
Habiendo naufragado en el Báltico,
Hablabá siete idiomas, buen diplomático,
Astuto y financiero como político,
Hombre simpático, algo fanático,
Como buen náutico, llegó al Cantábrico
Atravesando a nado el Atlántico.

Egillia: Mendaro Txirristaka.
Barriemoillia: Rosalio Lejardi.

165. ONTZI TXIKI BATIAN

Ontzi txiki batian
Honenbeste lagun,
Ez dakit zer biaje
Atera behar degun.
Horizonte aldian
Sartu giñanian
Haizerik ez genduen
Zortzi egunian.

Jendia aspertuta
Geldik egonian
Euzki erre azpian
Kubiarta gañian,
Legorrez aspertuta
itsasuetara
hirurogei lagun goiaz
Montevideora.

Ni naiz kapitan pilotu
Zu zaraz kapitan pilotu
Da gañera neuri danok obeditu
Obeditu.

Ni naiz kapitan zil beltza
Zu zaraz kapitan zil beltza
Eta gañera indartsua
Indartsua.

Heltzen badiot norbaiti,
Bonbillo bat eta bonbillo bi!
Heltzen badiot kasketik,
Bonbillo bat eta bonbillo bi,
Eragiok Santi arraunari!!

Barriemoillia: Roberto Bilbao.

166. BIZKAIXAN BAZTAR BATEN

Bizkaixan baztar baten
Anboto partian
Bi gizon bizi ziran
Baserri batian.

Bi gizon horiek ziran
Peru eta Anton
Euren bizi guztian
Biziak Anboton.

Peruk esaten zion:
-Etaraike pipia
Kuartillo térdirekin
Beteigun tripia

Izorratu dedilla
Atso tronpetia.

Barriemoillia: Jose Ramon Orozko.

167. EZ DIZUT IRIKIKO

Ez dizut irikiko
Gau illunian aterik,
Barrengiak ez daki
Kanpokuaren berririk,
Zatoz eguna argitzen danian
Egongo gara alkarrekin.

Lau, lautara
giñan hasi,
Gehien zanak
irabazi
galtzaillio hobe degu
hobeto ikasi.

Barriemoilliak: Jose Sarasua eta Mariasun Angera.
Eibarren oso kantu ezaguna.

168. DUAN, DUAN, DUAN

Duan, duan, duan
Panparrera bagenduan.

Bart arratsian beranduan
Nekez etxera jo genduan,
Bixamonian sutonduan
Panparrera bagenduan.

Duan...

Esan nion nik andreari:
-Jaiki zaitez edo jaiki hari
Alperrik izango da gaberdixa
Ipiñi biharko don afarixa.

Duan.....

Barriemoilliak: Juanito San Martin eta Juanito Lazpita.
Eibarren oso kantu ezaguna.

169. GURE AMAMA

Gure amama, gure amama
Gure amama ganbaran dago
Kartetarako jokuan,
Berrero ere, berrero ere

Berriro ere ibilliko dira
artatxoriak soluan.

Segi, segi
Geure bizimoduari,
Ez egin kasorik
Atsuen esaneri.

Ia,ia,ia,ia,
Neskazaharraren fantasia,
Hartzen badiñat illintzia
Erreko diñat eperdia.

Barriemoilliak: Juanito San Martin eta Maria Bengoetxea, "Txindurri".
Illintzia sutan egoten zan egurra zan, erdaraz tizón esaten jakona.

170. CUANDO BAILO CONTIGO

-Cuando bailo contigo
Jai arratsaldian,
No pienso yo otra cosa
Etxera joatian.
Aquella si que es guapa
Guztien tartian,
Me casaré contigo
Hurrengo urtian.

-No eches tú las erredes
Ni katiatzeko
No tengo muchas ganas
enamorzeko
sois engañosos todos
egia esateko,
ya tengo yo motivos
eskarmentatzeko.

El lunes en la fábrica
Komentariua:
-¿qué te parece Encarna
nere nobiua?
Aquel si que es guapo
Mutilla salaua,
Doctor de medicina
Du ofiziua.

Egillia: Mendaro Txirristaka.
Barriemoillia: Ziriako Ortiz de Zarate.

171. EDERRENA ZERALA

Ederrena zerala
Diñozu, diñozu
Baiña ez zera ederra
Erropia baiño.

Ez dirala zuriak
Iñorenak baiño
Ederrena zerala
Diñozu, diñozu.
Ai, nere txoragarria
Nere arimaren gaitzgarria,
Gaizto engañagarria
Nundik zera etorria.

Etortzen jatzunian
Erropen jabia
Triste geldituko da
Bihotza zuria.
Ederrena zerala
Pentsatzen badezu
Espillu traidoriak
Engaiñatzen zaittu.

Ai, nere txoragarria....

Barriemoilliak: Faustina Baskaran, "Badetesia" eta Roberto Bilbao.

172. AURRESKU

Aurresku fue
La danza que
bailó el euskaldun
para celebrar
las nobles
y sencillas
romerías del país.
Ante la iglesia
En que
Su anciana madre oró.
Aquella iglesia

Aquellos tiempos
Tan felices

Sin coquetos
Ni chulapos ni puñales
Ni piano de manubrio
Ni nada inmoral.
Sin codearse de
Cuadros criminales
Que siempre van provistos
Del mísero puñal,
Así bailó el euskaldun
De raza bien
Mostrando así
Su agilidad
Al son del txistu
Y el tamboril.

Barriemoillia: Faustina Baskaran, "Badetesia".

173. TXOMIN ETA BARTOLO

Nik ikusi nittuan
San Juan gabian
Txomin eta Bartolo
Tabernako atian.

Hormia zalakuan
Batak bestiari
Txisa eite zion zart-zart
Praketan alkarri.

Barriemoilliak: Juan Mari Narbaiza, Eugeni Ubera, Imanol Ortiz de Zarate, Dolores Tolosa eta Margarita Murgizu.

174. JUEGA POR MI GALLO

Juega por mi gallo
Si quieres ganar
Mi gallo Canelo
Se fue p'a la valla
Picó, mató
Le chingó mi gallo al blanco.

Barriemoillia: Imanol Ortiz de zarate.

175. ZE POLITAK DIRAN

Ze politak diran
Larrosak zelaietan,
Ze politak diran,
Txarrixak kioletan.

Ze politik diran
gure herriko neskatxak,
hartzen dabenian,
esaten dute:
-Tutilis-mukilis-maukilie.

Kurrin-kurrin, kataplin-plin-plin
Esmeri-meri guai, torrísti-flai
Rekapazite, torrísti flai,
Rekapazite-torraí.

Barriemoilliak: Julia Arregi eta Laura Gorrotxategi.

176. KOLORE TXURI-GORRI

Kolore txuri-gorri begiak urdiñak
Eskuko bost bietzak ez dittun berdiñak.
Gorputzian badittun gaztetako griñak,
Lanak emango diñaz hire krabeliñak.

Bañan, halaxen ere inporta ez etxian,
Laztana ematen nion heldu bakoitzian.

Barriemoillia: Juanito San Martin. Aittari ikasittakua.

177. HOY EN DÍA LAS MUJERES

Hoy en día las mujeres
No saben qué hacer
Con la moda femenina
se echan a perder
entran a la barbería
con satisfacción:
-Córtame el pelo Lorenzo
al estilo garçon.

Ellas no miran al qué decir
Como todos debemos mirar,
Que la mujer tenga que hacer
Ese papel que haga reir.

Barriemoillia: Angeles Oiartzabal.

178. LADRILLO

Ladrillo está en la cárcel
Al barrio le extraña,
Sus dulces serenatas
Ya no se oyen más,
Los niños preguntan
Por su amigo querido
Que algunas moneditas

Les echaba al pasar.

Los jueves y domingos
Se ve a una viejita
Llevando el paquetito
Al que preso está,
De vuelta a la viejita
Los niños preguntan:
-¿Ladrillo cuando vuelve?
- Sólo Dios sabrá.

Allá en la penitenciaría
Ladrillo llora sus penas,
Sufriendo injusta condena,
Aquel que mató en buena ley.

Los jueces le han castigado
Sin comprender que Ladrillo,
Siempre noble y sencillo,
Trabajador como un buey

Barriemoillia: Lorea Lasa.
Ladrillo hau Eibarko alguazil bat ei zan.

179. MAITE TRATUA EIBARKO PLAZAN

Baba saltzen ari nintzala
Eibarko Plaza Barrian,
Neska gazte bat galdezka neukan:
-Babiori zenbatian?
-Hamazazpian saltzen dot baiña
zuretzat hamabostian.
Hamabostian nahi ez badozu
Laztantxo baten trukian.

-Aizazu gizon ganorabako
gaiñera lotsik gabia,
baban truke zuk nahi zenduke
neure lazтана hartzia?
Neure lazтана aginduta daukat
Bai eta neure honrria,
Nik zeu baiño nahixago dot
Jose Maria maitia.

-Neska politta, entzun egizu
diñotsudan arrazoia,
lau etxe ba(d)itut eta dirutan
gutxienez bai milloia.
Pentsatzen bozu neskátxa ederra
Nerekin esposatzia,
Lehenengotikan izango zara
Gauza guztien jabia.

-Nik ez dot bihar zure etxerik
ez eta ere milloirik,
nik ez dot gura mundu honetan
maitetasuna besterik.
Ez eizu hartu gauza horregaz
Batere buruhausterik,
Ni ez nijua ukatuzera
Behiñ emondako berbarik.

Egillia: Gillermo Bengoetxea, "Txindurri".

9. BERTSUAK

180. Bertso zaharrak Eibarko festeri
181. Eibar langille
182. Eibarren egin dute
183. Indalezio Sarasketa, "Eibarko Txikiya"
184. Aratusteko dantzariak
185. Eibarko mendiletaña gogoangarria
186. Arraguetari
187. Eibarko mendigoizale gazteari. Ikasi
188. Langille ikaslaria
189. Kalamuatik bertso berriak
190. Eibar euskalduna
191. Gallastegi txapeldun
192. Gora bihotzak
193. Indaleki Ojangureni
194. Patxikori kantak

Eibar ez da sekula izan oso herri bertsozalia, baiña tarteka-marteka agertu izan dira bertsoariak. Hemen sartu doguz herriko ohiturak, pertsonaia ezagunak eta gertaera historiko eta bitxiak geure ustez onduen jasotzen dabezenak. Kanpua mordua geratu dira, Eibar aldizkarixan Don Pedro Zelaia eta Segundo Iturraldek idatzitakoak, Toribio Etxebarriaren Ibiltarixanak liburukuak, Juan Mari Narbaizarenak, Ego Ibarrek argitaratutako "Orbe" bertsoariak, aldizkari eta egunkari zaharretan topatutako asko eta zoritxarrez topatu eziñ izan doguzen beste asko...
Dana dala, ia bildu doguzenak zeuen gustokuak diran.

180. BERTSO ZAHARRAK EIBARKO FESTERI

Bertso berriak jartzera nua
Albait modu onian,
Esanaz bada nolako festak
Dauden Eibarko herrian.
Dulsaiña eta musika ederrak
Egunaz eta gabian,
Zahar eta gazte poztu gaitzen
Poztasunik onenian.

Korridak, berriz, omen daukaguz
Iñun ezinda hobiak,
Sevillan diran famatuenak
Datoz toriadoriak;
Zezenak, berriz, Salamancatik
Izugarrizko haundiak,
Kementsu dira haien aurrera
Dijuazen pikadoriak.

Etortzen diraden kanpokuak
Festetan alaitutzero,
Neska lirañekin eukiko dute
Elkar ezagutzeko aukera.
Hemen dagan edertasuna,
Beste herritan ote da?
Zoraturikan joango dirade
Jaiak pasata etxera...

San Juan gabian suzko erroberak
Ikusiko dira aidian,
Untzagako leku guztietan
Eibartarrak alaitasunian.
Ayuntamentu plaza horretan,
Argi ederren artian,
Aitona zaharrak piztuko dira
Gaztetasun amesian.

Banda ederrak etorriko dira
Alkar esamiñatzera,
Enpeñaturik alde bakoitza
Premio ona hartzera.
Aurrekulari ajillak ere
Herrian espera dira,
Festak asmatzen komisioko
Gizonak portatu dira.

Eibartar danok urte guztian
Daramagu, bai!, goguan
Gure herriko zaindari dan
Kristoren Igarle San Juan.
Hargatik gatoz txoriak beziñ
Alaitsu bere aurrera,
Oingo ta betiko zoriona
Denontzat eskatzera.

181. EIBAR LANGILLE

Menditarte baten
Dakusta nik herri bat,
Erlategi antzez
Bete-betia.
Lanetik sortua,
Lanez, bizi dana
Egoren ertzean
Eibar uria.

Txoko guztietan
Ez dakust besterik,
Langillea baño
Azkar, trebea,

Bere lan txukunen
Ospe ta entzutez,
Harritu dabena
Ludi guztia.

Izango dira bai,
Beste herri batzuk
Txukun, aberatsak
Ospez beterik,
Baña bere lanez
Haiñ ospetsu danik,
Ez dago lurbiran
Eibar lakorik.

Eibartarrak beti
Ezagutu dabe
Lan eitia dala
Jaunan legea,
Erbeste honetan
Gizon guztientzat
Ezarrira dauken
Zorion Bidea.

Gizartearentzat
Onbide artean,
onetarikoa
lan eitia da.
Anaitasunean
Lan egin ezkerro
Bakezko bizitza
Bera dakar ba.

Lana bizitza da,
Lana maitasuna.
Lana zoriona,
Lana da poza;
Hau kendu ezkerro,
Zer itxaron leike
Eibarko herriak?
Zer? Heriotza!

Jaunan legegoneak
Askatasun-arauz
Bardintasunean
Bizi ezkerro,
Eibartar guztiak
Anaitasunean
Lana euko dabe
Orain ta gero.

Goratu daigun ba,
Eibarko herria,
Ekin gogoz danok
Eibarren alde,
Izan daiten beti
Goiko laguntzagaz
Oraiñ artean lez
EIBAR LANGILLE.

Egillia: Gabriel Manterola

182. EIBARREN EGIN DUTE

Eibarren egin dute
Afari haundia
Sei lagunen artian
Jan dute erbia,
Jarri ziradenian
Mozkortuta ia
Alkarri esan nahirik
Zein zuten nobia,
Eta iñork ez zuen
Hauxen da egia.

Zeintzuk ziraden hoiek
Nahi dezute jakin
Horra ba sei mutilzar
Euron izenekin,
Agirre eta Caro
Mendikuterekin
Agarre anai bi ta
Gantxegi eurekin
Isillik ustez baña
Danok degu jakin.

Egingo nuke apostu
Aditu dedanez
Ez dirala antojatu
Hoiek erbi janez
Gose haundia eta
Ogirikan ere ez,
Patataz bete ziran
Erbiaren ordezt,
Hurrenguan hobeto
pentsatu ba aurrez.

Erbi hori omen zan
Lanan premixua
Milla bat errial zan
Haren balixua
Narrua kendu eta
Bi libra pixua,

Okela gutxi eta
Bapez olixua,
Ezpañak txupatzeko
bai alibixua.

Batzuek eranian
Bestiak lanian
Mutilzar hoiak fama
Badute danian,
Nobixa billa dabiz
Juan dan aspaldian,
Pobrerik ez dute nahi
Diru ondorian,
Ezetz ezkondu hoiak
Beste bost urtian.

Horra sei bertso berri
Mutilzar hoieri
Motibo horrentzako
Ez dira gehiegi,
Desio txarrik, berriz,
Ez diot iñori,
Errezatu dezagun
Ama Birjiñari
Andregai bat billatu
Deixezun hoieri.

Egillia: Pedro Arrizabalaga, "Xoxua".

183. INDALECIO SARASKETA "EIBAKO TXIKIYA" FAMA HAUNDIKO PELOTARI BAT

Fama haundiko pelotari bat
Kantuz nahi nuke argitu,
Zeiñek ez duben lau modutara
Kontrariyoric arkitu;
Hori pelotan ikusi eta
Zein ez liteke harritu!
Ematen zaizkan fama guziyak
Oraindik dina ez ditu.

Alkandora ta galtza txuriyak
Buruban boina gorriya,
Hala plazara sartzen danian
Gutziz da gustagarriya;
Buruz abilla, hankaz azkarra,
Zorrotza, berriz, begi ya,
Hau da blekari danen maisuba
Hau da Eibarko txikiya.

Bere lekuban jarri ta gero
Hasten danian jokatzen,
Gorputz egoki askatu hura
Zeiñi etzayo gustatzen;
Aurrian zorrotz ebaki ero
Hamar kuadrutan luzatzen,
Askorikanean estutu gabe
Diruriyela jostatzen.

Gorputz liraiña, beso libria
Eta jeniyo z biziya,
Zatitutzen du harrapatutzen
Duben pelota guziya;
Nahiz izan bera haundi motel
Ero nahiz izan txikiya,
Eta kontuban ez dagonari
Sartuko diyo ziriya.

Ez da azaldu pelotarako
Oraindik horlakorikan,
Lau aldetara honen modura
Jokatzen jarri danikan;
Pelota nun dan billatuko du
Zorrozkiz juagatikan,
Hau da lan hontan diferentzia
Beste guztiyengandikan.

Bere eskuan bildurgarriyak
Dira guantia ta pala.
Ez da beste bat iñon ikusi
Pelota zatitzen hala;
Hain bizi eta zorrotz juaten da
Nola fusilako bala
Ezagutuba daukate denak
Maisuba blekan hau dala.

Xestoz jokatzen hasten danian
Jartzen geranak begira
Pozez malkua saltatzen zaigu
Ustegabian begira;
Hain da biziya eta ederra
Haren gorputzen mugira
Asko baliyo dutenak beti
Honla gustatzen baitira.

Gazte-gaztetik plazaratu zan
Euskal-Herriyan aurrena,
Famaren hotsak eramane zuben
Handik Madridera hurrena;
Ameriketara ere izan zan
Itsas zabala barrena,
Baliyosua beti izanik

Estimaziyo harrena.

Ez da honlako pelotaririk
Ez da oraindik ikusi,
Gaurko blekari eder guziyak
Berekin dute ikasi;
Baiña hala ere kontra egiten
Kontu haundiyekin hasi,
Berak bezela ondoren famak
Nahi badira irabazi.

Bertso sorta hau Urnietako 1886ko Lore Jokuetan aurkeztu zan. Ez dakigu zein dan egillia.

184. ARATUSTETAKO DANTZARIENTZAT

Alegriya dan baño
Gauza ederragorik
Ezta munduan zidar
Ez urre gorririk,
Hargaitik gabiltz dantzan
Gelditu gaberik,
Eibar guztia irten
Kontentuz beterik.

Ez ba egon balkoian
Bakarrik begira
Dantzariyak be janda
Bizi izaten dira:
Bota ba zerbait, bota
Dantzak nahi badira,
Bagoiaz gu bestela
Hurrengo ataira.

Andra horretzek dakar
Zerbait papelian,
Zer dan ikusi arte
Geldittu gaittian;
Urrezartxo bi dira
Billete batian,
Milla esker, andra, ta
Hurrengo artian.

Egillia: Ezekiel Etxebarria. Ikus "Eibarko mendiletaña gogoangarria".

185. EIBARKO MENDILETAÑA GOGOANGARRIA

Asentzio bezpera-bezperan
Ikusi ohi da Eibarren
Ez dala gelditzen, ez Isasi
Ez Arragueta barren
Legatzik erosi gabe iñor
Zerbait karu izan arren,
Nahiz ta izan dedilla sekula
Etorri izan dan txarren.

Gau honetan darabilten poza
Ez da erreza esaten;
Legatz prijituia biltzen badu
Hark periodiko baten,
Hau ari da miñ eta zezeñak
Zestoan poliki jartzen
Ta bestea, berriz, botellatik
Botara ardoa sartzen.

Jotzen dute goizean kanpaia
Letañarako lauretan,
Eta sua balitza bezela
Jaikitzen dira etxeetan:
Handik laster ikusiko dira
Kontzejuko ateetan
Ignacio txikia ta Droget
Txit amodioz hizketan.

On Josek dio: Sancti Michael,
Herriak: Ora pro nobis,
Ta dijoaz denak kargaturik
Legatzez, ardo ta ogiz:
Txerria etxean hil duanak
Dauzkan txorizoak, berriz,
Ohi dira ezin litzazkianak
Ikusi hoberik begiz.

Mendiletaña dijoanian
Ibargaiñgoa pasatzen
On Jose ta Alberdi dijoaz
Eterne Deus...kantatzen.
Jendea dabill estu ta larri,
Batari ardoak irten,
Honi maleta askatu, hari
Porrotxo sokak eten.

Askok darama arnasa hoska
Maletaren bat buruan,
Baña estu ta larri dabillena
Goruntz puntuan-puntuan,
Simon ziriñoaren premiñan

Ta iya-iya ituan,
Da Droget artzain ona, duala
Zesto handi bat lepuan.

Santa Kurutzen ikusten da bat
Porroiari munka gliñ-gliñ:
Mutill: dio lagunak albotik,
Akordatu hadi nerekin:
Al...da...pa hoiek, erantzuten du,
Igo ezkerro haiñ ariñ,
Murgil luzetxoa egiñ arren
Baziagok bai zer egiñ.

Akondiako ermitatxoan
Esaten dira bi meza,
Ta konpliturik bakotxak bere
Baiera edo promesa,
Nola han baraurik egotea
Izaten ez dan erreza
Dijoaz ikustera legatza
Dagon gazi ala geza.

Nola bakotxak duan egiña
Txit ongi apetitua
Papeletik ateratzen dute
Aurren legatz prijitia;
Kentzen diote gero botari
Azkar puntako pitua
Ta hemen jotzen dute lehenengo
Narruzko txilibitua.

Beste guziak hemen ohi dute
Janarekin barau-hausi:
Drogetek ez du nahi kontzejuan
Armozatu gabe utzi,
Aldapetan erori ez dediñ
Lepoko zesto ta guzi,
Honegatik irten ohi da beti
Armozuetan nagusi.

Arriartera dijoazela
On Joserekin prisaka
Darabilte Droget gizajua
Hortik bultza, handik saka,
Ez diolako iñori uzten
Nahi beste luzatzen hanka,
Daramala txit nekez lepuan
Testamendu zaharreko arka.

Ez da aditzen Arriarteko
Kanpaiak baño besterik
Zeintzuek uzten duten jendea

Txito kontentuz beterik:
Egiaz, haiñ leku erbestean
Ez da izango torreric
Dituanik Arriartekuak
Baño kanpai hoberik.

Meza entzutera agitz danak
Dijoaz Arriartera:
Heltzean Apaiza altaratik
Sakristiako atera,
Dijoaz bizkor izugarrizko
Arbola haien artera;
Txerri-miñ, txorizo ta zezeñak
Lagun artean jatera.

Aizpirik sartzen duan bezela
Bazter zuloan pelota
Txorizuakin egiten dute
Txosna sotamano jota,
Gero jotzen dute agarradan
Ezker-eskumakin bota
Zeñek erabiliko lukean
Zazpi harriko errota.

San Martineri motel ta triste
Ari da kanpaia klan-klan,
Esango balu bezela penaz
Hoiekin baziagok lan:
Arriarten sarturik mundu bat
Ardo eta okelatan,
Datoaz oraiñ San Martinera
Lo egitera mezatan.

San Martingo ermita zaharrear
Meza danean altaran,
Nola organista bat ez ere
Organoa ere falta dan,
Kantatzen dute meza ederki
Lo-zurrustadekin gradan
Buruarekin konpasa hartuaz
Gora ta behera patxadan.

Haragizko pelotak berriro
Aterarik papelean
Hasitzen dira pelotariak
Mano a mano pelean:
Hark jotzen du miña sotamano,
Honek narrua bolean,
Ta dijoaz pelota guziak
Frontoi ostera airean.

Ikusten da txakur difuntoa
Saihets biak alkar jota,
Mingañak, berriz, daude arian
Apur-apur bat itota:
Baña orduantxe ta nahiago
Eskuak ere jasota
Daude kontu zaharrak kontatu ta
Erronka handiak bota.

Dijoaz gero Azitainera
Letañan txito kantari;
Baña nola dituzten oñetan
Takoi handiak jarri
Kendurik arras berak zeuzkanak
Pika beltzezko botari,
Ezin dituzte iñola oñak
Lurrean berdin ezarri.

Sartzen diranean kaleetan
Letañako kantuekin
Hitzari gehitzen diote ese bat
Egiñikoa oñekin:
Salomon jakintsuak ere ezin
Dezake bestea jakin,
Ote dan frantzes ala ingeles
Ruso, turko ala latin.

Porroez ta pertretxoz beterik
Gero Eleiza jartzen da
Balitzake bezela Eleiza
Alemanen baten denda:
Berek dirudite soldaduak
Ugal guziak etenda,
Jaunari eskerrak ematen
Guda batetik irtenda.

Drogetek jan ditu lau armozu
Beste guziek hiruna
Goiz baterako ez det uste hau
Dala atake biguna:
Dijoaz gero benturaz lotan
Igarotzera eguna:
Berdin dijoa txit arindurik
Droget zerraldo eduna.

Lau ta erdietan jotzen dute
Erteerako txiliña,
Hamabietan amaitzen dute
Eleizako zeregiña:
Aitortzen det egin behar dala
Biaje zerbait urriña,
Baña ez da denboraren faltaz

Izaten gaizki egiña.

Eleizak ditu letaña hoiak
Txito antxiñatik jarri
Jaristeko zeruko laguntza
badaude herriak larri:
berok ongi eginda, pestea
kendu izan bada sarri,
gaizki eginda ez da kenduko
ta bai benturaz ekarri.

Badakigu guziok Eleizak,
Izanik ama biguna
Moduzko jan-edana letañan
Galazotzen ez diguna:
Baña nola ez duten letañek
Lehen zuten santutasuna,
Egiñ behar degu ekartzera
Berriz beren osasuna.

Berai osasuna ekartzeko
Hara hemen errezeta:
Aurrez bijoaz daramatenak
Lagun askoren maleta:
Jan edanean bebilz arintxo
Ta ez larregi beteta:
Letañan, berriz, ez bezate egiñ
Ohi dan beste berriketa.

Bada letañan gabiltzenez
Nahiz mendi altuan izan,
Behar gera ibilli han moduz
Zein da herriko eleizan:
Jarrai dezagun Jauna onratzen,
Ez bere kontra langintzan,
Izurri gaiztotik libratu ta
Zerura eraman gaitzan.

Egillia: Ezekiel Etxebarria.

186. ARRAGUETARI

Bertso bat edo bi
Jartzera nua ni
Arragueta zuri
Kale jator horri
Eibarren ez baita zu
Bezelakorik.

Ez zera haundia
Eztare txikia
Ondo ebakia

Da zeure neurria
Arikitxa ta Urku-
Suko zubiak.

Zure neskatillak
Zein baiño zein fiñak
Aukera eziñak
Hain dira sorgiñak,
Eibarko mutillentzat
Jaunak egiñak.

Zure etxeakoandreak
Leial ta maratzak,
Bakite ateratzen
Gizonen arantzak,
Arraguetako etxiak
Lore baratzak.

Gizon bihargiñak
Langille abillak,
Baitare artistak,
Nahiz kontrabandistak,
Arraguetan danetik
Daukagu pixkat.

Abade, torero
Sartzen da noizero
Baitare bankero
Iñork nahi ezkerro,
Amerikan be badi-
Tugu barkero.

Gure umoria
Nahitarez hobia
Kalterik gabia
Beti da garbia,
Bihotz illun guztien
Alaigarria.

Triste garanian
Arragueta aldian
Edo ezinian
Hemen laiñopian,
Izar bat agertzen da
Arrate gañian.

Arraguetan jαιο
Eta bertan hazi
Eusko odolez naiz
Bizi eta hezi
Beti maiteko zaitut
Kale ta aberri.

Euskera degunez
Beti gure hizketa
Euskeraz egiten da
Hemen berriketa,
Hortan beti nagusi
Da Arragueta.

J. Bergaretxe. Rev. Eibar, ek.-uzt. 1971, 34. Zk., 7. Or.

187. EIBARKO MENDIGOIZALE GAZTEARI IKASI

Lehengo egun on baten mendi tontorrean
Erbi billa nebillen neke gogorrean
Baserri zuritxo bat eguan urrian
Ke boladak botatzen intxaurren azpian.
Zelan gosia neban nere sabelian
Laster aurkitu nitzan haren atartian
Otso txakur haundi bat eguan atian
Lo gogorrek egiten iraren artian.
Hasi ziran burrukan nire gorputzian
Sabela ta bihotza hasarre haundian
Sabelak agintzeban: didar egiteko
Bihotzak barriz, ezetz; handik aldeiteko
Horretan ebiltzela hantxe argitu zan
Asto bat arrantzaka berekauten dantzan
Burua makurtuta osteko hankak goian
Alde guztiok jotzen txakurra esnatu zan.

Itzela dok mutillak han arkitu zana!
Hestuntza eten eta txakurra neugana
Bihotza taunkadaka, sabela biguna
Belaunak ikaraka, ha zan gosari ona!
Baiña tximista legez gogoratu jatan
Don Tankredo egitia lau hanken gaiñian
Halan ostea emonda burua be behian
Geldi gelditu nitzan txakurren aurrian
Behinguan ixildu ta txakur zitalori
Etorri zan neugana poliki-poliki,
Eta usain egiten nere ostiari
Hamar bat miñutuan egon nitzan larri.
Azkenezko biharra zatarrak egin zuan
Txixa nere fraketa iztarren onduan
Eta txapela hartuta aguan barruan
Amorrotua legez sartu zan soluan
Ni barriz joan nitzan lau hanken gaiñian
Astua aurretik zala bide zati onian
Eta gaiñera igon da añaieke batian
Laster estaldu nitzan zugatzen artian.

J. Bergaretxe, Zargaste, Euzkadi, 1914, 411 zk.

188. LANGILLE IKASLARIA

Izkillu-olan, apal-apalki
Gizon bizartsu artian
Mutikotxuak ikasten dabiltz
Irakaslian mendian.

Oidar gogorrez danak agintzen
-Txotxo, eik hau ta bestia!
ikaslariok isil-isilik
igaro dabe astia.

Baiño igandia heldu jake ta
Berakin euren txandia,
Txirringutzezko tramankuluan
Jarrita hartzeko bidia.

-Ep, ep, ep, ep!
Kendu hortik danok!
Entzuten dogu orrua
Txilin ta adar istillu baten
Hor dator mutil taldia.
Aintxixiketan gizonak barriz,
Aske itxi dabe bidia
Ta igoten dira horma gaiñera
Ez zikintziarren prakia.

Zenbat bider neuk esan ete dot
Gizon-mutillai begira
-astegunian uzaba nausi
baiña igandian morroia

Jon Bergaretxe, Zargaste. Euzkadi, 1919-10-13. (Euzko Langillia izparringitik hartua)

189. KALAMUATIK BERTSO BERRIAK

Bertso berriak jartzera goaz,
Atsegin dunak aditu,
Gure barrenak beteak daudez
Ezin gehioan kabitu.
Ohartzapenak jarri orduko
Bihotza zaigu mugitu,
Nahiago geunke bezela
Zuzen kontauko bagenu.

Zoritxarrean fundatutako
"faxista" ankerren gerra
Francok nahi luke bereganatu
Geure aberri ederra.
Baiña Euzkadik badu oraindik
Txindia eta indarra,
Lehen zan bezela ikusi nahi ba(da)

Izango degu beharra.

"Faxista" batek geuri esana
Donostiako kafian
Franco agintzen ikusikogu
Laister Madridko kortian
Ahalegiñen paltarik ez dute
Honera sartu nahiean,
Ez dute hoiek aurrera egingo
Gu bizi geran artian.

Hegazkintzarrak bonbaz beterik
Hodei mokorren artian
Millaka mina itsasoan ta
Sumarinuak urpian
Hoiek gertutzen ibilli dira
Joan daneko aspaldian
Moro ta aleman, italiarrak
Faxista hoiekin tartian.

Abenduaren hogeitaseian
Lehendabiziko bisita
Goitikan behera abitu ziran
Euron mendiak utzita
"San Andres"koak tinko egonik
bazetozala ikusita
hoiek ez zuten asko usteko
zu ala geonik jarrita.

Guziak ziran hirurehun bat
Bi erronkan ornituak
Gu zapaltzeko itxaropenez
Harrotuz euron buruak,
"San Andres"koak etzegozan lo
baizik ondo armatuakoso laister makurtu zirian
faxisten buru harruak.

Hirurogeita hamabost hillak
Ehun ta gehio zauritu
Euron buruak horla ikusirik
Ezin aurrera jarraitu
Batzuk batetik, bestek bestetik
Atzerantz ziran abitu
Horlako zurra eramaterik
Etzuten asko pentsatu.

Lehenik hoiek pentsatzen zuten
Hilko giñala guztiak
Baiño oraindik gure koadrillan
Bagera gizon biziak
Indar haundiko armak dauzkaguz
Soiñean ondo jantziak

Gure menpe geldituko dira
Rekete anker guztiak.

Hona hemen bederatzi bertso
Ez deu nahi gehio jarraitu
Denborapasan txabol batian
Kuadrillan atera ditu.
Ezer gaizkirik jarri badegu
Oraingoaitik barkatu
Guda honetan hiltzen ez danak
Zer kontau izango ditu.

Andoni. Eguna, 1937, 53zk.4.orr.

190. EIBAR EUSKELDUNA

Bihotz mindua daukat
Gertatu bat gaitik,
Eta mintzatuz nator
Gauza hauxegatik.
Arrateko eguna
Euskeldun oraindik;
Erdeldunak nahiz ta ari
Indarrez nahasturik,
Gorde daigun euskeldun
Tinko eta garbi.

Gure herria dago
errukigarria
ia galdurik bere
ohitura garbia.
Berak sarri badu ere
Zauri mingarria,
Hartu daigun indarra
Ta ez aruaz larria
Euskeldun izan dedin
Gure Euskel-Herria.

Esan ditut bi bertso,
Hara hirugarrena,
Erakutsiz eibartar
Baten min barrena.
Arrateko Amatxo...
Zu gure laguna!
Entzun eiguzu, arren,
Gure dei ozena.
Zaindu daiguzun beti
Eibar euskelduna!.

Maitale.Euzko gogoa, 1956, 5-6zk.11.orr.

191. GALLASTEGI TXAPELDUN

Gazte larden bat Eibar aldetik
Zetorren indar haundiko,
Danak apurtuz gora igo zan
Gutziz bulartsu ta tinko.
Berrogeita lau urte Atanok,
Bestea berriz sasoiko,
Hainbeste argi egindakoa
Ez al zan behin itzaliko?
Jende guztiak esan zuana:
-Jaungoikoa dek betiko.

Azaro hillak hogeita zortzi
Egun bere zituela,
Bergaran hantxe jokatu ziran
Esanda zegoen bezela.
Pelotazale asko zeuden han
Negarra zeriotea,
Ikusirikan jator da umil
Atanok uzten zuela,
Hogeitaka urtez bere mendean
Eduki zuan txapela.

Gallastegiren trebetasuna
Han ikusi zan ederki,
Gehiago zala azaldu zuan,
Zalantzik ezin eduki;
Sei tantorekin zaharra utzita,
Egin zitun hogeita bi,
Hainbat urteko auzi garratza
Horra jator erabaki,
Gaztetasuna goraka dator:
Egin dezaiozun toki!

Arrazoi haundiz ondo bete du
Gazteak bere ametsa,
Gaiztoa baita erabiltzen
Urteen pixu traketsa;
Hoiek zapaltzen gaituzte danok
Hauxen da komeri beltza,
Atanok hola dio Migeli:
-heldu da zure jabetza,
esku onetan uzten det eta
tori nere erregetza.

Poztu gaur Eibar, poztu Azkoiti,
On baita gogoraztea,
Biori nola gerta zaizuten
Seme on hoiek haztea.
Bertso gozotan zoriontzen ditut
Bata bezela bestea,

Urte askotan nahiko nuke nik
Osasuntsu ikustea,
Lehen izan degun txapeldun zaharra
Ta orain daukagun gaztea.

1948. urtian Basarrik egindako bertsuak. Eibar, 78ko ek.-uzt.

192. GORA BIHOTZAK

Justizia egia
hemen zan artian,
Jaungoikuaren legian
bizi giñan bakian.

Lanikan egin gabe
bizi izatia
da alferrak langilliar
jarrittako legia.

Berriz munduari eman
behar zaio bueltia
nahi ez badegu bizi
lapurren bendian.

"Lanik egitten ez duanak
batere ez jatia",
Rusian ere langilliak
jarri dute legia.

Gora Euskadi eta
gora mundu guztian,
bere izardiakin
bizi dan jentia.

Behera alper guztia
hemen da danian
mundu guztia langille
bihurtu artian.

Guztiok lana eginda
guztiok gozatzia
beste autu dana da
gezurra ta drogia.

Bere izardiakin
ongi bizi izatia
da gizonarendako
Jaungoikoan legia.

193. INDALEKI OJANGURENI

Erle zintzua lorerik lore
Aspertu gabe lanian,
Zertxobait billa egingo balu
Jateko negu aldian,
Zu berriz beti tontorrik tontor
Mendi punta artian,
Lohikerieri alde eginda
Osasunaren bidian.

Txantxangorria goizian goiz
Hasi ohi da abeslari,
Eguna argitzen hasi dala-ta
Adierazten danori,
Puska-puska bat nahi badeutzazu
Zeuben osasunari,
Laister ohetik jaiki hadi ta
Mendi batera joan hadi.

Aspalditxoko urte danetan
Ehun mendi egin dittuzu,
Lau urtetan laurehun beti
Azpian jatzuz geratu,
Jaungoikuari bihotz-bihotzez
Egingo diot eskatu
Osasun on bat emon daitzula
Aurrera daizun jarraitu.

Lehen Eguarbitzan izan giñan da
Aurten Urkon gera batu,
Zazpi laguntxo giñaden baño
Danok benetan gogotsu,
Aspertu gabe aurrera horrela
Jarrai egitten badozu
Aitzgorri-mendin danok batuta
Oihu eder bat egin gogu*

Gutxi giñaden lagunak baiño
Barru-barrutik anaitsu,
Zedorrek hantxe izandakuak
Goguan izango dittuzu,
Bandresek lehenen hitz egiñ eban
Edortak gero jarraittu,
Espinosa be oso ederto
Altzetarena nork, azaldu?
Aputxiano isillik eguan
Txindurri gera zan mutu.

Maite dezagun bihar dan legez
Jaungoikuaren legia,
Bera dalako neronen ustez
Bestiak baiño hobia,
Berak dirausku ez eukitzeko
Besten gauzen enbidia
Iñori kalte bat egin gabe
Garbi bakoitzak beria.

* egingo dogu
Egillia: Gillermo Bengoetxea, "Txindurri"

194. PATXIKORI KANTAK

Kontatutzero noa
Patxikuren gaitzak,
Nola jarri dizkigun
Bizimodu latzak.
Hartu zittuenean
Españiako giltzak,
Gizon, andra ta ume
Gosiak gabiltzak.

Eurak ondoto baiña
Beste denok gaizki,
Gauzak txarto egiten
Dirade nagusi;
Kentzen dute danetik,
Eman, berriz, gutxi;
Halako jentuzarik
Ez det nik ikusi.

Lapur estraperlista
Lotsa gabekua,
Nahi duena egiteko
Badute lekua;
Polizia ta guarda
Jarririk nahikua,
Kartzelara sartzeko
Gure modukua.

Gauza honek noizbaiten
Itzuliko dira,
Ez gerade egongo
Orduan begira:
Pekatua dala eta
Gorde gure ira,
Egin dituen gauzeekin
Garbatuko dira.

Egillia: Pepe Bolunburu.

10. KANTUXKAK:

Atal honetan kantu laburrak, kantu zatixak eta umien jolasak sartuko dira batez be. Zoritxarrez antxiñako Eibarko kanta batzuk ezin izan dittugu topatu. Horietan zaharrena Akondiako Kanta da. Ibarгүйen Cachopin eta Lope García Salazarren kroniketatik dogu honen barri. 1.390ian Akondian Oñaztar eta Ganboarren aurkako gudua izan zan, eta gerora guda honen oroigarri " Acundia, lejarr (...) ga lejabaga" kantatzen zan. Zatitxo hori baiño ez dakigu.

Hurrengo kanta askoz barrixaguak dira.

Bata T. Etxebarriaren lexikoian ageri da. Hurrengo aipamena Karlos Elgezuari egindako elkarrizketa batian topatu dogu:

"Kandido Muñoz botikarixua bikaiña zan. Irunesiakin ezkontzeko, zelan ha baiño askoz gaztiagua zan, bizarra hazten laga eban. Kandido umoretsuak danera egitten eban, edozer gauzatarako erremedixua baitzeukan. Kantu bat be sortu zan Eibarren, hau esaten ebana: "Barrenkalian dago botikarixua, harek emango dizu erremedixua".

Rev. Eibar, 1987ko azaroa. Karlos Elgezua oroitutzen... Pedro Zelaia. 9.orr.

"Aurreko mendeko eibartarrek Kandido Muñozen botikan ikusi zebeñ lehenengoz argi elektrikua." M.A. Zulaika

"Aulesti Txikik kantatzen zeban kantu hau". T. E.

Gerra ostian Urkusuan zabaldu zeban botikia. Ez dogu kantaren doiñua lortu:

Barrenkalian dago

Botikarixua,

Iñok baldin bihar badau

Erremedixua;

Dingulun-dangulun medikuak

Kolerak harturik

Etxetik urten orduko

Pipia pizturik.

Bestiana zera dakigu: 1913ko San Juan jaixetan Abiaziño Probak antolau ziran. Bost proba egin zittuan Marius Tercé frantses abiadoriak, ekaiñaren 24 ta 29xan ta uztaillaren 6xan, azken hau jendiak eskatuta. Abiadoriak 2.500 pta. kobratu zittuan. "Aireportu" inprobisaua zezen plazaren gaiñeko lurretan izan zan, gaur egun badago inguru horretan "Hega-zelai" izeneko basarrixa, ordukua gogoratzuz. Eibarko Udal Artxibua, 1913.

Bizpahiru urte lehenago Durangon egin nahi izan zeben halako erakustaldixa, baiña Iturriozek kontatzen deskunez haura desastre hutsa izan zan. Jendetza izugarrixa bildu zan, baiña hegazkiñak ez ziran aireratu. Jendiak, hasarre, abioiak txiki-txiki egin eta nork bere zatitxua etxera eruan zeban.

Juan Iñazio Odriozola, "Aizarna" bertsolarixa Tutulu basarrixan bizi zan; beraz, bere zelaixan ibilli zan arioplanua, ta haura gertaeria be kontau zeban bertsotan, baiña ez dittugu topau.

Bertso hauen barri Ziriako Ortiz de Zaratek emon zeskun. Berak Beña basarriko Mariaren amari entzun zetsan.

Gure zelaian lehenengo aldiz
Bajatu da Eibarren arioplanua....

Arrateko Amak elizia Arraten egin nahi zeban; eibartarrek, berriz, Azitaiñen. Gauero-gauero egunez egindako lanak Azitaindik desagertu ta Arraten agertzen ziran. Bi zelatari jartzia erabaki zeben, Zelai eta Pagoaga basarrietako gazte bana, eta Ama Birjiña gurdiaekin agertu zanian hau entzun zeben:

Aida, txuri ta belio;
zelataka dagoanari
begiak urten bekio;
berriz makurka dagoana,
oker gelditu beio.

Ta halan gelditu ei ziran: bata begibakar ta bestia bizkar-okerra.

Rev. Eibar, 1973 ab-ira, arrateko edestia, 18. orr.

Gabonetan, ohitturazko kantuez gain, umiek hau be kantatzen zeben:

Gaur ohera,
Bixar kalera.
Turrón de Alicante
Qué rico será.

Urtian ziharreko beste jai batzuek be euron kantuak izaten zittuen, esate baterako abenduaren 28xan:

Iñusente, iñusente

Porrusente

Txakurrak buztana tente!

Kandelario egunez:

Kandelario-Lario

Atxari ura dario

Sagarrak ta madari

Eutsi Peru abarrari.

“Eibarko antxiñako jolas eta kantuak”

“Animen egunian ohitura zaharra Eibarren jan da edan tabernan egittia, mozkortu arte. Baita kaleko neska-mutillak, alkarregaz, basarrixetan gaztaiña erriak jatia be.” T. Etxebarria. Bixamuneko ajia galanta izaten ei zan:

Gaur animen

Bihar korputzen.

Eta garizuma garaian:

Garizuma zazpi asteko
barau gogorak parte;
zuri, halantxe izateko...
datorren urtera arte!

Sanjuanetan su gaiñetik salto egiñaz konjuro moduko hau oihukatzen zan:

San Juan, San Juan
Arrautza bi kolkuan
Beste bi altzuan
Lapurrak eta sorgiñak
Erre, erre!
Artuak eta garixak,
Gorde, gorde!

Antxiñako Eibarrek ez zekan gaurkuarekin zerikusi haundirik, baiña kategorixa haundiko kaliak eguazen:

En Eibar hay tres calles,
que no las hay en Madrid,
Txirio-kale, Pipar-kale
y el barrio de Muzategi.

Hiru kaliok oso aldapatsuak ziran. Piparkale esaten jakon gaurko Ifarkaleri. Hauekin izenokin nahaste haundi xamarra dago, baiña ziur asko antxiñako izena Pikarkale izango zan (kale aldapatsua), Toribio Etxebarriak diñon moduan.

Antxiñako aratostietan herri osuak parte hartzen zeban, baiña norbait nabarmendu bihar izanez gero Goin ta SantiagoTelleria azpimarratuko gendukez. Goin lehenago aipatu dogu. Telleria hau behin Gedeón jantzitta joan zan ta orduz geroztik gatzizena gelditu jakon. Hau kantatzen zotsen:

Gedeón, Gedeón, Gedeón,
Ha hecho una casa nueva
Con ventana y balcón.

Zirkulopeko konparsak bazekan korkobau barregarrixa:

Como el cheposo es tan bailarin
A todo el mundo le hace reir,
Y a ustedes les complacerá
Con un baile raro que pronto verán.

Sanjuanetan mota guztixetako pertsonaiak etortzen ziran herrira, hauen artian titiriteruak eta malabaristak:

Nicomedes y Manolo
Son hermanos muy queridos,
Pero Nicomedes es
Un borracho y un perdido.

Para las barras Nicomedes
Para el globo es Manuel,
Para el trapecio es el rubio
Que no hay otro como él.

Mucho me gusta José
Cuando pasa en el alambre
Pero más me gusta él
Cuando da vueltas al aire.

Piruli saltzailliak be kanta-kantari ibiltzen ziran, umiak inguratu nahixan:

El piruli, a perra chica el piruli,
De piña, coco, menta, limon y anís,
Que quita el catarro y mata la lombriz
El piruli!

Rev. Eibar, 83ko ek.-uzt. Gure Sanjuanak. J. Bergaretxe

Eibarren beti izan dira pertsonaia ezagunak. Hauetako bat "Punteret" zan, izenez Andres Urionabarrenetxea. Akabatzailea zan, lan zikin samarra, baña bera beti dotore. "Komoda gañekua" be esaten zetsen, hain zan dotoria. Urkizun bizi ziran, ta andriak bertan zekan illeapaindegixa. Bere pasadizuak Don Pedro Zelaiak jaso zittuan Umore giruan liburuan.

Punteretek pasodoble hau kantatzen zeban:

Ay, Punteret, dicen que eres listo
Pero no eres listo,
Ay, Punteret es languidez
El casarse a la vejez.

Lastur gitarristia izen bereko tabernakua zan. Oso popularra. Orduko Eibarren libra (pixurako), kana(neurrirako) eta erriala (dirutarako) erabiltzen ziran, bestiak beste. Frantzian "sistema métrico decimal" dalakua asmau zebenetik, nahaste berraste galantak sortu ziran. Rev. Eibar, 1965ko otsaila, 12.orr. Antxiñako.

Prantzia hortan para dute
Istillu berria,
Kilo ta milimetro
Deabrukeria.

Ez dek sartuko
Horlako deabrukeririk
Neure buruan,
Libra bat eta libra bi
Esango jixat nik,
Antxiñako moduan.

Orduko eibartarrak umoretsuak ziran, baiña plaentxitarrak be ez ziran makalak. Ikusi bestela zer erantzun zetsan plaentxitarrak eibartarrari:

-Plaentxitarrek esaten dotse
Errekiari ibaia,
-Eibarrek pozik hartuko leuke
Plazentziko erreki.

Eztenkadak, J.San Martin.

Kontuan izan bihar da plaentxitarrek Egori Ibaizabal esaten zetsela. Eskerrak bertatik ez dan Ebrua pasatzen!

"Eibartarrak Plaentxitarrei esaten gentsan "Hautx-herrikuak", ez zekixelako "hautz" esaten. Plaentxitarrek eibartarreri "Xapu-herrikuak" esaten zeskuen." T. Etxebarria, op. cit., 197.orr.

Hori dala ta Ramiro Larrañaga historiagille plaentxitarrak bere herrian eibartarreri aspaldi kantatzen zetsen koplaxo hau kantau zeskun: (Orduko txapela gorrirak liberalak ziran.)

Eibartar Txaputxero
Txapela gorria,
Goizian goizetikan
Kafia ta esnia.

Ermuarrek be maitasun haundixa zeskuen, antza danez:

Eibartarra tirri-tarra
Jo buruan ta erre kara.

Kontuak kontu, eibartarrak ez gara txantxetan ibilli izan geure burua goratzeko orduan,
bestela erreparatu Salvador Marzanak kantau zeskunari:

El eibarres es inmortal,
El mas feliz, el mas jovial
Si le va bien o le va mal
El de Eibar siempre igual.

Eibartarra beti pozik. Lana be asko egin da Eibarren, baiña alperrak be ez ziran falta:

Astegunian lanik ez
Jai egunian gogorik ez
Horrek guztiok hola pasauta
Gaiñera bizi eziñik ez.

Edo beste hau:

Lunes y martes, fiesta en todas partes,
Miercoles, no hay gana
El jueves no me da la gana,
Viernes, a cobrar,
Y sábado y domingo a disfrutar.

Edo Mogelek idatzi zeban beste hau:

Aita-semeak edanda dagoz,
Ama-alabak jokoan,
Ostera bere egongo dira
Soiñeko zaharrak kakuan.

Disfrutatzeke modu bat maitasuna zan. Batzuk oso erromantikuak ziran:

Itsasoko ura zu baziñake
Agortzerañok erango neuke,
Ene maitia,
Agortzerañok erango neuke.

Beste batzuk pikarotxuak:

Maria Marta coge la manta
Que yo cogeré el candil,
En el camino luego haremos
Txepele-txepele-txepetxe.

Baldartxuak be baziran:

Ai pitilin, pitilin
Ai pitilin maite,
Ez dok sartu bihar
Ezkondu arte.

Askok jaten gozaten zeben, baiña gerra ostian okela gutxi ta ezkutuan."Badetesiak"
koplatxo hau kantatzen zeban:

Marixa, Marixa
Baba baltza ta zurixa
Hor goixan dago
Zezinia ta urdeixa.

Faustina Baskaran,"Badetesia". Bere gurasuek gerra-aurreko Donostia eta Bilbo arteko jatetxerik ezagunena zabaldu zeben: Elgetakaleko Badet jatetxia. Elena amaren lanari esker, sasoi hartako familixarik ospetsuenak, kirolari eta sukaldari famatuena, politikorik boteretsuenak, margolariak....bertan bazkaldutakuak ziran. Piano eta gitarra pare bat be baziran ta bertan Eibarko musikari eta kantari ospetsuenek jarduten zeben. Opera, zarzuela, koruak...Amerikatik pelotarixek ekarritako habanerak, tanguak, boleruak eta abar be entzuten ziran.

Gerra ostian Kalbetoira jaitsi ziran, gaur Txistu dagoan ingurura. Faustinarene eskutik gerra aurreko ospeari eutsi zetsen, horregatik La Scala deitzen jakon.

Jateko orduan ondo moldatzen ziranak be baziran:

Abadiaren lapikotxo
Txikia baiña gozoa,
Ikazkiñaren lapikotia
Haundia baiña harroa.

Beste batzuk dotore jantzi bihar gustura egoteko. Meriñakia soiñeko azpiari buelua emoteko jartzen zan alanbrezko tramankulua zan. Pena da Badetesiak kantu hau osorik ez gogoratzia:

Hor goiko kalia
Pasau da halakorik
Meriñakia ostu diote
Atiaren zulotik

(...) zebiltzan
meriñakian billa
topatzen ez zenduten
neskatxa politik.

Juanito Gisasolak musikiakin gozaten zeban gehixen, bai sortzen, bai jotzen baita koruak zuzentzen be:

Hau itxasua,
Bildurgarria,
Hainbeste gizon galdu
Ta oin be hasarria.

Kantu hau bere gustora kantatzen ez bazan Juanito Gisasolak esango zeban:-Puñeteros,
Errebaleko monjak dirudizue kantuan; hau kantau biajok bekokixa zimurtuta, ikubillak
itxitxa, hasarratuta.
Rev Eibar,1971ko ek.-uzt. S. Arizmendi.

Eibartarrek kirola be oso gustoko dake. Kiroletan fooballa errege; baiña beti eziñ
irabazi,eta amorrurik haundixena auzokuakin galtzen danian:

Eibarren diru asko,
Jendea ugari
Baiña ezin irabazi
Elgoibartarreri.

1947ko irailaren 14an Ipurua futbol-zelaiaren inauguraziñuan eibartarrek 0-2 galdu zeben
Elgoibarren aurka. Kopla hau German Uriguen "Etxegiña" k kantau zeban orduan.
S.D. Eibar 1940-1990. Eibar Kirol Elkarte.

Zorionez, gerora Eibarri football kontuak hobeto joan jakoz:

Se levantó, se levantó
El aparato para volar,
El Eibar FC este año
Campeonato ha de ganar.

Errege-erregiñ izan nahi zebenak be ibili izan dira Eibarren.
"Untzaga plazian Carlos VII.a zaldi gaiñian ikusi neban, eta jendiak kantatzen zetsan:

Viva Carlos Septimo,
Doña Margarita
Laister ikusiko dogu
Tronuan jarritta.

Jakoba izeneko andra batek atzapar bixekin zaldixari ipurdixa ikutu ta muiñ egiñ eban.
Maria Cristina erregiña urtebete zekan Alfonso XIII.a semiakin be etorri zan kuartel
zaharrian antolatu zan erakusketara. Orduan honek bertsuok kantatzen ziran:

Errege ta erregiñak, alteza realak
Donostian egondu dira aurten danak.
Baiñan enpeñaturik gure bilbotarrak
Baporrian ekarri dituzte hara danak.
Bapore hau zan legez beretzat egiña
Ondo pozik sartu zan gure erregiña.

Eibarrera trena etorri zanian hau kantau genduan:

Ongi etorria tren dontsua
Aspaldian gaude zugaz gustatua.

Maria Martinez Olabe, "Maria Ospittal". Eibar, 61eko urria, 21.or.

Sasoi batian diputatu-gaiek herritarreri botua eurori emotiarren ordaindu egiten zetsen. Ikusten danez, orduko hauteskunde kanpaiñak ez ziran gaurkoen modukuak. Ala? "Nola botarixa saltzen zan, dirurik gehixen emoten eban aberatsa izaten zan diputau" T.E.

Bat, bat, bat

Bi, bi, bi

Sanchez Toca, Sanchez Toca

Sur-haundi.

Hiru, hiru, hiru

Lau, lau, lau

Don Altube, Don Altube

Diputau.

1893-03-05eko hauteskunde orokorretan honek emaitzak izan ziran Eibarren:

Altube.....Coalición Liberal.....710 boto

Sánchez Toca.....Independiente.....310 boto

(Enciclopedia General Ilustrada del País Vasco, Ed. Auñamendi)

Orduko alkatien soldatak be ez ziran makalak. Don Alejandro Telleria, 2. Errepublikako lehen alkate sozialistari oposiziñuak kantatzen zetsan:

Ay mama Inés, ay mama Inés,

Don Ale cobra 500 al mes.

Elgetakaleko anarkistia, pipatzen zan bakoitzian:

Venga pronto la anarquía

Abajo la propiedad

Viva el hombre y la mujer

Y viva la libertad.

Bai hauteskundietan bai eguneroko bizimoduan propagandia nagusi, produktua saldu nahi bada. Eibarren, nola ez, propagandia be kantuen bidez egitten zan. Esate baterako, kafeterak:

Cafeteras Crystal es un portento

Preparando cafés de calidad,

Cafeteras Crystal el gran invento

Que al marido al hogar atraerá.

El negro Pancho ríe

La negra Pancha también

Y es que es un regalo de calidad

Que acaban de recibir

Y llenos de vanidad

Les vamos a oír decir: Cafeteras Crystal...

Josteko makiñak:

Alfa, Alfa, Alfa es la máquina
De coser más ideal,
Alfa que no tiene rival
Alfa sin igual,
No tiene rival.
Buena mujercita...

Alfa, Alfa,
Es la máquina española
De coser.
Alfa, Alfa,
Que prefiere sin disputa
La mujer.
¿y cómo se llama esa máquina?
Alfa, Alfa,
La que no tiene rival
Para coser y bordar

Baitta alkondarak be:

No es una señora
Ni es una doncella,
Pero tiene tela
Que es de admiración.
No podré gastarla
Y le diré al oído,
Más que a medida,
Escucha y verás:
La tela que tiene
Es de admiración,
Sus colores finos
Que agrada al sol.
La camisa Palma
La mejor camisa
Que hay en España.

“Arraguetako Bazar Martinara etortzen zan gizon bat antxiñako bizikleta baten gañian, aurreko errobera oso haundixa ta atzekua oso txikixa zeken haretako bat. Gizon harek kantu hau abesten zeban, ta badakizu zegaittik gogoratzen naizen haiñ ondo? Ba, laupabost urte nittuanian errobera azpian harrapatu ninduelako.” Justina Orozko.

Gabardiñak:

Trinchera
Es la prenda más cochina
Que llevan los niños pera,
Trinchera...

Hau ziur asko ez zan izango propaganda ofiziala, ezta hau be:

Juan Orruma
Vende macarrones,
Uvas verdes
Y melocotones.
Juan Orruma
tiene una nariz,
Que parece, que parece
El secretario de Paris.

Ez dakigu Irungo alkatia iñoiz Eibarren izango zan, baiña kantu hau be oso zabaldua zegoan:

Irungo alkatia,
Señor pitxi-pitxi
Gizon haundixa baiña,
Errespeto gitxi.
Alkate izan arren,
Ez daka eskubiderik
Iñoren andriari
Heltzeko lepotik.

Baiña nagusixen mundua laga eta umien munduan sartuko gara. Sasoi batian jolas eta kantu ederrak zegoazen gure herrixan:

Umetxua belaunetan hartuta:

Arre-arre mandako
bihar Tolosarako
Etzi Panplonarako
-Handik zer ekarriko?
- Zapata ta gerriko,
- Harek zeñentzako?
- Anderrentzako!!

-Katarramixon nun izan?
-Araban
-Zer ekarri?
-Zapata ta gerriko
-Zeiñendako?
-Gure Arratendako.

Umiari atzamartxuekin jolasak egitteko:

Txiki honek arrautzak ekarri,
Honek sua egiñ,
Honek arrautza prijitu,
Honek pisxka-pixkat probau ta
Haundi trakets honek dana jan

Hau joan zan mendira,
Honek ekarri eban egurra,
Honek egiñ eban tortillia,
Honek pixkat probau eban
Da honek dana jan eban!

Gaurko kalekumiok gurdia zer dan be ixa ez dakigu, baiña antxiña ume bat gurdiaren mutur batian eta lagunak bestian jartzen ziralarik, kulunkatuz:

-Kukurruku!

- Zer biozu?
- Nun zabiltz?
- Basuan
- Zer egiten?
- Txotxamarrak biltzen
- Zertako?
- Sua egiteko
- Sua egin-da zertako?
- Arrautzak prijitzeko
- Arrautzak prijitu-ta zertako?
- Abadiari emateko
- Abadiari eman-da zertako?
- Meza emateko
- Meza eman-da zertako?
- Zerura joateko
- Zerura joan-da zertako?
- Ederto bizi izateko.

Jolas askotan "katigu" bat bihar izaten zan, eta iñork izan nahi ez zebanez aukeraketa egin bihar:

Don, don, Beleron
Belerongo herrixan
zazpi gizon dantzan,
ni mozkorra, zu mozkorra,
nahi dabena kanpora!

Batzaillia: Imanol Laspiur

Don-don kikilimon
San Ramuke San Ramon
pike-pike tortolike
ban-bun zuriketako bun.

Batzaillia: Imanol Laspiur

Don-don kalde, pitimoto moskatel
Popoye-popoye, ocho nueve Santander
Arreko mozkorra, patrón de Galicia
Patrón de Aragón txirintxintxon,
Una pulga y un ratón comen pan y salchichón,
Txin-txon txirintxintxon.

Andria, andria, calabacilla
Vino un rey de Castilla
Todas las ramas repartió
Menos una que quedó,
Aquella fue la más bonita
Del portal de Belén
Donde comen pan y miel
La cuchara, la manteca, tiki-taka
Han dicho que salgas tú
Por la puerta del niño Jesús
Que viene cargado con la cruz,
Pater noster amén Jesús.

Mutillena:

Un aereoplano va volando por los mares,
¿en qué pueblo parará? Mar Mediterráneo;
En un plato de ensalada comen todos a la vez,
jugando a las barajas, sota, caballo y rey.
Chinita bonita nahi, nahi, nahi,
sota de bastos nahi, nahi, nahi,
Txifu, txifu, txifu, que sales tú. Tú katigu.

Ezusteko zerbait topatzen zanian: (T. Etxebarriaren lexikoitik)

Pillo-pillo, sangarra pilllo:
-Masusta honek!

"Lau arbola karratua osatuz, ume banarekin. Beste ume bat erdixan aurrekueri lekua kendu nahixan", Dolores Tolosa:

Txingarra-mingarra
txutxurrutxu

"Umetan harridak hartu eta pelikula zatixak (edo kromuak....) azpixon ezkututzen ziran.

Harrixa kentzerakuan hau kantatzen zan, eta ezer ez bazeguan pelikula zatixa galtzen genduan. Titulua zeken pelikula zatixak ziran gehixen estimatzen genduzenak." Jose

Sarasua.

Atxilimio sagarrumao,
Hamen ezpadao, hamentxe dao.

Korruan kantatzekua:

-Yo soy la viudita del conde Laurel
Que quiero casarme y no tengo con quién.
- Si eres tan bella y no tienes con quién
elige a tu gusto que aquí tienes quién.

Popeye ta Betty Boop komikietako pertsonaia ezagunak ziran. Popeyetan baloi bati bote ematen jakon bittartian hanka eta esku mugimenduak koordinatuz jokatzeko zan.

Popeye y la Betty Boop
Vivían en el primero,
Bajaron al entresuelo
Por miedo a la aviación.

Popeyes sí, Popeyes no,
Ora pro nobis kirieleison.

Popeye marinerito
No sabe tocar el pito,
La Betty lo tocó
Y por eso se desmayó.

Soka-saltuan:

Bat, bi, hiru ta lau
Txomiñek andria falta dau
Horma zuloan topau dau
Zirrika-zirrika atara dau.

Txomiñek dauka dendia
sagar ustelez betia,
Madrillen dauka etxia
Oillo korotzez betia.

Edo:

Artolak dauka, Artolak dauka,
Artolak dauka dendia,
Sagar ustelez, sagar ustelez,
Sagar ustelez betia.

Artolak dauka, Artolak dauka,
Artolak dauka dendia,
Beria dabela, beria dabela,
Bizkaiko jende guztia.

Urrapanpa Zizili
Txaloa jo ta itzuli,
Urrapanpa Manuela
Txaloa jo ta gora-gora.

Batek burua lagunaren belaun tartian sartzen zeban, gaiñontzekuek bizkarrian jo ta azpikuak gaiñekuek egindako kiñua asmau bihar zeban. Berba bakoitzari kiñu bat zegokixon. Berbak ziran: sardinsesto, karramarro, cuchillito ta tijeritas.

Aceitero vinagrero
Zer daukazu kolkuan?
Zorri haundi bat lepuan
¿qué es esto?
sardineseito
Si hubieras dicho karramarro
No tomarías tanto mal
¿qué es esto?
Tijeritas
Si hubieras dicho.....

Txiribian aritzen ziranekua:

Arimian salto
Herria bajo
Haizerixa
Ni miel
Parajian, parajian
Nontzat, nontzat?
Harrapatzen dabenak
Berarentzako.

Enorrak (sabañoiak) kentzeko konjurua:

Enorra bat, enorra bi
Enorrak daukaz hamabi.

Amama mantalgorriza edo Matxin gonagorrixa eskuan hartu ta eguraldixa asmatzen saiatzen ziran:

Eurixa ta euzkixa,
Martiko egualdixa;
Euzkixa ta eurixa,
Matxin gonagorrixa.

Basarritarrak ez ziran libratzen umien txantxetatik:

Baserritarra,
Tirri-tarra
Zapuan zuluana*
Bizi-txarra.

*Jan bedarra
Ta bota puzkarra

Ezta mutilzarrak be:

Sutondoan dogu
Tirri ete tarra,
Puzkarra dariola
Gure mutilzarra.

Bizimoduan txarrera egindakueri:

Salamanka tranka,
Atzo errejidore
Eta gaur kaka.

Umiek alkarri burla egitteko izenekin egindako koplak asmatzen zittuen:

Juanito bonito,
Zer pentsatzen dozu
Arbolara igota
Madarixa ostu?

Andres, Andres,
Katua negarrez,
Ama itturrixan da
Kaka ipurdixan.

Patxi!
Kaka ein da bertan itxi,
Haruzkuan atia itxi,
Ez dok ein gauza gitxi.

Gaspar, hi beti zar-zar.
Meltxor, hi beti txor-txor.
Baltasar, hi beti fraka zahar.

Frantziskak eitxen daben
Jabonaduria, jabonaduria,
Saguan frakak eta
Katuan gonía, katuan gonía.

Antonio, Polonio,
Paskual, Bixente,
Antxiñako nobixian
Aurrian presente.

J.S.M. Eibar, 97ko Gabonak.

KANTUEN INGURUKO OHARRAK:

1. Zalantza barik, Don Poli izan da Arrateko kantutegixa gehixen jorratu dabena, bai zaharrenak bilduz bai barrixak sortuz.

Don Polikarpo Larrañaga: 1883-01-26 (Soraluzen), 1956-08-30 (Baionan).

Ikasketak Gasteizen egiñ ondoren lehen mezia 1901ian Soraluzen emon zeban.

Elgoibartik pasa eta 1911n Eibarren finkatu zan. Ez zan sasoi erreza, orduko Eibar euskal kristautentzat infreñua zan, sozialista eta errepublikazale antikristauz josia. Asmau zeban jendia elkartzen eta pentsamolde guztixetakuendako zabalik zeguazen "Tribuna Libre" izeneko ekitaldixak antolatu zittuan Kruzeta Aretuan.

Solidaridad de Trabajadores Vascosen sortzaillietakua, lehen Kongreso Nazionala Eibarren egin zan bere omenez, 1929ko urriaren 3an. Eibarko umieri euskal dantzak, teatrua, gimnasia erritmikua eta berak asmatutako kankak irakatsi zetsen, Izarra football taldeko sortzaillien artian be egon zan. Urtero San Juan bezperan Bandiak Himnua jotzen zebanian, Don Polik kioskotik zuzentzen zittuan Untzaga plaza lepo betetzen zeben eskola-ume guztixak.

Mendiko Eguna zarzuela idatzi eban, eta Amets Larria, 1923an Eibarren estrenautako opera. Arrateko Amaren kantu zaharrak topatu zittuan, baita bere himnua idatzi be.

1926xan Arrateko Amaren koronaziñua zala ta egin zittuan hitzaldixak Euskal Esnaleak argittaratu zittuan. 1929xan Eugenio Urrozen Historial de la Virgen de Arrateren hitzaurre gisa Arrateko Amari Bederatziurrena idatzi eban, euskaraz eta gaztelaniaz.

Bere garaiko aldizkari ixa guztixetan idatzi zeban.

Gerra garaixan Baionan jarraitu zeban jo ta ke errefuxiatuen alde. 1955eko udazkenian izan zan azkenengoz Eibarren. Bertako jendiak geratzeko eskatu zetsan, baiña berak errefuxiatuak zittuan goguan. Hurrengo urtian hil zan. Hiletan Elizako, Jaurlaritzako, alderdietako eta sindikatuetakoa ordezkari nagusixak izan ziran.

Eibarrek oindiok ez dotsa bihar bezela eskertu herrixan alde egindako lan izugarria.

Rev. Eibar, 1970eko abendua, 6.orr. Amatiño; 1976ko abuztua-iraila, 18. Orr. Andoni de Soraluze. 1977ko ekai.-uztailla 16.orr, A.S.; 1980 ek-uzt. 6.orr. Iñaki Azpiazu. 1980 abend., 9.orr. A. de S.;

1987 ek.-uzt. 23.orr, M.A. Zulaika; 1993ko urria, 6.orr., Don Pedro Zelaia.

11. Eugenio Urroz: Tolosa, 1883 – Etxebarri, 1937.

1921ian parroko etorri zan Eibarrera. Eliza eta herri legietan nahiz historixan adittua. "Euskaldunai euskeraz" goiburuarekin argittaratu zittuan bere idazlanak.

Arrateko Amaren koronaziñoa prestatu zeban, eta 1929xan gauzatu zan. Urte berian argittaratu zan bere "Historial de la Virgen de Arrate". Kantu hau koronaziñoarako egindakua da.

"Ume batekin batera zoian Bilbora trenian, medikuanera. Etxebarri inguruan zoiazela gerra abioiak bonbaketari ekin zetsen. Trena geldittu egin zan. Korrika urten ziran babes billa ta eliza bat ikusitakuan bertan sartu ziran. Don Eugenio bihotzekuak jota bertan hil zan. Haura umia J. M. Gomez zan, gero okulistia izandakua." M.A. Zulaika.

13. Badirudi kantu hau dala gaur egun kantatzen dogun Arrateko Amaren jatorria.

Hau kantua Arraterako idatzi zeban Don Polik, baiña Soraluzeko parrokuak eskatuta Ezoziko Amari be eskeñi zetsan. Gaur kantatzen dan zatixa hau da:

Arrateko ama, gure zaindari onena, / gure herri dana hartu eta zaindu, Ama./

Zure semean eskerrak iritsi dagiguz / danok zerura jua gaitezen, Ama, egizu.

15. Felix Markiegi Olazabal, "Latsurregi". (1906, Deba - 1946, Bahía Blanca, Argentina).

"Eibartik pasatako abade jator bat zan. Bere eginkizun argixak, bere zerbitzua, bere Eibarren aldeko jokaeria ez da ahaztu gure herrixan. Gaixuen alde Iñazio Arrillagaren klinikan, umien alde dotriña irakasten parrotxian, tipliekin eliz koruan, Eibarko Orfeoaren alde sutu, gaztien zuzentzaille ta lagun beti, euskararen maitale ta beste eginkizun askotan..." Ikus Rev. Eibar, Pedro Zelaia. Bertan Don Pedro Zelaiak Don Felixen omenez egindako bertsuak be azaltzen dira.

Zorigaitza be ondo-ondotik ezagutu zeban Don Felixek, gerran bi anaia galdu zittualako, bata Ondarretan gorrixek afusilauta eta bestia Santoñan urdiñek afusilauta. Bera, Lapurdin egonaldi bat egiñ ondoren, Argentinara abiatu zan 38xan. Bertan, Tomquist herriko parroko zala hil zan zortzi urte geruago.

Bere literatur laneri buruz gehixago jakitteko ikus Rev. Eibar, 99ko Sanjuanak, J.S.M.,12. orr.

16. Juan San Martinek Aita Donostiaren artxihoan topatutakoa. Hari Juanito Gisasolak bidali zetsan mende hasieran. " Hator, hator.." ezagunaren aldaera da. Xabier Amurizaren ustez aldaera honek guztixok Juan Kruz de la Fuente Bolangero Durangoko plateruak sortutako gabon kanta bat dake oinarri.

Ikus X. Amuriza, Bizkaiko bertsozintza I: Izengabeak, Bilbo 1995. 313.orr.

17. Gabon astian zihar kalez kale kantatzen zan. Gaur egun be oso ezaguna.

18. Agillando erdarazko aguinaldoren aldaera da. Gabon egunian kantatzen zan. Gabonetan, Santa Agedan eta Aratostietan kantuan urtetzen zebe taldiek dirua ta janarixa eskatzen zebe.

Esti Gonzalezek Alberto aittari aldaera luziagua ikasi zetsan:

...lotsia badou baiña/ eskian gatoz./ Si, si, si,no,no,no/ altzo bete solomo/ Hemen gatoz lau/ atzetik beste lau/ kanpai joten bi/ emoizu limosnia Jaungoikuagatik.

Aqui venimos cuatro/ cinco compañía/ sesi letanía/ siete avemarías/ ocho odolostias/ a la Virgen de María.

Kantu honek badaka gabonekin zerikusi handirik ez dakan aldaera bat:

Agillando, agillando / Neskazarrak Durangon / Aingeruak gera, / Isasixan behera, /

Goizeko ordubixetan / Opillak eitteittuez / Panaderixetan.

Barriemoillia: Asier Sarasua, betidanik familixan entzundakua.

21. "Antxiña ohittura zan Gabonzarretan txarri belarrixekin ta txarri hankekin zopa egittia. Zopa haundixa esaten jakon." Kandida Eguren. "Eibarko antxiñako jolas eta kantuak".

24. "Batzokixan kantu honen aldaera egin zebe:

Erregiak datoz / Pozez honera, /Eusko jolaste ederrak / Abestutzera.

Euskadi maite,/ Gure aberria / Guk nahi degula / Askatu." Lorea Lasa.

25. Margaritak andra karlisteri esaten zetsen, erregiñagatik edo. Emakumiak, berriz, abertzalieri. Bertso hauek karlistenak izango dira, erregular!

"Santa Ageda bezpera gabian, eibartar "librepensadore" taldetxo bat hasi zan kantuan parrokuaren etxe aurrian: "Kura parroko mondrongo...". Hontan, urten da Don Eugenio Urroz leihora eta diñotse: -"mutillak, etorri kafia hartzera"

Bestiak, ez gusto-gustora eta erdi lotsatuta sartu dira parrokuaren etxian. Kafia hartu ondoren, Don Eugeniok: "-Agur, mutillak. Ia oiñ balorerik dakazuen Casa del Puebluan esateko parrokuakin kafia hartu dozuela". Juan San Martin.

Toribio Etxebarriak diñoenez Jose Gisasola "Izarre" izango zan "kura parroko" sortu zebana.

Normalian jendiak dirua edo janarixa emoten zeban. Emoten ez zebenek honelako "perlak" entzun bihar zittuen:

-...Siku, siku, siku / Saku, saku, saku.

...Etxe hontako nagusi jauna / pelotillero galanta.

...etxe hontako nagusi jaunak / zera egingo ahal du galtzetan.

26. Ohiturazko kanta zaharrak galtzen zoiazenez, 1920 inguruan Batzokikuek Kepa Enbeita "Urretxindorra"ri bertso barrixak jartzeko eskaeria egin zetsen.

27. Joakin Olañeta, "Ertzil". Abertzale sutua izan zan. Bere ustez Urretxindorrak Eibarren honek bertsuok be kantau zittuan, nahiz ta gero bere liburuan agertu ez. Kontuan hartzeko iritzixa da, Ertzil izan zalako Batzokixan Santa Agedako kontu honetan Urretxindorrarekin hartuemonik estuena izan zebana.

28. Eibarko umiek Eguen Zuri egunian kantatzen zeben.

29. Imanol Ortiz de Zaratek eurok umetan kantatutakoaren zati hau gogoratzen zeban: Eguen zuri kantetan / Jesusen diszipuluok / Hemen gatoz atetan.

30. San Juan doiñua oso zabaldua dago Euskal Herrixan zihar, nahiz eta aldaera asko izan.

31. Tomas Garbizuk 1975-08-28xan egin zeban San Andres parrokiarako ereserki hau.

32. Juanito Gisasolak Zaldibarko Eitzaga auzuan 1917xan jasotakua. Aita Donostiari bidali zetsan. Gerora Juanito San Martinek Aita Riezurengandik jaso zeban.

33. Antxiñako kantu ezagunak moldatu, alkartu eta ume kantu bihurtzen ziran.

39. Andres Garate, "Beltxi" k bota zetsan erronka Juan Bautista Gisasolari: -Hi Juanito, neretako ez jakak meriturikan Gloriar, Creduari edo Santusari musika jartziak... Baiña ezetz Atxia-motxia musikau?

Hillabete baiño lehen agertu zan Juanito Untzagako kioskuan zeguan Orfeon Eibarresaren tabernan, eta mostradorian zeguan Beltxiri:

- Hor daukak Atxia-motxia musika ta guzti.

39. XIX. mendeko kantua, Azkuek Markiñan jasotakua. Eibarko umiek gerraurreko katekesietan ikasittakua.

43. Aita Donostiak jasotako ume kantua.

Maritxu Bergaretxe, Zargaste bertsolarixaren alabak kantau zetsan. Honek 1914an hildako amandriari ikasi zetsan.

Bere ustez hamar animalixok eskuetako atzamarrekin bat egitten dabe.

57. Gerra aurrian umiak Arrateko udalekuetara joaten ziran, eta handik beheruzkuan abesti hau kantatzen zeben.

59. "1945-6 urtietan kantatzen genduan. Aipatzen dan besamotza Don Victor Muro zan. " J.M. Kruzeta

65. Don Polik honek kantuok sortu zittuan 1930ian Tuberkulosuen Pabilloia eraikitzeke dirulaguntza eskatzeko. Arrakasta ikusirik, herriz herri ibilli ziran kantu-kantari dirua batuz.

69. Union Deportiva Eibarresa desagertu ondoren, 1932an Eibarko koadrilla batek Deportivo Gallo sortu zeban. Durangoko torneoko txapeldun izan ziran. 1935ian U.D. Eibarresa berragertu zan; 1940an Gallo taldiarekin bat egiñ eta Eibar Futbol Club jaixo zan.

Errebal kalia zeken euron egoitza, Asalgianekuan gañian.

72. Randas taldia Beti Galdu soziedadekuek osatzen zeben. Footballian behintzat, errepasua emon zetsen Pantallakueri. Ez dakigu musian, atletismuan edo nesketan desafiorik egiñ ote zeben...

74. "Eibarko Pottoka irratan "En gabarra por el Ego" izeneko kirol saioa egiten genduan; Behin Ormaiztegiko gizon batek deitu zeskun Eibarko football taldiari himnua egin zetsala esanaz. Segittuan ekin zetsan kantuari soiñuan laguntzaz. Doiñu bizi ta alaia zan ta asko gustau jakun. Haura gizona Bernardo Alberro zan, ta saio haren grabaziñua Deporrian dago". Roberto Bergara.

77. Garai batian ez ziran txirrindulariak izaten lasterketak irabazten zittuezenak, bizikletak baizik. Eibarren egindakuak Orbea, GAC eta BH ziran ezagunenak, baiña gehixago be baziran: Abelux, Zeus, Fenix, Cil eta Gamma bestiak beste.

Juanjo Sebastian, Begoña Azpiri. Txirrindularitza 1910-1933 Eibar.

"Bat eta bi" formulatxo hori sarritan errepikatzen zan:

Bat eta bi / Athletixak irabazi / Hiru ta lau / Real Madrixak galdu dau.

78. Eibarko frontoiak Astelena dauka izena egun horretan partidu haundixak jokatzen ziralako. Astelehenetan edozein aitzakixa erabiltzen zan lanera ez joateko: pelota partiduak, idi demak, oillar edo ahari borrokak, edozeiñ apostu xeblebre...

89. *Kantuak aipatzen daben Franco hau Ramón ei zan, Patxiren anaia. Abiazioko Kapitaiña eta bere anaixak baztartua anarkista-masoia ei zalako. Bere buruaz beste egiñ omen zeban. Eibarren 2. Errepublika aldarrikatu ondoren, udaletxia peregrinaziño toki bihurtu zan. Inguru guztixetako jendia etortzen zan, eta eurokin honek kantuok.

90. Karlistek eta falangistek zati hau gehitu zotsen:

Quita los tirantes,/ Baja el pantalón,/ Mete por el culo/ La Constitución.

Errepublika garaiko kantua da.

Eibarren errepublika ospatu zan egunian Udalak erabaki zeban Udal Bandak "La Marsellesa", "Gernikako Arbola" eta "Internazionala" jotzia.

Beste kantu antiklerikal bat be bazeguan, Himno de Riego esaten zetsena:

Si supieran los curas y frailes / La paliza que van a llevar,/ Subirían al coro cantando:
¡Libertad, libertad, libertad!

91. Eibartik armagintza lantegi eta guzti urten ziran, eta kantuan aipatzen diran herri guztixetan kokatu zeben hori lantegixori, azkenian, euren buruak Avilesen preso agertzeko. Han bertan, 1937. urtiaren amaieran idatzi zittuan Pepe Bolunburu kantarixak honek bertsuok. Eibartik kanpora be ezagunak dira.

Bertsoak ezkertiar batek egiñak baziran be, karlistek eta falangistek beretzat hartu eta kantatzen zittuen, Eibarko gorrixen kontura burla egitteko. Geruago honek gehigarrixok be agertu ziran:

Galagarragatar Benito, berriz,/ aeroplanuan sartuta,/ Valenciara igesik joan zan /

taillar guztia salduta./ Bere andra ta umiak bebai / Bagoi zaharretan sartuta,/

Domingo ta Bollain, berriz,/ Kañak besapian hartuta.

Eibartar guztiok juañ giñan / Gerriari igesi, / Gero danok agertzen gara /
Asturiasen parregarri. / Eibartarrak baiño azkarragorik / Ez da munduan ikusi,
Zaratatxo bat entzun orduko / Hor doiaz danok igesi.

Eurok veniran, / Eurok veniran, / Korrida plazia eitxera.

Asturiastik Eibarrera bueltan Langille Batailloietan sartu zittuen eta Korrida plazia
berreraikitzen ibilli ziran.

93. Akilino Amuategiren omenez sortu zebeñ sozialistek Amuategi Batailloia, eta kantu
hau zan euren himnua.

94. "Eusko Gudariak gaur kantatzen dana baiño luziagua da. Gure batailloian "goazen
aterik ate" jarraipenarekin kantatzen genduan." Salvador Marzana.

96. Eibarko falangistak eta karlistak "Círculo Católico"an biltzen ziran.

103. El Liberal Madrilen 1879an sortu zan. 1901ian Bilboko El Liberal sortu zan, ta hau da
kantuan aipatzen dana. Sorreran liberalista dinastikua zan, gerora, ta I. Prieto zuzendari
zala errepublikazale(20 hamarkadan) eta sozialista(30 hamarkadan).

Kantuaren azken zatixa, ziur asko, gerora jendiak gehittutakua izango da.

Eibarren oso kantu ezaguna.

Eibarko egunkariak "Adelante"(sozialista), "Jaiki" (abertzalia) ta "El eco de Eibar"
(Konserbadoria) ziran. Jaikik be ba omen zekan bere kantutxua.

108. Omenaldi egunian Calbeton ta antolatzailliak Donostiatik etorri ziran trenez. Arazo
ugari izan zebeñ; zati batzuk oiñez egin bihar uholdiak zirala ta. Debatik aurrera dana
ondo. Estaziño kaliañ antolatzailliak zaiñ (Eskuadra Zaharrekuak), kaliañ gaiñezka eta euri
zaparradak. Kioskuan "La Marcial" bandak himnuak baiño ez zittuan jo, eguraldixa zala
ta. Eskoletako umien laguntzaz Calbetonen himnua entzun zan, Nizeto Muguruzaren
letria ta Ildefonso Irusta bandako direktoriaren doiñua. Ume haretako askok oraindik
kantua gogoratzen dabe. Ondoren Himno a Eibar kantau zebeñ.

Bazkarixa Astelena frontoian izan zan, eta 1200 lagun bildu ziran bertan. Omenaldi
arrakastatsua izan zan.(La voz de Guipúzcoa, 1915-04-12). Eibar, 98ko Arrateak.

109. Nizeto Muguruza Larrina: 1882-03-20 / 1920-04-04. Eibartar honek Zaragozan ikasi
zeban medikuntza, eta Madrillen doktoratu, Tuberkulosia aztergai zebala.

1908xan ekin zetsan Eibarren mediku ibilbidiari, eta Euskal Jaixetan ospatutako
erakusketan berak asmautako fonendoskopioa aurkeztu eban.

Euskal Herrixan bere arluan mutur-muturrian zeguan, eta Alemaniako esperientzian
oiñarrituta, " Jardín Galería de Convalecientes" sortzeko ideia izan zeban. Urtebete
geruago ametsa egixa bihurtu zan. Muguruzaren kurrikulua izugarrixa da: aurkikuntzak,
sarixak, hitzaldixak, liburuak, ikerketa historiko-etnografikua...Casino Amistaden be
lehendakari izan zan. Eta gaiñera kantuak eta olerkixak egitteko denboria ataratzen
zeban.

"Elgoibarko San Migel auzuan izandako moto istripuan hil zan. Sidecardun Harley batian
zoiazen Inazio Anitua, Jazinto Olabe eta txestuan Muguruza. Bidetik urten eta beste bixek
salto egiñ ahal izan zebeñ, baiña gure medikua txesto barruan geratu ta arbola jota hil
zan.38 urte zittuan. Eibarrendako galera izugarrixa izan zan." Bartolo Arriola.

Ikus Rev.Eibar1996ko Sanjuanak,10.orr.J.M.Kruzeta.

Hill ondoren Astelenan egin jakon omenaldixa Niceto Muguruzari, ta ordukua da Don Poli
bere lagunaren bertso hau.

111. Omenaldi hau 1922xan izan zan. Don Polik ordurako bertso hauek prestatu zittuan,
baita poxpoliñez inguraturik Oiartzunera tren espeziala antolatu be.

112. Pedro Mari Ansola, "Che". Argentinan oso egonaldi laburra egin zeban, baiña handik
bueltan Che gora ta Che behera ziharduanez, gatxizena jarri zetsen. Euskaraz berba
egittian be Argentinako azentua jartzen zeban.

Eibarren oso ezaguna zan, bai lan munduan, bai kirol arluan, baita kale giruan be.
Eibarko Club Ciclistako direktibua izan zan, Gallo taldeko atezaiña....
Eibar, 67ko ab.-irai.

113. Ereserki hau azkenengoz 1915ian jo zan, Calbetonen omenaldia zala ta. Gerora Salvador Marzanaren burugogortasunari esker lortu da partitura osua, honek Elgoibarko Txomin Mujika bultzatu zeban himnua armonizatzer.

114. Gezurra badirudi be, bakailluaren kofradixia Eibarren dago. Juan Mari Narbaizari emon zotsen bertsuak egitteko enkargua. Narbaiza gerraosteko eibartar bertsolaririk onena da.

116. Kopla honen gaiñian gehixago jakin nahi izan ezker, ikus Lekuona, J.M., Lopez de Luzuriaga, J.I., Narbaiza, A.: 1.685eko Kopla Zaharrak, Ego Ibarra, Eibar, 1.992. Fran Lasuenek eta Hiru Trukuk euron diskuetan sartu dabe.

117. Ambrosio Atxa "Itxaso", bertsolaria, 1890-1943. Arragueta kalia jaixo zan, baiña aurretikuak Gorosta baillarako Itxaso basarrikuak ziranez, gatzizen horixe ekan.

"Casco" ko bihargiña izan zan, baita "filarmonika" jotzaille ta konpontzaillia be. Sasoi haretan gaurko trikiti-soñuari filarmonikia esaten jakon. Garai batian bera izan zan Eibarko bertsolari bakarretakua. Berak egindako bertsuetan honek bahintzat gordetzen dira:

Hiru gizon ilustre, Arragueta kalia, Tallarrari zortzikoa, Eibarko herria, Petra ta Maria eta Markano ta konpafiñiaren Aratostietako hegazkin bidaia.

Beraz, Itxaso da Eibarko kanturik ospetsuenen egillia. Erromerixetan Bitoriano Sagastume panderojoliakin ibiltzen zan. Bertsolaritzan, berriz, Uztapiderekin be egin zeban bertsoan Urkusuko parkiaren inauguraziñuan, baiña ez zan plazagizona.

118. Suite Eibartarran ageri diran kantuak antxiña Eibarren kantatzen ziran kantuak edo zatixak dira. "Ai Anton" gaur egun be oso ezaguna da. "Bihar da urtebete"ren kantu osua aurreratxugo dator, eta "Alperrik izango dira etxian hasarre"k badaka Markesaren Alabaren 9. Bertsuaren traza.(Alperrik izango dira/ haserre gurian/ ez naute mudatuko/ eternidadian). Eibarko Udaleko artxibategian zeguan zinta batian, kantu honen hasieran eta amaieran hau kantatzen zeban andra batek:

Narru, narru/ zeñek bihar du/ narruak parte/ diruak eingoittu.

Juan Bautista Gisasola Iñarairaegi (1885-08-29 – 1948-05-04)

Txiki-txikittatik musikari lotua, aitta ta aittitta parrokiako organistak izan ziran, horregatik zan familixaren gatzizena "Organistanekuak".12 urterekin Salamankara seminarista eta 14rekin bertako koruko zuzendari. 16rekin Eibarrera itzuli zan ta Salve bat konposatu zeban, Bergarako Retana maisuarekin ikasten zegoalarik. Bere lanik garrantzitsuena "Tota pulchra" izan zan. Bere obraren barri izateko ikus "Juan Bautista Gisasola: Musika lanen bilduma", Ego Ibarra, Eibar.1993.

Juanitoren anaixa, Julio, Fidel Castroren musika irakaslia izan zan Cuban.

120. J.B. Gisasolari esker dakigu kantu hau aspaldi kantatzen zala Eibarren. Errenteria-Oreretako Makazaga inprimategiaren "Euskal Herriko Kanta Zaharrak"en ale batian topatu dogu.

121. Hasierako formula "Eibar tiene su entrada" edo beste aldaera "Eibar esta situado..." beste herri batzuetan be emoten ei da. Guk dakigula Zumaixan be kantatzen da eta "...es un pequeño San Sebastian" esaten dabe. Eibarren batzuk be halan kantatzen dabe "...es un pequeño pueblo industrial"en orde. Hurrengo bertsuak eibartar peto-petuek dira, halan da be "Bilbao la Vieja" Eibarren beti izan da Bilbozar.

Oxabia, Maria Ondarru ta Taldonio oso ospetsuak ziran Eibarren. Oxabiak badaka "bere" kantua, Maria Ondarru arraindun ezaguna zan ta Taldoniok familixa galanta zekan, bederatzi seme hain zuzen be. Ikustekua izaten ei zan haren balkoia laneko erropa guztixak eskegita zegoazean...

Ez dakagu egilliaren barri.

122. Habanera hau Agustin Zuluagak konposatu zeban,(Durango, 1898-05-15 – Eibar, 1934-05-01). Gaztetatikan Eibarrera etorria. 1924tik aurrera Udal Musika Bandaren zuzendari izan zan, baita Musika Eskolakua ta Breton orkestakua be. Oso gazte hil bazan be bandarako hamabi instrumentaziño lan sortu zittuan, Cielito ezagunena zala.

123. Garai haretako Urkusuko iturrixa gaur egungo Karmeliten eliza inguruan zegoan. Tokaioneko taberna ez zan gaur egungo Arraguetakua, haura Elgetakalian zeguan, parrokixatik gora. Bertan azaltzen diran pertsonaieri buruz Toribio Etxebarriak zera diño Lexikoian: Lopetxuak zittuan lau edo bost ahuntz bizar kokozpian (191 orr.)

Aulesti txikixa zan bizar gabia, euskal kantu eta ferixetako bertso guztixak ekixazena.(263 orr.). "Kantuez gain lehenengo errepublikako diskurso famosuak be goittik behera gogoratzen zittuan baita lagunartian errezittau be". Kandido Eguren "Oka Txiki".

Ez dogu Iriaren barririk izan.

Jose Kareagak bertso hau be entzuna daka: Lopetxua ta Aulesti / Hasarratu ziran / Lopetxuak esan zion / Barriketa gitxi / bestela emongo zion / belarrondoko bi.

Kantu honetako lehen bertsuak traza haundixa daka Oiartzun aldi kantatzen zan beste honekin: Hiru errege datoz Kale Nagusitik/ Tripak ardoz beteta ezin egon txutik:/ Beltxorrek heltzen diyo Kasparri besotik,/ez muturraz aurrera eroitziagatik. (Eusko Folklore, 1930). 24.orr.

124. Honek bertsuok donostiarreri adarra jotzeko sortu ziran. Eibarren donostiarraren orde plaentxiatarra jarri zebe ta ordutik oso kanta herrikoia bihurtu da.

Behin eibartar batek Lete plaentxitarrari kantau etsan "Sekula ere..", ta honen erantzuna azken bi bertsuak izan ziran. J.S.M. Zirikadak, 94-95 orr.

125. "Eibarko mataderuko Ford zaharra. Ermere bakarrik zan haura martxan jartzeko gauza, bera gaixotzen zanian ahal zan moduan banatzen zan okelia. Bigarren bertsuon diñon moduan, ez zan giro furgonetaren albu, halako kiratsa zerixola. Bertsuak agertu

eta gitxira ekarri zan auto barrixa; eta orduantxe be hil zan Ermere, kamioi zaharraren miñak ikutu ebalaz zirudixan. Bertsuak "Artamendi" izenarekin agertu ziran, badirudi Joxe Izetak egin zittuala". JSM: Eztenkadak,Kulixka sorta .121-124 orr.

Joxe Izeta Murua,"Pelukero Txikixa": 1909-07-20 (Segura) – 1964-11-23 (Eibar).

Furgonetiaren kantuaz gain, Gallastegiri Kerizpen egindako omenaldi batian bertso batzuk be kantau zetsazen, bere garaian oso ezagunak izan ziranak, baiña gaur egun galduta dagoz.

126. Gerra aurreko Eibarren putetxe bi zeren zezen plazaren inguruan. Hotel del Campo eta Villa Conchita ziran honen etxion izenak, baiña jendiak Petra ta Marian etxiak deitzen zetsen. Zapatuero ta herriko jaixetan, eguerdiko ordubatian, herriko gizonak Estaziño kale inguruetan pillatzen ziran, trenian zetozen neskak ikustera. Honek Bilbo eta Donostiatik zetozen, ta legiaren arabera, 23 urtetik gorakuak ziran. Gabaz gizonaz jositta egoten ziran etxe inguruak, sarrera mugatuta zegoalako: neska bakoitzeko bi gizon zan topia. Astelehenetan honek neskak Eibartik joaten ziran hurrengo asteburura arte.

Aurreko bertsetan kontatzen dana zuzendu nahixan, Eibarko Udalak 1913ko urriaren 17xan Eibarko prostitutentzako garbittasun berezirako zerbitzurako araudia onartu zeban. 27 artikuloz osatutako araudi hau oso zorrotza da. Ikus Kezka aldizkaria, 4. Zka. 1993.

"Antxiña tiro-pitxioia korrida plazan egitten zan, ta herriko granuja guztixak kanpuan egoten giñan, uso bat noiz jausiko zain. Behiñ usoa Villa Conchitaneko balkoian jausi zan. Segittuan urten zan bertako neska bat narrugorrixan hegatzixa jasotzera. Haura espektakulua geuretako!!!" Joakin Gorrotxategi.

"Granujarik lotsagabienak egurra, gaztaiñak edo antzeko gauzak eruaten ebezen honen etxiotara, ordaiñetan hankartia erakustiarren". Juanito San Martin.

"Emagalduari Eibarren emoten-dabena esaten jako" T.E.

Gerrarekin batera desagertu ziran honek etxiok.

127. Emilio Goin: 1907(Tolosa) - 1937(Derio).Gizon alai eta jatorra izan zan, oso ezaguna eta saltsa guztixetako perrexilla:pelotarixa,txirrindularixa, kaldereruen konparsako zuzendarixa...

Taberna euki eben Isasixan, gaur egun Gure Leku dagoan inguruan.

Kostaldian ezbeharren bat zegoanian musikari talde bat alkartu ta herriz herri joaten ziran familixendako diru-batzen, Goin buru zala.

Proba ta apustu guztixetan be bera izaten zan kronometradore, osabak Liejatik ekarrittako erlojuak segunderua zekalako.

Gerran afusilatu eben.

"Astelena frontoian berak dirulaguntzarako antolatutako ekitaldi batian entzun netsan lehenengoz kantu hau. Gerora tabernan be entzun netsan. Hau ta berak asmatutako

beste asko; Goin ta Marino Solaguren erremiak ziran kantu parregarriak bapatian asmatzen." Juanito Lazpita.

Asalgianeko taberna Errebalian zeguan.

130. Bigarren eta hirugarren bertsuak edo antzerakuak kantatzen dira beste herri batzuetan be, baiña hasieria ez dogu beste iñun topatu.

131. Badirudi Durangoko jendia ez zala orduko eibartarren oso gustukua, "Durango, buena jaula pero malos pájaros" be esaten ei zan; Hain zuzen be, Durangoko gazterik aberatsenak be etortzen ziran Eibarrera neskatara, hangiak danak monjak ei ziralako.

132. "Eibarko Plaza Barrixan Martzeloneko Kafia zegoan (Casino Amistad- Musical Bretón). Bertako jabia, Martzelo Alberdi, juez izan ei zan, edo behintzat "Martzelo juez" esaten zetsen.

Esamolde bihurtu zan: norbaittek –¿Pues? galdetzen zebanian,-iMartzelo juez!, erantzuten jakon. Okamika sastia, Klaudio ferreterua, Txantoi Zaharra, Txantxiku hojalaterua ta beste batzuekin batera Eskuadra Zaharreko partaide zan Martzelo." Dolores Tolosa.

133. Eibarren asko kantatzen zan; ziur asko jatorriz bilbotarra izango da, hango kantuetan beti agertzen dalako txakoliña. Eibarren txakolin gitxi eraten zan.

134. "Txapela gorri batela" kostaldeko trazia daka. Dana dala eibartarrerri plaentxiatarrek "txapela gorri" deitzen zetsen, liberalak ziralako.

135. "Mota honetako bertsuak arruntak ziran aspaldi. Mari-tranposak kalabazak emondako norbaitek egin edo enkargauko zittuan, ta gero bertso-paperak auzuan zabaldu lotsagarri lagatziarren". J. M. Unzetabarrenetxea.

Juan Bautista Iraegi Arrateko maixuaren semia ei zan.

136. Petitek lagunekin kantatzen zeban.

1883ko uztaillaren 21ian jaixo zan Bidebarrieta kalia. 16 urterekin egin zeban debuta Bilboko Euskaldunan, Eibarko Txikitoren eskutik. 1901ian Habanara joan zan, eta bere bizitzan zihar beste 13 aldiz be zeharkatu zeban "potzua". Habanan egon zan bitartian urtero-urtero etortzen zan udako bi hillabetez oporretan, ta tarte horretan eskuzko apustuak be jokatu izan zittuan.Oso gizon umoretsua ei zan.

Rev. Eibar,1962ko Sanjuanak. Una gloria de la pelota: Ramón Petit. Antonio Urreta.26.orr.

137. Ermeregildo Urkidi, "Ermere". Erromerixetan filarmonika jotzallia ta harakiña. Pruden aitta be harakiña zan. Untzeta jauregiak (gaurko La Salle) arduratzen ziran bera ta Romana emaztia, horregatik bizi ziran bertan. Oso ezaguna zan mataderoko furgoneta zaharrarekin okela partitzen zebalako, ta guk dakigula, Arragueta kalia harategixa ta ondoren jaboi lantegi bat be zabaldu ei zeban.

Bertso honen jatorrixari buruzko bersiño bat baiño gehixago dagoz. Guk Juanito Lazpitarena emongo dogu: "Gallo ta Ermere hiltegi aurreko zelaixan zegoazen kontu-kontari, bide batez Ermerek ganaua zaintzen zebalarik. Halako batian Ermerek esan ei zeban: -"Hi Gallo, illuna jatok eta etxe aldera joan biharko juagu, hi heure ganbarara ta neu palaziora".

Kantua ikusitta argi dago Gallori ez zetsala bape graziarik egin Ermeren urteerak. Eibarren oso bertso ezagunak dira.

Jose Gallastegi, "Gallo". Ermereri botatako bertso honetaz gain Mateo Alzuri botatakua be beria ei da. "Gallo" Ermerekin panderojole ta kantari ibiltzen zan, eta euron erromerixetara jende asko erakartzen zeben. Gerran hill ei zan.

138. Anizeto Oiartzabal "Elgeta Korneta" zan eibartarrantzat. Oso gizon alaixa zan. Orduko eibartarrek astero-astero, bai Gasteizeruntz urtetzerakuan, bai handik bueltan, bere kanta ta korneta soiñuak entzuten ebezen. "Oeste"ko pelikuletan ikusten diran antzeko karro haundi bat zekan, hiru mando ederrek bultzatua. Vitorixatik gauza asko ekartzen ebazen: kartutxuak, patata, txokolata, azukria... Eruan be danetik: gauzak, diruak, mota guztietako enkarguak... Manduak eta karrua Bidebarrixetako korta batian izaten zittuan. Gizon ausarta zan, ibilli egin bihar zan gero haren moduan, bakarrik eta askotan gabaz. Plaentxiatar batzuen erruz hillabetiak pasau zittuan Burgosko espetxian. Eskerrak epe hartan bere emazte Guadalupe Belastegik, seme gaztetxoekin batera, jarraitu eutsala Gasteizko joan-etorrixari. Emakume ausarta benetan Guadalupe! Zazpi seme-alaba izan zebezen. Guadalupe banatu ta Inghaterrara be joan zan iñude. "Elgeta" errekadistia Eibarren hil zan 76 urtekin, 1940xan.

Rev. Eibar, 84ko otsailla, 6. orr.

"Ostegunero hirira (Gasteizera) azaltzen zan "Elgeta errekadistia", Eibarkua. Bi mandok tiratzen zebezen karruaz egitten zeban ibilbidia: Eibar-Gasteiz; eta adarra joaz honela iragartzen zeban bere etorreria:

Tropari tropa / Tropa batallón / La camisa rota / medio pantalón.

Karlos Elgezua. Eskultoria. Rev. Eibar, 96ko maiatza. 16-17. orr. Jose Luis Cobreros eskultoriak idatzia eta "Txillardegik" euskaratua.

"Lotan be, iie! manduari, Elgeta errekadistia." T. Etxebarria.

Juanito Oiartzabal mendigoizale ospetsuaren arbasua zan Anizeto.

139. Eibartar "ilustraua" zan Mateo Arizmendiarieta. Altzu basarrixan jaixotakua, horregatik esaten zetsen Mateo Altzu. Meningitis gaixoa pasatu eban gaztetan eta horregaitik bihar gogorretarako ez zan gauza.

Egun batian, ba ei zoian Mateo lagun artera eta batek diño:

-Hemen datok Altzu Buruhaundixa.

Ta Mateok:

-Ez baiña hutsik, askok moduan. Ikus Rev. Eibar, 1966ko otsailla, 12. orr.

142. Oxabia Eibarko kale garbitzaillerik ezagunena zan. Hilario izenez, eta kojua ei zan.

"Umetan erratza hartu, antiojuak jarri ta: - Hamen zer dago garbitzeko? - esanaz, Oxabia barrenderuaren imitaziñua egiten genduan". Kandido Eguren "Oka txiki".

"Behin udaletxeko langillien arteko pelota partidua antolatu zan. Laukotia, mundiala:

Oxabia-Labia Orixua-Koipiaren kontra." Juanito Lazpita.

Kantu hau herrixan oso zabaldua badago be, badirudi originala "Periko txotxolo nun dek andria" zala; Izan be, "Oxabia" mutilzarra zan.

144. Jazinto Arrillaga, Kaporalaria kantatzen omen zetsen kantu hau. Gizajuari azken urtiak guztiz larriak pasatzia tokau jakon. Etxe onian jaixo zan baiña txarrian amaittu. Esaten ebanez, osasun larregixak ekarri zetsan hondamendixa. Ustez, eukazen diru ta aziendak jan baiño lehenago hilko zan, baiña txarto kalkulau zeban.

Eztenkadak, JSM, 34. orr.

Kantu hau Kaporala ta Felix Uranga "Legarre" Mototxenetik (Bitoriano Guridirenetik) ordaindu barik joan zirenekua da. Basarriekin batera hirukote mundiala osatzen zebezen, ta haren inguruan ez zan kantu ta giro alaia baizik. Adar jotzeko makiñak ziran, hala ta guzti be, harekin ez zeguan hasarratzerik.

"Eibarren ordaindu barik joatiari epetakua egittia esaten jakon, eta epetalarixa egiten zebanari" T. E.

"Errondarixen legia, azkenengo tabernan berakatz zopak eiñ goizaldera" T. E.

145. 1911ko Euskal Erria aldizkarian ageri da. Jose Artola donostiarra zan eta bertsoalarixa ezezik La Galerna eta Euskal Erria aldizkarixetan kolaboratzaille be bazan. Bertsook izenburu honekin argitaratu zittuan: Eibarko 1911ko iñauterietako Forjarrien jaitea. Beraz, aratostietako konparsa batek kantau zeban. Ez dakiguna da Eibarko konparsak Artolari

kantua enkargau zetsan ala Artolak kantua jaso ta bere siñadura jarri ote zetsan. Informaziño gehixago barik Artolarena dala esan biharko dogu.

146. "Arioplanua ganbara batian egiñ ei zebeñ, ta gero ataratzeko....kontuak. Teillatua zulatu bihar izan zebeñ." Joakin Gorrotxategi. "Kalejiran be izan zebeñ arazorik. Hegazkiñak bizikleta bat zekan oiñarri, ta aldapa agertu arte ondo ibilli ziran; Isasixan, barriz, bizikletak abixadia hartu ta hegazkiña hegan hasi ei zan, lurra jo ta txikitu arte."

Eugeni Ubera. 1929xan Jesus del Gran Poder hegazkiñak Sevillatik Habanarako

hegaldixa egin zeban, lehenengoz Atlantikua erdialdetik zeharkatuz. Aparatu haren mantenuaz eta errekiñaz arduratu ziranen artian eibartar talde bat zegoan. Ziur asko horregatik aukeratu eben Ardurabakuek hurrengo urteko aratostietan Ameriketarako aeroplanua egittia.

Ikus Rev. Eibar, 1979ko urria. Los eibarreses y el progreso de la aviación. 15. orr. Honek bertsuok Bizkaia aldera zabaldu ziran, ta pertsonaiak aldatuta "Berriz eta Zaldibarko abiadoreen berbak" bezala be agertu izan dira. Ikus Labayru Ikastegia, Gure kantuek, 38. orr.

147. 1932ko aratostietan armeruen konparsak vals bat (Eibarko herria) eta zortziko bat (Tallar honetan) kantau zittuan, "Bertso berriak Eibarko Armeruen Konparsari jarriak" izenpian.

Armeruen konparsen ohitura Plaentxitik ei dator.

"1932xan armagiñen taillar bat kamioi baten gañian ipiñita, eta inguruan orduko erako armagiñen tunikaz jantzitako koadrilla bat, txapel haundiz eta bigote zaharrekin, Eibar guztian zihar kalejiran kantuan ibilli ziran."

Kezka aldizk. Juan San Martin

148. Kantu eder eta polita da. Gaur egunian bitxia egiten jaku soldata astero jasotzia.

"1920xan astebikuan ordeztu, asteka pagatzia jarri zan". T. Etxebarria. Orduko Alfako asteko jorñala bederatzi hogerleko zan. Dirurik ez zegoanian, kooperatiban ordaintzeko bederatzi txapa izaten zan soldata.

Gerra ostian hasi ei zan Eibarren soldata hillabeteka ordaintzen.

Lehenego oporrak Eibarren 1934an izan ziran, ta gañera taillar bakar batzuk hartu zittuen. Orduko oporrak astebetekuak ziran...

150. Afiladorien konparsi hau 1905eko aratostietan urten zan eta saria lortu zeban.

Sasoi hartako aratostiak halakuak ziran: Eguen Zuri umien eguna izaten zan. Domeka gabian koko dantza egoten zan Untzaga Antzokixan, Breton orkestiaren eskutik. Aurreko mende bukaeran astelehenetan zezena ibiltzen zan kalez kale, eta kanpoko konparsen eguna izaten zan. Plaentxiakuak oso zaliak ziran etortzen. Martitzenian senargaixa lehenengoz sartzen zan neskalagunaren etxian, baiña ez bakarrik, bere koadrilla osuakin baizik. 30 lagunetik gora be elkartzen ziran! Berakatz zopia ta arraultzak ziran menua, baita aratostietako peillak eta errebanadak be. Aratoste martitzena konparsen eguna zan. Kuadrillak gurdi batian ibiltzen ziran kalez kale kantuan, ta batzen zebe dirua bazkari edo afarimerienda egiteko izaten zan; zeozer sobratu ezker, Ospittalerako. Gabian Astelena pelotalekuan dantzaldixa egoten zan.

Rev. Eibar, Pedro Zelaia. 89ko otsa. 9.or.

153. Pelotari haundixa eta gizon umoretsua zan Marino. Bere urtenaldixak dozenaka gogoratzen dira Eibarren. Horretako asko Don Pedro Zelaiaren Umore giroan liburuan jasutzen dira. Kantuak asmatzen be erremia zan.

154. "Astelena pelotalekuko taberna geure familixaren esku zeguan. Behiñ erre egin zan, eta Goinek ekitaldi bat antolau zeban konponketarako dirua lortzeko. Kantu hau asmatu eban eta gure anaia Jose Marikin batera kantau zeban. Oso gizon jator eta eskuzabala zan." Anjel Urdanpilleta.

155. Eibarren txikiteorako afiziño haundixa dago, baiña egixa esan, ohitura hori ez da haiñ antxiñakua. Lehen kuadrillak taberna jakin batian biltzen ziran ta bertan jarduten zebe edanian. Krisiaren ondoren, 1914ko gerriakin batera etorri zan dirua Eibarrera, eta 1919xan 8 orduko laneguna jarri zanetik hasi zan Eibarren txikiteua, dirua zegualako eta aisialdirako denbora gehixago.

159. Ondarrutarrek Bilbon estropada irabazi zebenekua da. Eibarren kantatzen diran bertsuek ez dake jatorrizkuen trazarik.

Eibarren kostaldeko kantu ugari kantatzen zan; izan be, kostaldeko herrixen eta Eibarren arteko hartuemonan oso estua izan zan mende hasieran. Itsasuan ezbeharrak izaten ziranian, han urtetzen ziran Eibarko musikarixak, Goin buru zala, kalez kale eta herriz herri diru bilketan.

Eibarren, 1911ko krisialdixa latza izan zan. Taillarretan lanik ez eta Arrateko bidia egittiari ekin zotsen. Jantoki popularrak be ezarri ziran, herritar guztixek jan ahal izateko. Garai latz haretan kostaldetik arrain kamioikadak bidali zittuen eibartarrerri laguntasuna emotiarren. Horretaz gaiñ eziñ ahaztu uda partian eibartarrek kostaldera jotzen zebela eta Alfak be udalekuak Ondarrun kokatu zittuala. Eibarko arraindun asko be Ondarrutarrak ziran.

160. Ondarruko Arraindunak etortzen ziran Aratostietan ta kalez kale kantatzen zebe. Orduko Eibarko arraindun batzuk hauek ziran: Maria eta Juana Ondarru, Juana Gordia, Gedeonesia, Pajarosia, Fabiana, Ursula, Kontxa Uranga, Laureana Kukusia, Dorotea Irunesia, Pantxika... ta egunero Ondarrutik etortzen zan Buena. Eibar, 87ko azaroa. Eskerrak emon nahi detsaguz Arrate Irratiari kantuaren grabaziñua lagatzarren.

165. Oso kantu ezaguna. Eibarren askok "eragiok Santi errotari" kantatzen dabe. Santi Errota Elgetakalian bizi zan, baiña ez zan errotarixa, lurperatzaillia baiño. Rev. Eibar, 1978ko abendua. 17.orr.

Kantu honen bukaeria T. Etxebarriaren lexikoian azaltzen da.

166. "Felix Uranga eta Tokaiok kantatzen zebe; jarraixan aureskua dantzatzen zebe." J. R. Orozko.

Felix Uranga Txiriokaleko oillartokiko enkargaua zan. Emaztiak, Maria Legarrek, hasarre egiten zetsan oillarrak etxian izaten zittualako. Ultimatuma be emon zetsan:

-Oillarrak ala heu. Kasurik egiñ ez eta handik aurrera Felixek noizian behin Kaporala be ekartzen zeban etxera.

"Tokaiotarren taberna Elgetakalian zeguan. Bertan gitarra bat zeken. Behin kanpotar bat etorri ta:-¿Quién toca la guitarra?. -Toca yo, Tokaiok. Hortik jarri etsen gatxizena". Dolores Tolosa.

168. Gauza arrunta zan lelo baten inguruan kantu zati ezberdiñak batzia. Kantu honetan duan-duan (turan-turan be bai) da lelo hori.

170. Eusebio Mugertza Azpiazu, "Conde de Mendaro", "Duque de Kilimon". Eibarren "Mendaro Txirristaka" gatxizenakin zan ezaguna.

1874 (Mendaro) – 1955 (Pasaia San Pedro).

Kubako gerran izandakua. Ondoren Puerto Rico, Alemania, Frantzia, Italia, Portugal, Afrika, EEBB, Mexiko, Panama, Brasil, Uruguai, Txile, Argentina eta Patagonian ibilitakua. Euskarazko eta erdarazko bertsuak idatzi zittuan, baita bixak nahasixan be.

Iturrixa: Xenpelar Bertso-dokumentazio zentroa.

Igandero-igandero San Andres elizako atarixan egoten zan, bertso kantari, meza nagusittik urtetzen zan jendiari bertso paperak saltzen. Tabernaz taberna be saltzen zittuan. Basarritarrereri itsasotik hartutako kable ugartuak saltzen zetsezen, barrixak oso garestixak ziralako.

Zalantza barik, Eibarren arrakasta haundixa zeken bere bertso-paperak.

171. Kantu honen doiñu ta hasieriak Iparragirreren kantu bat dakarkixe gogora, baiña jarraipenak ez daka zer ikusirik. Balitteke bi kantu nahasi izatia.

"Iparragirre Eibarren be egon ei zan. Antza danez Bilbotik oiñez etorrela, inspiraziñua etorri jakon. Eibarren sartu eta ia musikorik zegoan galdetu zeban, kantua transkribatzeko. Laureano Gisasolari kantau zetsan eta honek, pianuaren laguntzaz, segiduan idatzi. Ordaiñetan Iparragirrek argazki bat dedikau zetsan". J. Kareaga.

Okerrena zera da, Eibarren "jaixotako" Iparragirreren kantu hori zein dan ez dakigula.

172. Txotis edo Tangoen eta euskal dantzen arteko konparaketa manikeo xamarra da, egixa esan.

Eibarren aureskularirik ezagunena Satur Txirloia izan zan. 1925-26 urtietan hamazazpi saiotan aurkeztu eta dan-danetan etara eban lehenengo sarixa. Ostikolari ta pelotarixa be izan zan. 1923an, egun bakar batian halako "agenda" izan zeban: Goizetik aureskuan txapeldun gelditu, arratsaldian Bergaran fooball partidua, ta gabian, Astelenan ikusle egoala, etorri ez zan pelotari baten orde z jokatu bihar izan zeban, ta gaiñera irabazi! Eibar, 90eko ek.-uzt.

174. Sasoi batian Eibarren oillar borroka ugari antolatzen zan. Oillar prestatzailliak be asko ziran: Sumendixa, Txopatarra, Felix Uranga... Toribio Etxebarriaren aittak be oillar borrokak antolatzen zittuan. Oillartoki ezagunenak Txirixokale inguruan zeguazen, ta Astelena pelotalekuan be egitten ziran oillar borrokak.

Kantu hau oso ezaguna egin zan Basarri, Kaporala ta Felix Urangari esker.

175. Erderazko bersiñua be badago:

Ay qué bonitas son/ las flores en el campo/, qué bonitos son/ los pájaros cantando/
Qué bonitas son / las chicas de mi pueblo/ que a la vejez/ suelen decir:- Tukilis...

177. Lorenzok Errebal kalian zekan illeapaindegixa. "Pelukiña" esaten ei zotsen. Orduan emakumiak ez ziran barberuanera joaten, baiña modia beti moda.

179. Eibar, 1957, martx.-api. 11.or. (Zati baten faltan)

Bere alabak, Maria "Txindurri" k bertsiño hau kantau zeskun:

Garia saltzen nenguanian / Eibarko Plaza Barrian / Dama gazte bat etorri zaidan / Garia zenbaten nuan,/ -"Bestientzako hamazazpian/ zuretzat hamabostian,/ hamabostian nahi ez badozu/ laztantxo baten trukian.

Kontratu hori esan baestazun/ Leku sekreto batian,/ Garia eta zeu eta neu be/

Konponduko giñian.

180. Honetan bertsuotan aspaldiko Sanjuanak zelan ospatzen ziran ederto kontatzen desku egilliak. Ez dakigu ze urtekuak diran.

Sanjuan jaixen inguruan beste ohitura pare bat be baziran: bata zan etxe garbitze edo etxe zuritzia. Jaixen aurretik etxia garbi-garbi lagatzen zan. Bestia soñeko barrixa jartzia zan. Eibar, 69ko ek.-uzt.

181. Gabriel Manterola :1890-1977 (Zeanuri). 1914an etorri zan Eibarrera abade jator hau, Isasiko mojen konbentura, hain zuzen be. Oso gizon jakintsua zan, eta Eibarko liburutegirik onena bere etxian ei zeguan. 1919xan Euskaltzaindiarako aukeratu eben. Dotriña irakatsi eban Isasin, Aldatzen eta Parrokixan; baitta euskal kantu ederrak be, umien atalian ikusi dogun moduan. Gerra etorri zanian euskal ume talde haundi baten arduradun joan zan Ingalterrara.1949xan aberriratu zan eta ordutik bere herrixan jardun zeban abade. Eibar, 1971ko otsaila eta 1977ko abuz.-irai.

Bertso hauek 1930ian egin zittuan, eta Eibar, 1963ko Sanjuanak,20.orr.an argittaratu ziran.

182. "Gure taillarrian, sari gisa, erbixa emon zeskuen; honek seirok, barriz, iñori ezer esan barik, eurok jattia erabagi zeben, baiña lankidiok jakiñ orduko bertsoa atara gentsen." Pedro Arrizabalaga, "Xoxua".

"Eibarren bankete edo oturuntzari fafua esaten jako". T. E.

183. Indalezio Sarasketa,1860-05-20 – 1900-04-03.

Zalantza barik, Eibarko Txikixa iñoiz izan dan pelotaririk onena da. Guantez, xestoz, palaz nahiz eskuz ez zeban kontrakorik izan, munduko onenak txikittu zittuan. Sasoi hartan pelota joko guztixak bittan banatzen ziran: Blekan eta luzian.Blekan frontisaren kontra jotzen zan pelotia, eta luzian paretarik gabe jokutzen zan. Beraz, Eibarko Txikixa frontoiko pelota joko guztixetan zan nagusi.

Berau izan zan Ameriketara jokatzera joan zan lehen pelotarixa; bertako Paisandúren aurkako partidua izugarrixa izan zan:80 tantura eta tartian 450 gramoko pelotak zirala!!Txikitok 40xan laga zeban aurkarixa. Hamar urtez ez zeban aurkakorik izan.

Eretiratutakuan Buenos Aires, Bartzelona eta Bilboko frontoietako intendente izan zan. Jaiotzez durangarra bazan be, txiki-txikittatik Aizpiri basarrixan bizi izan zan.

Eibartarrendako ez zan Eibarko Txikia, Aizpiri Txiki baiño.

40 urte baiño ez zittuala hil zan.

"Orduko mundu maillako kantaririk ospetsuenetako bat, Julian Gaiarre erronkariarra, Indalezioaren laguna zan, eta behiñ Eibarrera etorri jakon bisittan. Bide batez Gisasolaneko kafian kantuan egin zeban, Segundo Maiora pianuan zala. Txirixokale osua jendez bete zan." Patxi Arana. Eibar, 1967ko abuz.-ira. 5.or.

Bertso honetaz gain Juan San Martinek be jaso zeban bat Kezka aldizkarixan, eta Panpi Ladutxek be kantu bat eskaiñi detsa.

185. Ezekiel Etxebarria: 1852 (Eibar) – 1932 (Ermua), (Honek datuok ez dira oso ziurrak). Fernando Aranberri Odriozolaren "Ermua eta Eitzako euskara"(1996) liburuari esker dogu abade honen barri. Bertan Zahartzaroaren gañeko bertso hau be azaltzen da: Murriturik burua,/ tximurra mosua,/ makur-makur lepua,/ikaraz eskua,/begietan lausua,/ narrasa pausua,/ eztula ta gorrua,/ haserre ta orrua.

Toribio Etxebarriak bere Lexikoian idatzi zeban osaba Ermuan abade zala ta bertsoak egitten zittuala, beraz, Ezekiel Etxebarria Toribioren osaba zan.

"Ermutarrontzat Don Ezekiel "Abade txikixa" zan. Egunero Gaceta del Norte erosten zeban, eta berak irakurritakuan eske joaten nintxakon etxekuek irakurtzeko, eta halan etxerik etxe, herri guztixari heltzen jakon haura periodikua. Oso abade jatorra zan." Maria Bengoetxea "Txindurri".

Kantuan azaltzen dan "Droget"i buruz, Ermuan esaten dabe Errepublikan aldarrikatu zanian Eibarren bandera gorrixakin sartu zala. Drogeten familia jatorriz ermutarra zan baiña Isasira etorri ei ziran. Ez dakigu Droget hau bera zan, baiña badakigu urtero-urtero Sanjuan bezperan Droget bat igotzen zala San Andres elizako kanpandorrera ta bertan ezartzen zebala Eibarko bandera.

Don Jose abadia Arrateko "Don Pepe" izango da. "Arrateko eliz-ataixan abadia zan nagusi pelotan, ta puntako muslarixa be bazan" T.E.

14. bertsuan agiri dan Aizpiri, Eibarko Txikia pelotaria da.(Ikus berari eskaiñitako bertsuak)

191. Gallastegi izan zan Atano III.a menderatu zeban pelotari bakarra. Indar izugarriko pelotarixa izan zan, mende honetako onenetakua. Gaur egunian Donostian bizi da.

192. Eibarko sozialista gaztiek siñatutako olerkixa da. "El obrero vasco"n argitaratu zan, sarrera honen ostian: "Laister 49 sozialista mota ezberdin egon behar dute Iberiako penintsulan. Madrilekoak, internazionalistak eta antiburgesak dira, Bilbokoak berriz, antieuskaldunak eta Eibarren, "Gora Euskadi" oihukatzen dute. Komeria bat da dena."

1922ko urriaren 1ian Eibarren omenaldia egin jakon Kepa Enbeita "Urretxindorra"ri. Euskal Herri osotik izugarrizko jendetza etorri zan, eta hurrengo eguazteneko Euzkadi egunkarian sozialista gaztiek domekan banatutako bertso paper honen barri emoten zan.

Bertan jeltzaliak onartzen ez zeben bakarra zaharkittutako ortografia zan.

193. Indaleki Ojanguren (1887-11-15 – 1972-02-18)

Mendigoizale eta argazkilari ospetsua. Berari esker aspaldiko Eibarko eta Euskal Herriko gertaera, pertsonaia eta paisaia garrantzitsuenen irudiak dittugu.

La Marcial musika bandako tronboijole be izan zan.

Ikus Rev. Eibar, 98ko azaroa. Juan San Martin.

Honek bertsuok Gillermo Bengoetxea, "Txindurri"k eskaiñi zetsazen 1947ko iraillaren 28xan Ermuko Mallagarain, lagun arteko omenaldi batian.

Txindurri Ermuko mendigoizale eta bertsolari ezaguna zan, (1878 – 1966).

194. Pepe Bolunburu:1905-1979. Bertsolari bikaiña eta umoretsua izatiaz gaiñ, Eibarko kantaririk onenetakua zan. Bere anaia Pakorekin batera kantatzen zeban, baita Trio Lazpitarekin be sasoi batian. Honetan bertsuotan frankismuaren kritika zorrotza egitten dau. Oso ausarta zala be argi dago, bertsuok 1944kuak diralako

LIBURUA EGITTEN LAGUNDU DESKUENAK:

- Albeniz, Aurora
- Alberdi, Maria Elena
- Alzerreka, Rosario
- Angera, Mariasun
- Arizmendi, Rosa Mari
- Arregi, Julia
- Arrieta, Juanita
- Arriola, Bartolo
- Arrizabalaga, Pedro
- Atxa, Karmen
- Atxa, Patxi
- Atxalbizuri, Frantziska

- Azurmendi, Emilio
- Balenziaga, Julia
- Baskaran, Victoria
- Bazterra, Marina
- Bengoetxea, Maria
- Bernedo, Enrike
- Betolaza, Libe
- Bilbao, Roberto.
- Bolunburu, Arnaldo
- Bolunburu, Juanita
- Eguren, Kandida
- Eguren, Kandido
- Elkoroiribe, Felix.
- Etxeberria, Antonina
- Gantxegi, Maritxu
- Garaizabal, Iñaki
- Garate, Andres
- Gisasola, Paz
- Goin, Nelli
- González, Estibalitz
- Gorosabel, Ernesto
- Gorrotxategi, Joakin
- Gorrotxategi, Laura
- Gurrutxaga, Juanita
- Hernandez, Jose Mari
- Hernando, Pilar
- Iriondo, Antonia
- Irulegi, Isabel
- Kareaga, Jose
- Kruzeta, Jose Mari
- Lapeira, Julio
- Larrañaga, Alberto
- Larrañaga, Ramiro
- Larreategi, Julia

- Larreategi, Luzia
- Lasa, Lorea
- Laspiur, Kontxa
- Lazpita, Juan
- Lejardi, Rosalio
- Lizarralde, Juventina
- Loitxate, Polonia
- Maguregi, Pakita
- Marzana, Salvador
- Mata, Fernando
- Mendiguren, Teresa
- Mendikute, Pepita
- Montero, Enrike
- Muñoa, Fernando
- Murgizu, Margarita
- Narbaiza, Antxon
- Narbaiza, Juan Mari
- Oiarzabal, Maria Angeles
- Ojanguren, Eli
- Olañeta, Dabid
- Orozko, Jose Ramon
- Orozko, Justina
- Orozko, Pilar
- Ortiz de Zarate, Imanol
- Ortiz de Zarate, Ziriako
- Perez Sarasketa, Anjel
- Perez Sarasketa, Jose Luis
- Prieto, Sergio
- Sagarna, Jesus Mari
- Salaberria, Xabier
- San Martin, Juan
- San Martin, Segunda
- Sarasketa, Piedad
- Sarasua, Gonzalo
- Sarasua, Jose
- Serrano, Juan
- Tolosa, Dolores
- Ubera, Eugeni
- Ugarteburu, Paulina
- Unzetabarrenetxea, Jose Mari
- Urdanpilleta, Angel
- Yarza, Maria
- Zenarruzabeitia, Danel
- Zulaika, Maria Angeles

Eskerrik asko danori zeuon laguntzagaittik. Bateron bat ahaztu badogu, barkatu.

BIBLIOGRAFIA:

- Amuriza, Xabier: Bizkaiko bertsozintza. I . Bilbo, 1995
- Amuriza, X., Narbaiza, J. M., Zelaia, P., Etxabe, J.: Gregorio Atxa-Orbea, "Orbe" bertsolaria. Ego Ibarra, Eibar.1992.
- Ansorena, Jose Inazio: Euskal Kantak. Erein, 1993.
- Anuario de Eusko Folklore, 1930.
- Azkue, R.M.: Cancionero Popular Vasco. Euskaltzaindia, 1990.
- Donostia, Aita: Euskal Eres-sorta. Cancionero Vasco. Unión Musical Española, Bilbao.
- Dorronsoro, Joanito: Bertsoan 1789-1936. Bilbo, 1981.
- Dorronsoro, Joanito: Bertso doinutegia. Euskal Herriko Bertsolari Elkarte. Donostia, 1995.
- Enciclopedia General Ilustrada del País Vasco. Auñamendi
- Etxebarria, Toribio: Flexiones verbales y lexicón del euskera dialectal de Eibar. Eibarko Udala, Euskara Batzordea, 1998.
- Etxebarria, Toribio: Viaje por el país de los recuerdos
- Izagirre, E., Lizarralde, M. eta Narbaiza, A.: Eibarko idazlien eta idazlanen antologixia. Eibarko Udala.Euskara Batzordea.Eibar,2000.
- Juegos infantiles en Vasconia. Euskalerriko atlas etnografikoa. Bilbo, 1993.
- Lekuona, J.M.,Lopez de Luzuriaga, J.I., Narbaiza, A.:1685eko Kopla Zaharrak. Ego Ibarra, Eibar.1992
- Lekuona'tar Manuel: Idaz-lan guztiak, 1.Aozko Literatura. Kardaberaz bilduma, 22.
- Manterola, Jose: Cancionero Basco. Sendoa,1981.
- Martiartu, A., Narbaiza, V., Garai, M. eta Zelaieta, M.1983. "Eibarko antxiñako jolas eta kantuak".
- Paul Arzak, J.I.: Eibarko sozialismoa, Kriseilu, 1978.
- Revista Eibar.
- San Martin, Juan: Eztenkadak.Ed. Itxaropena, Kulixka sorta.Zarautz,1965.
- San Martin, Juan: Zirikadak. Ed. Itxaropena, Kulixka sorta.Zarautz, 1960.
- San Martin,Juan: Antxiñako Eibar. Ego Ibarra, Eibar. 1993
- Sebastian, Juanjo eta Azpiri, Begoña: Txirindularitza 1910-1993, Eibar.
- Urkiza, Julen: Aldizkari eta egunkarietako euskal bertso eta olerkien bibliografia. Karmel Sorta, Markina-Xemein,1999.
- V.V.A.A.: Arrate, parroquia de San Andrés Apostol de Eibar, Editorial Centro Unesco de San Sebastián,1998.

